

การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

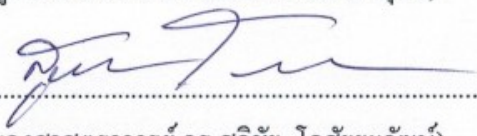
พัชรินทร์ รุจิรานุกูล

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สิงหาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

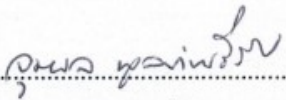
คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิตและคณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต ได้พิจารณา
คุณวุฒิบัณฑิตของ พัชรินทร์ รุจิรานุกูล ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณวุฒิบัณฑิตฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 21 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัลยวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้องด้วยความมีเมตตาอย่างยิ่งต่อศิษย์ ตลอดจนช่วยเหลือ ขอบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เสมอมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน และอาจารย์ ดร.วรวิมล เพ็งพันธ์ อาจารย์ที่เป็นแบบอย่างและจุดประกายให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องจิตตปัญญาศึกษา ขอขอบคุณอาจารย์วัชรพงษ์ แจ่มประจักษ์ อาจารย์ประจำวิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบผลงานด้านภาษาอังกฤษในบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากคณาบดีคณะครุศาสตร์และ คณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่าน ตลอดจนนักศึกษา คณะครุศาสตร์กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ทำให้ คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสิริชัย คุณแม่บุญยงค์ รุจิรานุกูล ผู้ให้กำเนิด มอบความรัก เป็นกำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด คู่สมรส ที่เป็นกำลังใจที่ดีตลอดการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ ขอขอบใจน้องชายทั้งสองที่ช่วยเหลือและ เป็นกำลังใจด้วยดี

งานคุษฎีนิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2560 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คุณค่าและประโยชน์ของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแก่แต่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและ ประสบความสำเร็จมาตราบจนวันนี้

พัชรินทร์ รุจิรานุกูล

55810112: สาขาวิชา: การศึกษาและการพัฒนาสังคม; ปร.ด. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)
คำสำคัญ: แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา/ คุณลักษณะที่พึงประสงค์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พัชรินทร์ รุจิรานุกูล: การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริม
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
(THE DEVELOPMENT OF CONTEMPLATIVE EDUCATION LEARNING PLANS FOR
ENHANCING STUDENTS' DESIRABLE CHARACTERISTICS IN THE FACULTY OF
EDUCATION, RAJABHAT UNIVERSITIES) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์:
จันทร์ชลี มาพุทธ, ค.ศ., สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, ปร.ด. 195 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา
เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่าง
คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 400 คน โดยสุ่มแบบ
หลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเปรียบเทียบ
เพื่อทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการพัฒนาแผนการเรียนรู้
เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กลุ่มทดลอง จำนวน
30 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบง่าย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ความถี่
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธา
ในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
จำแนกตามชั้นปีและผลการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน

2. การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่ การเตรียม
ความพร้อมสู่การเรียนรู้ สนุกเรียนสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และ
การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

55810112: MAJOR: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT; Ph.D.

(EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)

KEYWORDS: LEARNING PLANS BASED ON CONTEMPLATIVE EDUCATION/
DESIRABLE CHARACTERISTICS/ RAJABHAT UNIVERSITIES

PATCHARIN RUJIRANUKUL: THE DEVELOPMENT OF CONTEMPLATIVE
EDUCATION LEARNING PLANS FOR ENHANCING STUDENTS' DESIRABLE
CHARACTERISTICS IN THE FACULTY OF EDUCATION, RAJABHAT UNIVERSITIES.
ADVISORY COMMITTEE: CHANCHALEE MAPUDH, Ph.D., SUWICHAI KOSAIYAWAT.
Ph.D. 195 P. 2017.

This research aimed to study and compare the desirable characteristics of students from Rajabhat Universities, and develop learning plans based on contemplative education in order to enhance the desirable characteristics of the students from Rajabhat Universities. The sample comprised of 400 undergraduate students from the faculty of education in Rajabhat Universities. The sample was selected by multi-stage sampling method, while the tool used was desirable characteristics test. The data was analyzed by percentage, frequency, mean, standard variation, parametric statistics, *t*-test, one way-ANOVA. The development of learning plans to promote the desirable characteristics was conducted in line with contemplative education. The experimental group consisted of 30 students while the control group consisted of 30 students. The members were selected by simple random sampling. The data was analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation, parametric statistics, *t*-test, and content analysis. The research revealed that:

1. The desirable characteristics of the students from Rajabhat Universities were high holistically. While the characteristics were ranked in descending order, it could be arranged as the characteristic of love and belief of teaching profession, responsibility on teaching profession, being role models and appropriate behaviors, appropriate living, and the last one was being disciplined.

The comparison of the desirable characteristics classified by sex revealed the statistically significant difference at .05, while classified by years of study and educational results showed no difference.

2. The development of learning plans based on contemplative education to promote desirable characteristics of the students from Rajabhat Universities was conducted through 5 stages as follows: check-in, dialogue, learning reflection, check-out, and journaling. The comparison of the experimental and control groups found the statistically significant difference at .05.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา.....	25
ความเป็นมาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ.....	46
หลักการของ ADDIE Model.....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
ตอนที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย.....	65
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	68
ตอนที่ 2 การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....	68
ขั้นตอนการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	76
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัย.....	78
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา.....	79
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....	93
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผลการวิจัย.....	117
อภิปรายผล.....	119
ข้อเสนอแนะ.....	124

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	126
ภาคผนวก.....	133
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	195

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามกลุ่มมหาวิทยาลัย ราชภัฏ.....	64
2	การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา.....	70
3	การออกแบบแผนการทดลอง.....	71
4	กำหนดการวัน-เวลาทำการทดลอง.....	72
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา.....	79
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมและรายด้าน.....	80
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการมีวินัย โดยรวมและรายข้อ.....	81
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี โดยรวมและรายข้อ.....	82
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการดำรงชีวิตอย่าง เหมาะสม โดยรวมและรายข้อ.....	83
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรักและศรัทธาใน วิชาชีพ โดยรวมและรายข้อ.....	84
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ โดยรวมและรายข้อ.....	85
12	เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน.....	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามชั้นปี โดยรวมและรายด้าน.....	87
14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามชั้นปี.....	88
15	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จำแนกตาม ชั้นปี เป็นรายคู่.....	89
16	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่.....	90
17	เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามผลการศึกษา โดยรวมและรายด้าน.....	91
18	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามผลการศึกษา.....	92
19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษากลุ่มทดลอง ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายด้าน.....	94
20	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านการมีวินัย ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ.....	95
21	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ.....	96
22	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ.....	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ.....	98
24	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ.....	99
25	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม ระยะก่อนทดลอง โดยรวมและรายด้าน.....	100
26	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายด้าน.....	102
27	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ระยะก่อนและหลังทดลอง โดยรวมและรายด้าน.....	104
28	การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการบันทึกการเรียนรู้ของ นักศึกษา.....	113

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2	ADDIE Model.....	50
3	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	77
4	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษารายด้าน ระยะก่อนทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	101
5	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษารายด้าน ระยะหลังทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	103
6	การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลองรายด้าน ระยะก่อนและหลังทดลอง.....	105
7	ตัวอย่างกิจกรรมการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in).....	190
8	ตัวอย่างกิจกรรมสนทนา (Dialogue).....	191
9	ตัวอย่างกิจกรรมสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection).....	192
10	ตัวอย่างกิจกรรมการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out).....	193
11	ตัวอย่างกิจกรรมการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling).....	194

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวะทางสังคมในปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนและเกิดการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างมากมาอย่างรวดเร็ว กระแสการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นประตูดูการเปลี่ยนแปลงด้านกระแสแห่งวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น กระแสด้านค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเฉพาะค่านิยมในสังคมระบบทุนนิยม จะสร้างให้คนในสังคมคิดและกระทำการทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทอง ความร่ำรวย และทรัพย์สินมากมาย โดยอาจลืมเรื่องค่านิยมอันดีงามเชิงคุณธรรมในสังคมไป อาทิ การทุจริต การปล้น ฆาตกรรม ค้ายาเสพติด การประพาศติมิชอบในการปฏิบัติงาน ล้วนเป็นพฤติกรรมที่เห็นผิดเป็นชอบ สร้างปัญหาต่อสังคมทั้งสิ้น แนวทางหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีค่านิยมอันเหมาะสม ก็คือการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของประเทศชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมาย และหลักการของการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545, หน้า 5)

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงโดยบริบททางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลถึงการรับรู้ ความรู้สึก ทักษะชีวิตและค่านิยมของคนในสังคมปรับเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่ต้องขับเคลื่อนสู่การปฏิรูปการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศอย่างถูกต้องทิศทาง วิธีหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญก็คือ การปฏิรูปการผลิตครู เพราะครูเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษา ครูจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่มีทั้งความดี ความเก่ง และทันสมัย สมกับเป็นครูวิชาชีพ สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามแก่ผู้เรียน โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับผู้เรียนและคนในสังคม สามารถดำรงชีวิตที่ดีงามและมีความสุข (สุพัฒน์ เศรษฐมกุล, 2556, หน้า 1) สอดคล้องกับการบรรยายพิเศษของพินิติ รตะนานุกุล เลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558, หน้า 7-8) ที่กล่าวว่า การทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ

การเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ได้ ด้วยตนเอง พัฒนาทักษะที่จำเป็น ดังนั้น สถาบันผลิตครูจะต้องมีกระบวนการเพื่อพัฒนาครูรุ่นใหม่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ มีอุดมการณ์ในวิชาชีพและมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามุ่งเป้าหมายอันนำไปสู่การพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ครูถือเป็นวิชาชีพที่สังคมยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิทยการหล่อหลอมและฝึกรอบมให้เกิดความชำนาญ มีระเบียบวินัย มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีภาระหน้าที่สำคัญยิ่งต่อสังคม จึงต้องมีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถในการสอน มีคุณธรรม จริยธรรม มีศรัทธา และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สามารถนำความรู้ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ศิษย์ได้อีกด้วย แต่ในปัจจุบันนี้พบว่า ครูมีปัญหาด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ ขาดสารและความคิดเห็นที่บุคคลรับรู้ถึงการประพฤติปฏิบัติในทางที่ไม่ดีของครูเป็นไปอย่างกว้างขวาง เช่น ปัญหาจริยธรรมครู ทั้งในด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความอดทนอดกลั้น ด้านความประหยัดอดออม ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี ด้านศรัทธาในอาชีพครู ด้านยุติธรรม ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเมตตากรุณา เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ครู รวมทั้งผู้อื่นในสังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต (อัจฉรา พลายเวช, 2549, หน้า 3)

นอกจากปัญหาด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ของครูแล้ว เมื่อย้อนกลับไปศึกษาถึงการผลิตครูและคุณภาพของผู้เรียนครู พบว่า การผลิตครูยังไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐาน โดยมีนักวิชาการศึกษาหลายท่านกล่าวว่า ปัญหาที่พบในด้านคุณภาพของผู้ที่เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์นั้น พบว่า ผู้ที่เข้าศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดศรัทธาอุดมการณ์ และความสามารถพื้นฐานที่จะเป็นครู เนื่องจากเกณฑ์การคัดเลือกครูยังไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพ มีความศรัทธา มีอุดมคติ เข้าศึกษาได้ ดังนั้นครูจึงเป็นอาชีพที่เลือก เมื่อเข้าศึกษาที่ไหนไม่ได้แล้วจึงเลือกเรียนครู ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อมาตรฐานวิชาชีพครู ทำให้สถานภาพครูไม่เป็นที่ยอมรับที่ทัดเทียมวิชาชีพอื่น (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2542, หน้า 3) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช (2544) เรื่องการพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ที่พบว่า การผลิตครูยังไม่ประสบความสำเร็จตามมาตรฐาน ตั้งแต่ปัจจัยป้อนเข้า การคัดเลือกคนเข้าเรียนครู ไม่สามารถคัดเลือกคนที่มีสติปัญญาสูงเข้าเรียนหรือคนที่เข้ามาเรียนไม่ต้องการเป็นครูอย่างแท้จริง ด้านกระบวนการผลิตไม่เข้มข้น ไม่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และผลการวิจัยของพทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2544) เรื่อง ภาวะวิกฤติและ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษา
 ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2554) พบว่า ยุทธศาสตร์การผลิตครูไม่มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู
 ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานการผลิตครูว่า “หน่วยการผลิตบัณฑิตครูต้องมีระบบการจัดกิจกรรม
 เสริมความเป็นครูมืออาชีพ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องผ่านกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู
 โดยมีหลักสูตรคู่มือการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนมีแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งครูดีและ
 ครูเก่ง” จากปัญหาที่กล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า สถาบันการผลิตครูควรจะต้องให้ความสำคัญ
 กับกระบวนการผลิตครูเป็นอย่างมาก

ในปี พ.ศ. 2554 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับ
 ปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) เพื่อให้สถาบันการผลิตครู
 ทุกแห่ง ผลิตครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปทิศทางเดียวกัน ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิต
 ที่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 หน้า 2-3) ไว้ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) มีคุณธรรม
 มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการ
 วิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2) มีความอดทน ใจกว้าง และมีความเชี่ยวชาญในการ
 จัดการเรียนรู้ รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้เรียนและผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม 3) มีความรอบรู้ และ
 มีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้าง
 ความรู้ใหม่ 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งโดยการแสดงออก
 ซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้ 5) มีความสามารถในการ
 พิจารณาแสวงหา และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการ วิชาชีพและสังคมอย่างมี
 เหตุผลที่สมเหตุสมผล โดยบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการและพหุวิทยาการเพื่อเสริมสร้างการ
 พัฒนาที่ยั่งยืน และ 6) มีความสามารถในการติดตามพัฒนาการของศาสตร์ทั้งหลาย และมีความ
 มุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะของตนอยู่เสมอ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ (2558, หน้า 22-23) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูและแนวทางการ
 พัฒนาคูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงว่า ควรมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ
 อันเป็นคุณลักษณะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการจำเป็นต้องยึดถือเป็นหลักในการประพฤติ
 ปฏิบัติตน ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านวินัย 2) คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
 ที่ดี 3) คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม 4) คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธา
 ในวิชาชีพ และ 5) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ซึ่งสถาบันการผลิตครูทุกแห่ง
 ต้องมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตครูให้มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังกล่าว

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการผลิตครูที่มีความสำคัญ มีรากฐานมาจากวิทยาลัยครู ซึ่งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็น สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ ขั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู จากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ราชภัฏ พ.ศ. 2547 นี้ จึงทำให้วิชาชีพครูถือเป็นรากฐานหนึ่งที่สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตราที่ 8 ข้อ 5 ได้กำหนดให้ มหาวิทยาลัยราชภัฏมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2547, หน้า 2-3) จึงกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นสถาบันการผลิตครูอันเก่าแก่ และมีความสำคัญ ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาสร้างเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูจึงควรเริ่มจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นหน่วยการผลิตครูให้ไป รับใช้สังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็ง พัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพ อย่างสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ทักษะการสอน และคุณธรรม ตามหลักของจรรยาบรรณวิชาชีพตาม มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2543, หน้า 2) โดยการ จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่ดีตามที่สังคมต้องการ เป็นครูดี ครูเก่ง มีจิตสำนึกในความเป็นครู เป็นแบบอย่างที่ดี มีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีวินัย มีจริยธรรมวิชาชีพครู พร้อมทั้งจะออกไปประกอบวิชาชีพครูอย่างสมศักดิ์ศรีและมีคุณภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนานักศึกษาครูให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญ เพราะครูเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลให้เกิดการตระหนักรู้ ในตนเอง เน้นการพัฒนาด้านจิตใจและปัญญา พบว่า แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) เป็นแนวคิดที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา ผู้เข้าร่วม กระบวนการสามารถเข้าถึงความจริง ความดี ความงามอย่างแท้จริง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ใน รูปแบบต่างๆ ที่จะนำไปสู่การพิจารณาใคร่ครวญและการตระหนักรู้ในตนเอง แนวคิดจิตตปัญญา ศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งด้านความรู้และจิตใจ ก่อให้เกิดการค้นพบแนวทาง ในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความสุข สามารถสัมผัสคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เกื้อกูล

ซึ่งกันและกัน เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ความดีงาม รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น มีชีวิตที่ก่อประโยชน์แก่ผู้อื่นกับสังคมได้อย่างมีความสุข (จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, 2553, หน้า 25) จึงถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่มีกระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง มีการพัฒนาด้านจิตใจและปัญญา ก่อเกิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวบุคคลได้

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง การศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาเป็นฐาน อันเป็นแนวคิดที่มีกระบวนการมุ่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา จะช่วยสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้มีคุณภาพเหมาะสมกับการเป็น “ครูวิชาชีพ” ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

คำถามของการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นอย่างไร และเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ โดยจำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษาเป็นอย่างไร
2. แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรเป็นอย่างไร และผลการใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา แตกต่างกัน
2. กลุ่มทดลองใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ในระยะหลังทดลองมีคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยสร้างจากแนวคิด ดังนี้

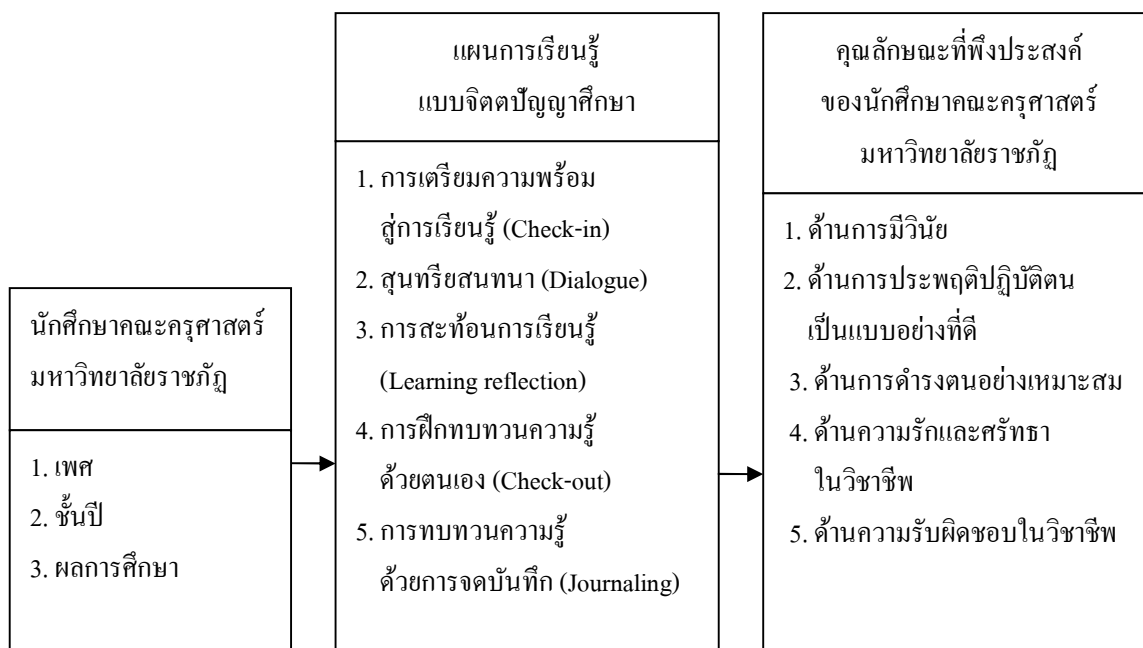
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2558, หน้า 22-23)
ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไว้
5 ประการ อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการมีวินัย
2. คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
3. คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม
4. คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
5. คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ

การประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) ประกอบด้วย
5 กระบวนการ คือ (เมธินี วงศ์วานิช รัชมกการณณ์, 2555, หน้า 49)

1. การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)
2. สนทนาสนทนา (Dialogue)
3. การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)
4. การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)
5. การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และข้อมูลผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา
2. ได้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1. ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 คุณลักษณะด้านการมีวินัย
- 1.2 คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- 1.3 คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม
- 1.4 คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
- 1.5 คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จำนวน 38 แห่ง ประกอบด้วย กลุ่มรัตนโกสินทร์ 5 แห่ง กลุ่มภาคกลาง 3 แห่ง กลุ่มภาคตะวันออกเฉียง
2 แห่ง กลุ่มภาคตะวันตก 4 แห่ง กลุ่มภาคตะวันออกเหนือ 11 แห่ง กลุ่มภาคเหนือ 8 แห่ง
และกลุ่มภาคใต้ 5 แห่ง ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 79,633 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage sampling)
จำนวน 400 คน ตามเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าความคลาดเคลื่อน .05 ของยามานะ
(Yamane, 1970, pp. 580-581)

3. ขอบเขตระยะเวลา

ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559

4. ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ
ชั้นปี และผลการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย การมีวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
การดำรงตนอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความรับผิดชอบในวิชาชีพ

ตอนที่ 2 การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1. ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยแผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นใช้
แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ

- 1.1 การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)
- 1.2 สนทนา (Dialogue)
- 1.3 การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)
- 1.4 การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)
- 1.5 การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

2. ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง

ทดลองใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาที่สร้างขึ้นกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยใช้วิธีการเลือกมหาวิทยาลัยแบบเจาะจง
(Purposive sampling)

2.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) จากนักศึกษา
ที่มีคะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45 คือ มีคะแนนรวมของการประเมินคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ทั้งฉบับต่ำกว่า 175 คะแนน จากคะแนนเต็ม 220 คะแนน

2.2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) จากนักศึกษา
ที่มีคะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45 คือ มีคะแนนรวมของการประเมินคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ทั้งฉบับต่ำกว่า 175 คะแนน จากคะแนนเต็ม 220 คะแนน

3. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 1 ภาคการศึกษา โดยทดลองภาคการศึกษาที่ 2
ปีการศึกษา 2559

4. ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in) สนทนา (Dialogue) การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out) และการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย การมีวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การดำรงตนอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความรับผิดชอบในวิชาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่จำเป็นและต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน คณะครุศาสตร์ ประกอบด้วย

1.1 คุณลักษณะด้านวินัย หมายถึง การมีความตรงต่อเวลา มีการวางแผนการใช้จ่าย ชื่อตรงต่อตนเอง ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย

1.2 คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การแต่งกายได้เหมาะสมตามกาลเทศะ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์และบทบาทของการเป็นนักศึกษาครู มีมารยาทเป็นที่ยอมรับของสังคม ปฏิบัติตนเป็นมิตรต่อผู้อื่น ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ก่อให้เกิด กำลังใจและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ใ้วาจาสุภาพ พูดด้วยความจริงใจ ไม่บิดเบือนข้อมูล มีความกตัญญูกตเวที มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีเหตุมีผลในการกระทำ สิ่งต่างๆ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความละเอียด และเกรงกลัวต่อบาป มีความยุติธรรม สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีอุดมการณ์เพื่อส่วนรวมและ มีความอดทน

1.3 คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม หมายถึง ปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ ปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงจากอบายมุข รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นผู้ที่เคารพศรัทธาของสังคม

1.4 คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ หมายถึง มุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู ชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู ปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครู ไม่ให้ผู้อื่นว่ากล่าว ดุหมิ่น ส่งเสริม สนับสนุน หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพครู เสียสละและอุทิศตน เพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพครู พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู และติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพครู

1.5 คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ หมายถึง การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาคู ขอมรับผลจากการกระทำของตนในการปฏิบัติหน้าที่ หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาคูที่ได้รับมอบหมาย ให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครู มุ่งมั่นแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในวิชาชีพครู เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับโอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพครู

2. แผนการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษามีการปฏิบัติและการคิดอย่างลึกซึ้ง โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นฐาน

3. จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การมุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์จากภายในจิตใจ เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ปลุกฝังให้เกิดการตระหนักรู้ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ

3.1 การเตรียมความพร้อมผู้การเรียนรู้ (Check-in) หมายถึง การเตรียมผู้เรียนก่อนเริ่มต้นก่อนจัดการเรียนรู้แต่ละชั่วโมง เพื่อให้มีสติอยู่กับตัว ผู้สอนจะให้นักศึกษาทำกิจกรรมสงบนิ่ง การทำสมาธิ ฟังเพลงบรรเลง

3.2 สุนทรียสนทนา (Dialogue) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ใช้การพูดและฟังเพื่อน โดยพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเพื่อระดมสมอง เล่าประสบการณ์ การวิเคราะห์ โดยกลุ่มร่วมกันคิด แล้วเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นโดยบอกเล่าประสบการณ์ ความรู้สึก ข้อคิดเห็นจากร่องราวที่เรียนรู้มา จากนั้นแต่ละกลุ่มนำเสนอให้สมาชิกในกลุ่มอื่น ๆ ฟัง แล้วนำข้อมูลที่ได้ฟังไปพิจารณาอย่างรอบคอบ

3.3 การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาฟังแต่ละกลุ่มนำเสนอแล้ว ให้นักศึกษาแต่ละคนสะท้อนความรู้ ความคิด ความรู้สึก จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟัง โดยการพิจารณาอย่างรอบคอบ

3.4 การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out) หมายถึง กระบวนการหลังจากให้สะท้อนการเรียนรู้แล้ว นักศึกษาแต่ละคนฝึกทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ในแต่ละชั่วโมง และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมที่นักศึกษาได้ปฏิบัติร่วมกัน

3.5 การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling) หมายถึง กระบวนการสุดท้ายที่นักศึกษาทุกคนต้องบันทึกเนื้อหาความรู้ ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่างๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมง

4. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา

4.1 เพศ หมายถึง สภาพของนักศึกษาแบ่งเป็นเพศชาย และเพศหญิง

4.2 ชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นการศึกษาของนักศึกษา แบ่งเป็นชั้นปีที่ 1-4

4.3 ผลการศึกษา หมายถึง เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา

5. มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง สถานศึกษาที่ผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. แนวคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา
3. ความเป็นมาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ
4. หลักการของ ADDIE Model
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 253,793) ระบุถึงความหมายของคำว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ ดังนี้

คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องมือหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความดีหรือลักษณะประจำ
พึงประสงค์ หมายถึง ต้องประสงค์ ต้องการ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ชี้ให้เห็นถึงความดีที่เป็นที่
ต้องการหรือเป็นที่ต้องประสงค์

Good (1995, p.105) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การศึกษาที่ออกแบบ
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของบุคคล ที่สอดคล้องกับระบบของจริยธรรมบางระบบ

กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา,
2548, หน้า 2) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดกับ
ผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถ
อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่จำเป็นและต้องการให้เกิด
ขึ้นกับผู้เรียน พฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการกระทำอันเป็นลักษณะเฉพาะประจำตัวซึ่งเป็น
ที่ยอมรับ และบุคคลทั่วไปมีความพึงพอใจ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นคุณสมบัติที่เป็นที่คาดหวังว่าบัณฑิตทุกคนควรมี นิสิตนักศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติตามลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วน มีการกล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้หลายประการด้วยกัน

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1) คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิสภา/สาขาวิชาต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และต้องครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. ด้านความรู้
3. ด้านทักษะทางปัญญา
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สำหรับในระดับปริญญาตรี มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของคุณวุฒิอย่างน้อย ต้องเป็นดังนี้ (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ และคณะ, 2554, หน้า 221-222)

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพ โดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก เป็นต้น

2. ด้านความรู้

มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

3. ด้านทักษะทางปัญญา

สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ปัญหาและงานอื่น ๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้

อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพนักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ

มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2550, หน้า 168-169) กล่าวถึง มาตรฐานบัณฑิตระดับปริญญาตรี ในการประชุมสัมมนาวิชาการ “QA for green and happiness society” ไว้ว่า บัณฑิตควรมีคือ มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี มีความรู้ที่ทันสมัย ใฝ่รู้และพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถจัดระบบความคิด คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีได้ดี สามารถบริหารจัดการและทำงานเป็นทีม สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 หน้า 2-3)

1. มีคุณธรรม มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการ วิชาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. มีความอดทน ใจกว้าง และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการทำงานร่วมกันกับผู้เรียนและผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม

3. มีความรอบรู้และมีความสามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎี และระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างความรู้ใหม่
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งโดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมและปฏิบัติได้
5. มีความสามารถในการพิจารณาแสวงหา และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการ วิชาชีพและสังคมอย่างมีเหตุผลที่สมเหตุสมผล โดยบูรณาการศาสตร์แบบสหวิทยาการ และพหุวิทยาการเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. มีความสามารถในการติดตามพัฒนาการของศาสตร์ทั้งหลาย และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะของตนอยู่เสมอ

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 หน้า 3-4)

1. มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม
 - 1.1 แสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครุ มีคุณธรรมที่เสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความเข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลก มีจิตสาธารณะ เสียสละ และเป็นแบบอย่างที่ดี
 - 1.2 สามารถจัดการและคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครูเชิงสัมพัทธ์ โดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น และประโยชน์ของสังคมส่วนรวม
2. มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้
 - 2.1 มีความรอบรู้ในด้านความรู้ทั่วไป วิชาชีพครู และวิชาที่จะสอนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และเป็นระบบ
 - 2.2 มีความตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ ทั้งการบูรณาการข้ามศาสตร์ และการบูรณาการกับโลกแห่งความจริง
 - 2.3 มีความเข้าใจความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชาที่จะสอนอย่างลึกซึ้งถึงความสำคัญของงานวิจัยและการวิจัยในการต่อยอดความรู้
 - 2.4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าองค์ความรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ
3. มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะปัญญา
 - 3.1 สามารถคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลสารสนเทศ และแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การวินิจฉัย แก้ปัญหา และทำการวิจัยเพื่อพัฒนางานและพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3.2 สามารถคิดแก้ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออก และนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ

3.3 มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และการพัฒนาศาสตร์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างมีนวัตกรรม

4. มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกรักของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และทางสังคม

4.2 มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์

4.3 มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

5. มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 มีความไวในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นตัวเลขเชิงสถิติ หรือคณิตศาสตร์ ภาษาพูดและภาษาเขียน อันมีผลให้สามารถเข้าใจองค์ความรู้ หรือประเด็นปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

5.2 มีความสามารถในการใช้ดุลยพินิจที่ดีในการประมวลผล แปลความหมาย และเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5.3 มีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การเขียน และนำเสนอด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบุคคลและกลุ่มที่แตกต่างกัน

6. มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

6.1 มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบหลากหลาย ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Non-formal) และรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์

6.2 มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ผู้เรียนที่มีความสามารถปานกลาง และผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ อย่างมีนวัตกรรม

6.3 มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกที่จะสอนอย่างบูรณาการ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544, หน้า 27-33) กล่าวว่า การมีสถาบันอุดมศึกษา ให้การศึกษา ประสบการณ์ และฝึกอบรมผู้ที่จะเป็นบัณฑิตต่อไปในอนาคตนั้น มีความมุ่งหวัง อยู่ 2 ประการ คือ ต้องการให้ผู้นั้นเป็นผู้รอบวิทยาการขั้นสูงและเป็นผู้มีคุณธรรม ความประพฤติดี และการที่จะให้บัณฑิตมีลักษณะดังกล่าวอาจารย์และผู้บริหาร จำเป็นที่ต้องจัดประสบการณ์ และความรู้ที่จะเปิด โอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกฝน ใกล้ชิดเคยชินกับลักษณะนั้น ๆ คือรับความรู้ ได้เต็มที่ คิดแก้ไขปัญหาได้ และเป็นการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลที่ดี รู้จักค่าของความคิด หัดเสียสละ มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่เบียดเบียน การพิจารณาคุณลักษณะของผู้ที่จะเป็นบัณฑิต นั้น นอกจากความรู้แล้ว ก็จะต้องพิจารณาคุณลักษณะอื่น ๆ ประกอบอีกด้วย บัณฑิตที่มีคุณลักษณะ เป็นที่ต้องการของสังคม ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ คือคุณลักษณะที่ตรงกับสายงานที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ เช่น เลขานุการก็ควรจะมีพรีดีคได้ ชวเลขได้ ติดต่อประสานงานเป็น จดบันทึกการประชุมเป็น สามารถใช้ภาษาได้ดี เป็นต้น

2. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ งานบางลักษณะอาจจำเป็นต้องพิจารณาบุคลิกภาพ เป็นสำคัญ เช่น ผู้ที่ทำงานประชาสัมพันธ์อาจจะต้องเป็นผู้ที่หน้าตาดี พูดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส ผู้ที่ทำงานบนเครื่องบิน อาจจะต้องสูงพอสมควร ฯลฯ

3. คุณลักษณะด้านความประพฤติ คนเก่ง ทำงานเก่ง อาจจะเป็นที่ต้องการของสังคม แต่คนเก่งที่มีความประพฤติน่ารังเกียจ เช่น ไม่สุจริต ชอบพูดปด ชอบเอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ให้ร้ายผู้อื่น ย่อมสร้างปัญหาให้แก่หน่วยงานอย่างมาก ฉะนั้นบัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องมีความประพฤติที่ดีงาม มีวินัย ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ อุดมคติ เสียสละ ขยันขันแข็ง ไม่ทอดทิ้ง เข้ากับผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

4. ความสามารถในการจัดการ นอกจากคุณลักษณะทั้งสามด้านแล้ว บัณฑิตควรมี ความสามารถในการมองเห็นปัญหา มองเห็นวิธีการแก้ปัญหา มองเห็นวิธีการทำงาน ซึ่งพูดใน ลักษณะรวม ๆ คือ ความสามารถในการจัดการ สามารถทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จไปด้วยดีได้

การที่จะให้บัณฑิตมีคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ที่จะจัดการเรียนการสอน จัดสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรม และส่งเสริมเอื้ออำนวยทำให้อาจารย์สามารถ จะหาทางปลูกฝัง อบรม สั่งสอน ให้นักศึกษามีลักษณะต่าง ๆ นั้นได้ ในการพัฒนานิสิตนักศึกษา เมื่อได้รับกระบวนการพัฒนาอย่างถูกต้องจะสามารถพัฒนาได้ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เอกลักษณะ การเลือกจุดหมายปลายทางของชีวิต วุฒิภาวะอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (2540, หน้า 60-61) ได้ให้แนวคิด และแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539-2550 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบนั้น กระทรวงศึกษาธิการมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์
2. ความเสียสละ
3. ความรับผิดชอบ
4. ความขยัน-สู้งาน
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ความเป็นประชาธิปไตย
7. ความสามารถทางวิชาชีพ
8. ความสามารถทางวิชาการ
9. ความสามารถคิดเชิงเหตุผล
10. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
11. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
12. ความเป็นผู้ใฝ่รู้ และความสามารถหาความรู้
13. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
14. ความรักในเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2558, หน้า 22-23) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไว้ 5 ประการ อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านวินัย
2. คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
3. คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม
4. คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
5. คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, 2550, หน้า 180) การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นแนวทางที่จะทำให้เห็นภาพของการจัดการศึกษาตามแนวทางจิตตปัญญาในระดับอุดมศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของบัณฑิตแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านโลกทัศน์หรือการมองโลกและชีวิต ผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของชีวิต มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เรียนรู้และตอบสนองต่อโลกอย่างสร้างสรรค์ รับรู้และวิเคราะห์โลก รวมถึงเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเชื่อมโยง เข้าใจถึงความเป็นจริงของธรรมชาติ ชื่นชมในความหลากหลาย เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รู้เท่าทันตนเอง ไม่ตัดสินสิ่งต่าง ๆ ด้วยอคติ มีความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง

2. ด้านพฤติกรรม เป็นผู้ที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีสัมพันธภาพที่ดี ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างเป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ ตามวิถีของการเป็นมนุษย์ที่ดีงาม ตระหนักรู้ในการรับใช้สังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย มีความเป็นกัลยาณมิตรให้แก่กันและกัน ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติยกระดับจิตใจของตนในชีวิตประจำวัน ดูแลรักษารบธรรมชานและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน

3. ด้านจิตใจ ผู้เรียนควรเป็นผู้ที่มีความเมตตา เอื้ออาทรต่อผู้อื่น เปิดใจกว้าง มีขันติธรรม ความยืดหยุ่น และความสมดุลทางอารมณ์ รู้จักพอเพียง มีสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีความกล้าหาญทางจริยธรรมในการทำสิ่งที่ถูกต้อง แม้ว่าจะเป็นการทวนกระแสสังคม ยอมรับสิ่งที่ตนเองเป็นได้อย่างมั่นคง ไม่รู้สึกแปลกแยก

4. ด้านทักษะ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ในวิธีการที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทั้งในระดับปัญญา และจากการปฏิบัติ มีความสามารถในการสื่อสารแสดงออก มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ สามารถเชื่อมโยงเหตุปัจจัย รู้วิธีการแก้ปัญหาโดยมีทักษะของการคิดอย่างเป็นระบบ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการประกอบอาชีพที่ได้เลือกเรียนในสาขาวิชาชีพของตน

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีปรัชญาหรือปณิธาน เพื่อผลิตบัณฑิตตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ ตามมาตรฐานวิชาการ/ วิชาชีพ และพัฒนาบัณฑิตให้เป็นคนที่สมบูรณ์ (Manhood) คือ การผลิตบัณฑิตให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อม มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสมรรถภาพสูง และเป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม บัณฑิตหรือนักศึกษาที่ผลิตอย่างน้อยต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ (พลวัต วุฒิประจักษ์, 2553, หน้า 45)

1. เก่ง มีความรู้ เชี่ยวชาญ ชำนาญการ ทั้งทางด้านวิชาการความรู้ทั่วไป และเชี่ยวชาญ ชำนาญการในแต่ละสาขาวิชาชีพ
2. ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ และการเป็นคนดี มีคุณธรรม
3. มีความสุข อยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขทั้งทางกาย ทางใจ เบิกบานแจ่มใส ไม่เครียดแค้นชิงชังสังคม
4. สุขภาพดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง

สรุป การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงต้องดำเนินการทั้งการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างพัฒนาความรู้ทางวิชาการ/ วิชาชีพ และสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพและสามารถอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

ในแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ขึ้น โดยมีเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพ พัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย ส่วนหนึ่งของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 ได้ให้แนวทางการพัฒนาเยาวชน นักศึกษา และบัณฑิตในอนาคต แนวทางที่เกี่ยวข้อง คือ (สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ นักศึกษา, 2551, หน้า 3-4)

1. อุดมศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้ของเยาวชน และนักศึกษา ในรูปแบบของทักษะชีวิต ทักษะสังคม (Socialization) สมรรถนะพื้นฐานที่ข้ามพื่นความรู้วิชาการ (Base line competencies) การสะสมความรู้และความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit knowledge and ability) ที่หาไม่ได้จากการเรียนการสอนในห้องที่ขาดปฏิสัมพันธ์ โดยปรับรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม การบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรและชีวิตจริง เข้ากับหลักสูตรเป็นอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึก มีความท้าทายต่อนักศึกษาและต่ออาจารย์มากกว่าการสอนจากตำราอย่างเดียว

2. อุดมศึกษาควรจัดให้มีการเรียนการสอนและกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านการสื่อความ การตัดสินใจ การพัฒนาความเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความอดทน คุณธรรม ฯลฯ

อมเรศ สีลาอ่อน (2541, หน้า 28) กล่าวถึง คุณสมบัติของบัณฑิตไทยที่อยากจะเห็นในปัจจุบันและอนาคต ควรประกอบด้วย “7 ส” กล่าวคือ

1. มีสามัญสำนึก คนที่สามารถเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ย่อมเป็นคนที่มีความรู้ มีความฉลาด แต่บางครั้งอาจขาดความเฉลียว การกระทำบางครั้งอาจกระทบจิตใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จึงต้องใช้สามัญสำนึกเป็นกรอบของดุลยภาพ มีความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วไป

2. มีสุขศึกษา สุขศึกษาในที่นี้ หมายถึง การรักษาที่ก่อให้เกิดความสุข เน้นที่คุณภาพของนักเรียน นักศึกษา การทุ่มเททรัพยากรและความหวังดีของผู้ใหญ่ไปยังเด็ก แต่คนไทยในระยะหลัง ๆ นี้ ตรงกันข้าม กลายเป็นระบบที่ทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของผู้ใหญ่ ของผู้มีอำนาจวาสนา จึงเป็นสิ่งที่นำความทุกข์มาให้ทุกคน นักศึกษารุ่นใหม่จะต้องหาทางแก้ไขและร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติให้เป็นแหล่งที่สร้างความสุข

3. สติ นักศึกษาถือว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ แต่ถ้าขาดสติแล้ว อาจจะทำในสิ่งที่ไม่ดี ไม่งาม ไม่ถูกต้องได้ ฉะนั้นจะต้องพยายามรักษาสติ และฝึกสติให้อยู่กับตัวไว้เสมอ

4. เสียสละ นักศึกษาน่าจะเป็นคนที่มีโชคและสร้างกรรมดีในอดีต จึงมี โอกาสเป็นนักศึกษา ได้ศึกษาวิชาและศึกษาตัวเอง น่าจะเป็นคนที่มีศักยภาพที่จะทำประโยชน์ให้กับตัวเอง ครอบครัวและพวกพ้อง เมื่อเป็นผู้ที่มีโชค ก็ควรแบ่งโชคลาภให้กับผู้ที่ช่วยตนเองไม่ได้ ให้กับคนที่มีสติปัญญาน้อยกว่าตน

5. สังเคราะห์ นักศึกษาน่าจะหาทางฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ ความชำนาญ ไม่เฉพาะการวิเคราะห์วิจัยเท่านั้น จะต้องสามารถสังเคราะห์ได้ด้วย

6. ผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างสูง เราจะพบว่า ส่วนประกอบสำคัญในความสำเร็จของเขา คือ ความเป็นนักสู้ ผู้ในกรอบกติกาที่ถูกต้อง ไม่สู้แบบใช้เล่ห์เหลี่ยมกลไก หรือผู้ด้วยวิธีการที่จะนำความเสียหายมาสู่สังคมหรือตัวเราเอง

7. สิทธิและหน้าที่ คนทั่วไปมักจะพูดถึงและเรียกร่องสิทธิ แต่สิ่งที่คู่กับสิทธิคือหน้าที่ ถ้าเราเรียกร่องสิทธิของเราไม่ว่าจะในฐานะใดก็ตาม จะต้องระลึกเสมอว่าต้องทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับสิทธิที่พึงได้ ผู้ที่เป็นนักศึกษาที่แท้จริงย่อมต้องระลึกและปฏิบัติตามจรรยาบรรณข้อนี้ ถ้าเรามีสิทธิหรืออภิสิทธิ์แล้วพยายามหลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ ก็คงจะถือว่าตัวเราเป็นผู้นำนักศึกษาที่ดีไม่ได้ นักศึกษาคือ ผู้ใฝ่รู้และสิ่งที่จะต้องรู้อย่างถ่องแท้ที่สุดคือ หน้าที่ของตน

พลสันท์ โพธิ์ศรีทอง (2540, หน้า 45-50) สรุปถึงแนวทางในการผลิตครูแนวใหม่ในด้านเป้าหมายของการผลิตครูแนวใหม่ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาคือของสถาบันราชภัฏว่า เพื่อให้ได้ทั้งครูเก่งและดี ที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ครูสูง รวมทั้งมีคุณลักษณะที่สังคมพึงประสงค์ สามารถตอบสนองต่อผู้เรียนในสังคมยุคใหม่ ได้ดี ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งตนเอง โรงเรียนและชุมชน ทำให้อาชีพครูเป็นวิชาชีพที่คนทั่วไปยกย่อง ศรัทธา ลักษณะประสิทธิภาพความเป็นครูยุคใหม่ ดังนี้

1. ครูเก่ง มีลักษณะด้านการทำงาน ประกอบด้วย มีความรู้ในวิชาชีพครู มีความสามารถปฏิบัติงานหน้าที่ครู ด้านความมุ่งมั่น ประกอบด้วย มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการพัฒนาโรงเรียนทุกด้านให้ก้าวหน้า มีการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ด้านความรู้ ประกอบด้วย มีความรอบรู้สถานการณ์บ้านเมืองและความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่สามารถอ่านคนออก บอกคนได้ ใช้คนเป็น และเห็นอนาคต มีการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

2. คนดี มีลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย มีวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความอดทน มีความประหยัด มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีความกรุณา ด้านความเป็นประชาธิปไตย ประกอบด้วย ประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน ประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ด้านความรักศรัทธาในอาชีพครู ประกอบด้วย มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรักในอาชีพครู

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552, หน้า 20) กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคลและของกลุ่ม โดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมไปปฏิบัติได้

2. สามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาของตน เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่น ๆ

3. สามารถพิจารณาแสวงหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ โดยยอมรับข้อจำกัดของธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชาของตน

4. มีส่วนร่วมในการติดตามพัฒนาการในศาสตร์ของตนให้ทันสมัย และเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของตนอยู่เสมอ

5. มีจริยธรรมและความรับผิดชอบสูงทั้งในบริบททางวิชาการ ในวิชาชีพและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

สำนักส่งเสริมและพัฒนาศึกษานักศึกษา (2551, หน้า 6-7) กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญ
ที่บัณฑิตควรจะต้องมี คือ

1. มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง
2. มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล
3. มีความซื่อสัตย์ จริยธรรม และคุณธรรมที่ดี
4. มีความขยัน ความพยายาม และความอดทน
5. ความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี รับฟังความคิดของผู้อื่น
6. สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
7. มีความคิดสร้างสรรค์
8. มีสุขภาพสมบูรณ์ ห่างไกลยาเสพติด ไม่ทำลายสุขภาพตนเอง
9. เอื้อเฟื้อมีน้ำใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เสียสละต่อสังคม
10. สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง
11. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
12. มีความสำนึกต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม
13. มีเป้าหมายในอนาคต
14. กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญปัญหา
15. มีความรู้ในสาขาที่เรียน และสามารถประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์
16. มีความพร้อมในด้านร่างกาย อารมณ์ และความคิด
17. มีค่านิยมที่ถูกต้อง ชักจูงผู้อื่นไปในทางที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดี
18. รอบคอบ มีสติ
19. มีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
20. มีความอ่อนน้อม สุภาพ
21. ไม่รังเกียจวัฒนธรรมของตนเอง และชนชาติอื่น
22. มีมารยาทในการเข้าสังคม
23. เห็นประโยชน์ของการศึกษาเป็นสำคัญ แสวงหาความรู้
24. ภูมิใจในสถาบันของตน และเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบัน
25. มีความรู้ความสามารถด้านภาษา เทคโนโลยี คนตรีและกีฬา
26. มองโลกในแง่ดี
27. มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรม
28. มีผลการเรียนอย่างน้อยอยู่ในระดับพอใช้

จากคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังที่กล่าวมาในข้างต้น พบว่า มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและผลิตบัณฑิตได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้จำนวนมาก แต่หากกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน เป็นคุณลักษณะที่สังคมคาดหวังต่อสมรรถนะของผู้ที่จะต้องประกอบอาชีพครูในอนาคต ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลง พบว่า มี 5 คุณลักษณะที่สำคัญได้แก่ คุณลักษณะด้านวินัย คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ที่สถาบันการศึกษาทุกแห่งที่มุ่งเน้นการผลิตครูต้องพิจารณาเป็นมาตรฐานในการผลิตครู

แนวคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

ความเป็นมาของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ปรัชญาแนวคิดเรื่องจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) มีรากฐานมาจากปรัชญาการศึกษาตะวันออก ในช่วงประมาณ ค.ศ. 1974 ผู้ก่อตั้งแนวทางการศึกษานี้คือ เซอเกียม ตรุงปะ (Chogyam Trungpa) วัชรจารย์ชาวทิเบต โดยเริ่มต้นจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ที่มหาวิทยาลัยนาโรปะ (Naropa university) มลรัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา บนฐานของศาสนาพุทธนิกายวัชรยาน ซึ่งเป็นนิกายที่แตกออกมาจากนิกายมหายาน เน้นการปฏิบัติตนเพื่อให้หลุดพ้นในระยะเวลาอันสั้น

สำหรับมหาวิทยาลัยนาโรปะ การปฏิบัติเชิงจิตตปัญญา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งเน้นการสืบค้นสำรวจภายในตนเอง การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการรับฟังด้วยใจเปิดกว้าง ซึ่งจะนำไปสู่การตระหนักรู้จักตนเอง การหยั่งรู้ และความเปิดกว้างยอมรับความหลากหลายและอุดมของ โลก ทั้งนี้จากการตระหนักเข้าใจตนเองจะส่งผลให้เกิดความชื่นชมในคุณค่าของประสบการณ์ของผู้อื่นด้วยเช่นกัน เป้าหมายของการศึกษาเชิงจิตตปัญญา ไม่ได้เพื่อการใคร่ครวญมาภายในเท่านั้น จิตตปัญญาศึกษาไม่ได้หมายถึงการละเลยความเป็นวิชาการไป แต่หมายถึงการหยั่งรากให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ให้เป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่สัมผัสเองโดยตรงมากขึ้น และให้มีสมดุลงกับการฝึกจิตมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการทำสมาธิ เพื่อให้การพัฒนาภายใน และการพัฒนาความรู้ภายนอกเติบโตไปด้วยกัน ทั้งนี้การศึกษาที่มีสมดุลงดังกล่าวจะบ่มเพาะความสามารถของผู้เรียนให้ไปเกินระดับของถ้อยคำและมโนทัศน์ รวมไปถึงเรื่องของหัวใจ บุคลิกลักษณะนิสัย ความสร้างสรรค์ การตระหนักเข้าใจคน การมีสมาธิ ความเปิดกว้างและความยืดหยุ่นทางความคิดอีกด้วย โดยมหาวิทยาลัยนาโรปะได้กำหนดไว้ในพันธกิจของมหาวิทยาลัยว่า

“เรามุ่งที่จะให้การศึกษาคนทั้งคน บ่มเพาะทั้งความสามารถทางวิชาการและความหยั่งรู้ที่ลึกซึ้งจากแบบแผนการปฏิบัติเชิงจิตปัญญาเพื่อประสานความรู้เข้ากับปัญญา บ่มเพาะความสุขในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความคิดที่มีวิจารณญาณ จุดหมายที่จะรับใช้โลกด้วยจิตเมตตา ความเปิดกว้าง ความสงบและมั่นคงภายใน ที่เกิดจากการตระหนักรู้และเข้าใจในตนเองอย่างแท้จริง นักศึกษาเราจักสำรวจตนเองและใช้ทรัพยากรภายในตนเพื่อเข้าเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนและท้าทาย อย่างกล้าหาญ ร่วมกันเปลี่ยนแปลงโลกด้วยทักษะในตนและความเมตตา เพื่อสร้างความสุขและความหมายในชีวิตของในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

(ชลลดา ทองทวี และคณะ, 2551, หน้า 25)

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาส่งอิทธิพลไปยังสังคมภายในประเทศสหรัฐอเมริกา ในหมู่นักการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะอิทธิพลต่อเครือข่ายการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง เช่น เครือข่าย Five colleges เครือข่าย Rocky mountain contemplative higher education network (RMCHEN) และองค์กร The contemplative mind in society เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งอิทธิพลให้เกิดการก่อตัวและการขับเคลื่อนแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในต่างประเทศด้วย สำหรับในประเทศไทย กลุ่มจิตวิวัฒน์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่สนใจเรื่องการขับเคลื่อนสังคมสู่จิตสำนึกใหม่อย่างจริงจัง มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้ที่สนใจใช้แนวคิดจิตตปัญญาในการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบการศึกษาได้มีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อผลักดันเรื่องนี้ให้เกิดในสังคมไทย ต่อมาจึงได้เกิดการรวมตัวกันของคนกลุ่มนี้เป็นเครือข่ายจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education network) ในปี พ.ศ. 2549 คำว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นคำซึ่งแปลเป็นภาษาไทย โดยศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์ โดยมีคำอธิบายที่ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้พิจารณาร่วมกันว่า หมายถึง การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ การศึกษาที่เน้นการพัฒนาคนในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรัก ความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล และในปี พ.ศ. 2549 ได้มีการก่อตั้งศูนย์จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education center) ขึ้นที่มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญา (จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, 2550, หน้า 11-13)

ประเทศไทยนับเป็นประเทศแรกของโลกที่มีการเปิดทำการสอนเรื่องของการพัฒนาจิตด้านในของมนุษย์ ที่ไม่เป็นเพียงแค่วิชาหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร แต่เปิดสอนเป็นหลักสูตรปริญญาโท ในหลักสูตรจิตตปัญญาศึกษา และการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Contemplative education and transformative learning) ขึ้น ในมหาวิทยาลัยซึ่งได้ชื่อว่า

เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศและเป็นมหาวิทยาลัย (ในกำกับ) ของรัฐโดยหลักสูตรดังกล่าว มีความมุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตที่เป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและผู้อื่น กล่าวคือ เป็นผู้ที่สามารถพัฒนาคุณภาพภายในตนเอง และเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการพัฒนา ศักยภาพการเรียนรู้ด้านในของมนุษย์ เป็นผู้ที่มิมีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้สู่การ เปลี่ยนแปลงเชิงบวกของตนเอง องค์กร ชุมชนและสังคม โดยลักษณะของบัณฑิตเช่นนี้ จะเอื้อ ประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งตอบสนอง ต่อนโยบายของประเทศไทยในด้านการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านใน และกำลังเป็น ที่ต้องการขององค์กรและชุมชนจำนวนมากที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์อย่างแท้จริง

อยู่ในขณะนี้ ตลอดจนคณาจารย์ของหลักสูตรทำงานบนความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้ที่จบจากหลักสูตรนี้ จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ ใฝ่เรียนรู้ ฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่องและสมดุลทั้งกาย ใจ และจิตวิญญาณ มีความรู้ ความสามารถและทักษะไปใช้ในการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สู่ปัญญา และความรักความเมตตา ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน องค์กรและสังคม บนพื้นฐานที่ สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดปัญญาศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เปิดในหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถาบันอาศรมศิลป์ และศูนย์ จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพบริบท สังคม และวัฒนธรรม ที่มีการผสมผสานระหว่างความทันสมัยและความเชื่อดั้งเดิมตามหลักศาสนา จากความเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม ความหลากหลายของแนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของผู้คน จึงได้เปิดพื้นที่ให้กับแนวคิด แนวปฏิบัติที่มีเฉพาะทางศาสนาเท่านั้น

แต่รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำพาผู้เรียนให้เข้าถึงเป้าหมายของจิตตปัญญาศึกษา เพื่อให้ สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และให้เกิดการจัดกระบวนการได้อย่างหลากหลาย อาทิ การใช้ศิลปะ การเรียนผ่านละคร กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นกิจกรรม ที่สนับสนุนให้เกิดการฝึกฝนเพื่อพัฒนาความตระหนักรู้ (Awareness) ในตัวผู้เรียน และยังฝึกให้ ผู้เรียน ได้รู้จักใคร่ครวญ จนเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความเป็นจริง และยังทำให้เปิดโลกทัศน์มุมมอง ใหม่ต่อโลกและชีวิต การจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายทำให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสเลือกวิธีการ ที่เหมาะสมกับตนเองนำไปฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สิ่งที่ผู้สอนคำนึงถึงในการจัดกิจกรรม นอกจากความหลากหลายแล้ว ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและได้นำไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อชีวิตได้จริง มิใช่เพียงแค่งิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น (จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร, 2551, หน้า 44)

ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา

นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศที่มีความสนใจและนำความคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) มาใช้ในงานของตน ได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้อย่างน่าสนใจ และได้แสดงถึงหลักการ แนวทาง และวิธีการจัดการศึกษาลักษณะนี้ให้เห็นทั้งในลักษณะที่มีความคล้ายคลึงและข้อแตกต่างที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

Deborah J. Haynes (อ้างถึงใน จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร, 2550, หน้า 13) กล่าวว่า Contemplative มาจากคำว่า Contemplari ซึ่งเป็นภาษาลาติน หมายถึง การสังเกต พิจารณา ฟังดูอย่างตั้งใจ Contemplative education เป็นวิธีการที่จะพัฒนาสมาธิ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และเพื่อก่อให้เกิดความตระหนักรู้ และความเมตตา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักเทคนิคของการตระหนักรู้ สมาธิ และวิธีการที่จะกำหนดความตั้งใจนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งการแยกส่วน ยุคแห่งความรวดเร็ว การมีภารกิจอันหลากหลาย และถูกรบกวนสมาธิอย่างต่อเนื่อง

วิจักขณ์ พานิช (2548, หน้า 206) เรียก Contemplative education ว่า การศึกษาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ และได้ให้ความหมายคำดังกล่าวไว้ว่า Contemplative แปลเป็นไทย หมายถึง ใคร่ครวญครุ่นคิดคำนึงด้วยใจโดยแยบคาย มีความหมายเช่นเดียวกับคำบาลีในพุทธศาสนาที่ว่า โยนิโสมนสิการ (การพิจารณาโดยแยบคาย) Education แปลเป็นไทย หมายถึง การศึกษา ในทางพุทธศาสนาคำว่า ศึกษา หรือสิกขา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อปรด้วยความพร้อมพรังในศีล สมาธิ และปัญญา ไม่แยกขาดออกจากกัน ดังนั้นเมื่อรวมกัน Contemplative education หมายถึง การเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญ ซึ่งนัยของคำ ๆ นี้ มิใช่แสดงถึงรูปแบบของการศึกษาหรือระบบการศึกษา แต่เน้นไปที่ “กระบวนการ” คำ ๆ นี้ เหมือนเป็นการจุดประกายความหมายใหม่ให้ย้อนกลับไปหาราก คุณค่า และความหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ที่มีผลระยะยาวต่อชีวิตของคน ๆ หนึ่งทั้งชีวิต นอกจากนี้ ยังกล่าวอีกว่า Contemplative education สะท้อนให้เห็นกระบวนการความเป็นพลวัต ไม่หยุดนิ่ง มีความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ นำไปสู่การตั้งคำถามอย่างถึงราก ต่อการศึกษาในระบบ ที่ได้จำกัดการเรียนรู้ให้แน่นิ่ง อยู่ในกรอบในขั้นตอนที่ถูกจัดวางไว้แล้วอย่างตายตัว การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมที่สบายที่มาจาก สบายใจ คือสภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเป็นสภาพที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ผู้คนรู้จักรดน้ำใจให้คนรอบข้าง ให้ความสำคัญเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียน รู้ในทุกขณะ ทั้งนี้ การเอาใจใส่ในกระบวนการเรียนรู้นั้นสามารถกระทำได้ 3 ลักษณะ คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) หมายถึง ฟังด้วยหัวใจอย่างสัมผัสได้ถึงรายละเอียดของสิ่งที่เราฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตตั้งมั่น การน้อมดูใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) เป็นการน้อมนำมาคิดใคร่ครวญดู

อย่างลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยความสงบเย็นของจิตใจเป็นพื้นฐาน และการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) หรือการภาวนา คือการเฝ้ามองดูธรรมชาติที่แท้จริงของจิต ซึ่งมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไม่คงที่ เห็นความบีบคั้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงและสภาวะของการเป็นกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่เลื่อนไหลต่อเนื่อง

สุมน อมรวิวัฒน์ (2549, หน้า 16) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การศึกษาที่น้อมใจอย่างใคร่ครวญและค้นหาความจริงของสรรพสิ่ง เป็นการเรียนรู้ที่สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ จัดหลักสูตรเน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ ความเมตตา จิตสำนึกต่อส่วนรวม การนำปรัชญาแนวพุทธมาพัฒนาจิตและฝึกปฏิบัติจนผู้เรียนเกิดปัญญา สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิต

ประเวศ วะสี (2549, หน้า 8) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา หรือ Contemplative education เป็นการเรียนรู้ภายใน การศึกษาด้านในเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง กระบวนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา คือ การเข้าถึงโลกทัศน์และชีวิต เรามองโลก มองธรรมชาติอย่างไร หากเราเข้าถึงความจริงจะพบความงามในนั้นเสมอ เมื่อเราเข้าถึงธรรมชาติก็จะถึงความบริสุทธิ์ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน คนตรี ศิลปะ กิจกรรมอาสาสมัคร (Volunteer) สุนทรียสนทนา (Dialogue) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจ และการปลีกวิเวกไปอยู่ในธรรมชาติ สัมผัสธรรมชาติ (Retreat) ได้รู้ใจตนเอง เมื่อจิตสงบเชื่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ จะเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น รวมทั้งการทำสมาธิ (Meditation)

จิรัฐกาล พงศ์กชเชียร (2550, หน้า 17) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาจากภายใน ให้เกิดการตระหนักรู้และเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่น้อมลงสู่ใจอย่างใคร่ครวญและสัมพันธ์กับธรรมชาติความเป็นมนุษย์ เป็นการฝึกปฏิบัติที่ไม่จำกัดเพียงแนวทางของศาสนา หากรวมถึงศาสตร์ ศิลปะ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสัมพันธ์ภาพและผู้เรียนสนใจ จนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรัก ความเมตตา

ณัฐพล วังวิญญู (2550, หน้า 14) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาแบบเอาชีวิตเข้าแลก โดยเห็นว่า จิตตปัญญาศึกษาน่าจะเป็นหนทางฝึกฝนเพื่อการตื่นรู้และการดำรงอยู่อย่างเต็มเปี่ยม รับรู้ทั้งโลกภายนอกและโลกภายในตัวเราในแต่ละปัจจุบันขณะ โดยเอาทั้งหมดของตัวเราเข้าเรียนรู้ เอาชีวิตของเราเข้าแลกกับการรับรู้ปัจจุบันขณะ อันถือเป็นประตูหรือทางเข้าสู่การมองเห็นความงามอันวิจิตร ความดีอันประเสริฐ และความจริงอย่างที่เป็นในชีวิตและโลก

ชลลดา ทองทวี และคณะ (2551, หน้า 27) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ การศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (2552, หน้า 4) ได้อธิบายว่า จิตตปัญญาศึกษา ถือเป็นหนึ่งในแนวคิดและแนวปฏิบัติของการศึกษารูปแบบใหม่ ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก ซึ่งมีการนำไปใช้ในทุกระดับการศึกษา และทุกประเภทของการศึกษา มีการนำมาประยุกต์ใช้และเผยแพร่ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้มนุษย์หันกลับมาใส่ใจกับการพัฒนาคุณภาพความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของแต่ละคนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการใคร่ครวญภายในจิตใจ และแสดงออกต่อความสัมพันธ์ของโลกภายนอก

เมธินี วงศ์วานิช รัชมกการณ (2558, หน้า 10) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ ๆ ในการให้ความสำคัญของการปลูกฝังความตระหนักรู้ทั้งภายใน และความเป็นองค์รวมของสรรพสิ่งของสิ่งต่าง ๆ ของโลกภายนอก จนเกิดปัญญา มีเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา อันนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้งทางความคิดที่พัฒนาด้วยการใช้ปัญญา เกิดจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเองและโลกภายนอก ที่จะส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติ และการดำเนินชีวิตอย่างมีสติของทุกคนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลก

จากความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับความหมายของจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) สรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์ของการตระหนักรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และความเมตตา ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยใช้สมาธิและวิธีการด้านการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดการสังเกตและสืบค้นภายในตนเองอย่างลึกซึ้ง สามารถเข้าถึงขุมปัญญาภายในเรียนรู้ถึงธรรมชาติของจิต ตัวตนและผู้อื่น ได้อย่างลึกซึ้ง

ความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษา

การจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน เพียงแค่การศึกษาวิชาการไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤติการณ์ต่าง ๆ และไม่สามารถนำพาสังคมไปสู่สุขภาวะได้ การแสวงหาทางเลือกให้กับสังคมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพด้านในของมนุษย์ ทั้งในเรื่องจิตใจและปัญญานั้น จะทำให้มนุษย์สามารถต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิม เป็นการเพิ่มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ให้มากขึ้น รวมถึงการสร้างสังคมคุณธรรม นำสันติภาพให้เกิดขึ้น ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าวนั้น เป็นแนวทางของจิตตปัญญาศึกษา จิตตปัญญาศึกษาจึงนับได้ว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ ที่นำไปสู่การดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีความสำคัญดังนี้ (ฉันท ชาติทอง, 2555, หน้า 41-44)

1. เป็นกระบวนการแห่งการเปลี่ยนผ่านเชิงคุณภาพ จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการแห่งการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ เพื่อลดช่องว่างและข้อจำกัดของการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าขณะนี้สังคมไทยมีความจำเป็นต้องก้าวพ้นข้อท้าทาย 4 ประการ คือ

1.1 มุ่งสร้างระบบการเรียนรู้ (ระบบการศึกษา) เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งแสวงมากกว่าการสร้าง ผู้การเรียนรู้ที่ยกระดับจิตตปัญญาเพื่อเป็นพื้นฐานให้มนุษย์พัฒนาศักยภาพของตนเองในการเรียนวิชาความรู้และความจริงภายในตนเองควบคู่กันไป

1.2 ปรับเปลี่ยนทัศนคติของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ให้เป็นไปด้ายท่าทีของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยการฝึกใช้ปัญญา สร้างทักษะของการใช้ปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (กัลยาณมิตร) และเป็นความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกัน การมีวาจาที่เป็นมิตร เป็นสาระประโยชน์ ให้ความจริงและให้กำลังใจกัน การมีไมตรี เห็นอกเห็นใจกัน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่วามนุษย์ทั้งสองล้วนเป็นพี่น้องกัน

1.3 ยกระดับวัฒนธรรมแห่งศักดิ์ศรี คุณค่า ดีงาม และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเป็นวาระแห่งการอยู่รอดของสังคมไม่เฉพาะแต่กับผู้คน แต่จะเกิดผลไปถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้ยั่งยืนด้วยความสมดุล โดยการฝึกเรียนรู้จากธรรมชาติและชุมชนแห่งการผลิตพื้นฐาน เห็นคุณค่าของผู้อื่น เห็นความดี เห็นความงามและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

1.4 เสริมกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่การรู้จักความรู้ที่มีอยู่ในตัว (Tacit knowledge) การใช้ความรู้ นั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้จริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อยอดความรู้ ทดลองใช้ในบริบทต่าง ๆ จนถึงการประมวล สังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ที่ยังประโยชน์ได้กว้างขวาง เกิดความเชื่อมั่นในความรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในบริบทของสังคม และมีความมั่นใจรู้เท่าทันในการสร้างและใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ตามความเจริญของสากลโลกหลายองค์กรทั่วโลก

2. เป็นส่วนเสริมเติมเต็มให้เรียนรู้ความสมบูรณ์ในตนเอง ด้วยข้อจำกัดของการศึกษา และการเรียนรู้ ทั้งวิชาความรู้มาตรฐานและวิชาความรู้ชั้นสูง ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อันเป็นเรื่องนอกตัว แม้มีความจำเป็น แต่เมื่อขาดการเรียนรู้เรื่องในตัวก็ขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง ยิ่งข้าง แยกส่วน จนมีอาจเชื่อมโยงกับความเป็นจริง เกิดความบีบคั้นทั้งในตัวเองและระหว่างกัน ในสังคม เป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ ในสังคมจนเกิดวิกฤติ ภัยแก่แห่งอนาคตของมนุษยชาติ จึงอยู่ที่การเรียนรู้เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformative learning) ทั้งในตัวเอง (Personal transformation) เชีงองค์กร (Organizational transformation) และสังคม (Social transformation) การเคลื่อนไหวด้านการศึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจึงก่อตัวขึ้น โดยภาคีเครือข่ายจิตตปัญญาศึกษา อันเป็นการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มผู้ที่สนใจในการเข้าร่วมหารือ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานด้านนี้ขึ้นในสังคมไทย สมาชิกในเครือข่ายดังกล่าว อาทิ เครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิ พระไพศาล วิสาโล นายแพทย์ประเวศ วะสี ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ และจากที่อื่น ๆ ทั้งที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันอาศรมศิลป์ เสมสิกขาลัย สถาบันการศึกษาสัตยาไส สถาบันขวัญเมือง ศูนย์คุณธรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เสถียรธรรมสถาน และมูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ จากหลากหลายสาขาวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ แพทย์ วิศวกรรม การศึกษา ศาสนา สิ่งแวดล้อม ธุรกิจ เป็นต้น พัฒนาวิทยากร อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญขึ้นไว้ในสังคมไทย จำนวนมากขึ้น ๆ และเป็นกำลังสำคัญที่จะทำให้การศึกษาตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาเกิดขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทั่วไปในหลักสูตรการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับ

3. ทำให้มนุษย์เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ปราศจากอคติ เกิดความรัก ความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ ปรับตัวเพื่อให้ทันกับสภาพเหตุการณ์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งวิกฤติทางธรรมชาติ

4. เป็นแนวการสอนแบบสหวิทยาการ มีการฝึกปฏิบัติอย่างง่าย ๆ ช่วยให้เกิดบรรยากาศของความเคารพ ทำให้ชั้นเรียนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว เมื่อการเรียนรู้ได้ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเคารพแล้ว ผู้เรียนก็เรียนรู้ที่จะฟัง เขียน และได้แย้งอย่างมีวัฒนธรรม ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้เขากลายเป็นพลเมืองที่เคารพกฎระเบียบ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน เป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในที่ผู้เรียนเฝ้ามอง ความเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง อันเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีต่อโลกภายนอก โดยอาศัยจิตตปัญญาเป็นเครื่องมือ ซึ่งการพยายามฝึกหัดขัดเกลาดนเอง นำไปสู่ความเข้าใจต่อธรรมชาติของสรรพสิ่ง

มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างตนเองและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไม่แยกส่วน ทั้งนี้สอดคล้องกับที่ ฌ็อง-ปอล ซาทูร์ (2550, หน้า 23) กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่ผ่านมาเป็นกระบวนการสำคัญในการหล่อหลอมคนให้มีคุณภาพ แต่สภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันกับสภาพการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งวิกฤตทางธรรมชาติ ล้วนทำให้เกิดภาวะตึงเครียดได้ง่ายกับบุคคลทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม ทุกคนต่างมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขและความสำเร็จ จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่ไม่ได้เน้นที่วิชาเป็นตัวตั้ง แต่เน้นวิถีชีวิตร่วมกันเป็นตัวตั้ง การเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา เพื่อความรู้แจ้ง คือการศึกษาจากการดูจิตของตนเองแล้วเกิดปัญญา เกิดการคิดเป็น ใช้เหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้สิ่งที่รับรู้กลายเป็นความรู้ที่คมชัดลึกยิ่งขึ้น จิตตปัญญาศึกษามุ่งสร้างระบบการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งเสพมากกว่าการสร้างสู่การเรียนรู้ที่ระดับจิตตปัญญาเพื่อเป็นพื้นฐานให้มนุษย์พัฒนาศักยภาพของตนเองในการเรียน วิชาความรู้และความจริงภายในตนเองควบคู่กันไป และให้กำลังใจกัน การมีไมตรีเห็นอกเห็นใจกัน รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ว่ามนุษย์ทั้งหมดล้วนเป็นพี่น้องกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้เพื่อยกระดับตนเอง และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองได้ 3 ช่องทางด้วยกันคือ เรียนรู้จากประสบการณ์จริงของตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์ของบุคคลอื่น และเรียนรู้จากความสามารถในการใช้ปัญญาญาณ (ปริญา ตันสกุล, 2543, หน้า 44) การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยสิ่งแวดล้อมที่สบาย สถาบันการศึกษาในปัจจุบันโดยมากกลายเป็น “อบาย” มิใช่สบาย เพราะเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อทางวัตถุ เป็นที่บ่มเพาะอหัตตา สภาวะความคับแค้นของจิต สบาย ในที่นี้มาจาก สัปบายะ คือ สภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ในสิ่งแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ผู้คนรู้จักรดน้ำใจให้คนรอบข้าง ให้ความสำคัญและเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียนรู้ในทุกขณะ การเอาใจใส่จิตใจในกระบวนการเรียนรู้นั้นสามารถทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ (มานิตา ลีโทชวลิต, 2553, หน้า 45-47)

1. การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) หมายถึง การฟังด้วยหัวใจ ด้วยความตั้งใจอย่างสัมพัทธ์ได้ถึงรายละเอียดของสิ่งที่เราฟังอย่างลึกซึ้ง ด้วยจิตที่ตั้งมั่น ในที่นี้ยังหมายถึง การรับรู้ในทางอื่นๆ ด้วย เช่น การมอง การอ่าน การสัมผัส ฯลฯ การควนสรุปตัดสินใจเร็วเกินไป ต่อหาคำรู้ความเชื่อที่ผิดแยกแตกต่างไปจากเดิม รวมถึงการแสดงความถูกต้องดูแลคนคำตอบกับการแสดงความคิดเห็น โดยปราศจากความรักความเมตตาที่จะช่วยเหลือสนับสนุนกัน มักจะนำไปสู่การแบ่งแยกเปรียบเทียบให้เกิดชนชั้นแห่งความสามารถ ซึ่งมักจะทำให้บางคนมีทิฐิมานะเข้มแข็งขึ้น ขณะที่อีกฝ่ายก็รู้สึกต่ำต้อยด้อยค่าลง วิธีการสนทนาเพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์

ของตนเอง ประสบการณ์ของผู้อื่น และการใช้ปัญญาญาณนั้นสามารถทำได้โดยอาศัยหลักปฏิบัติสำคัญ คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง มีความเป็นอิสระผ่อนคลาย ภายใต้บรรยากาศที่เท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำผู้ตาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังให้ได้ยิน ทั้งการฟังผู้อื่นและฟังตนเองอย่างมีสติ โดยไม่ตัดสิน ปล่อยวางตนเองจากอคติ หรือทัศนคติใด ๆ เปิดตัวเองให้รับฟัง ปล่อยให้ความคิดทุกความคิดเข้ามาโดยไม่ต่อต้าน ไม่ตัดสินผิดถูก เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ เกิดความหมายใหม่ร่วมกัน เกิดปัญญา สามารถมองปัญหาหรือปรากฏการณ์ด้วยสายตาใหม่

1.2 มีความอิสระ ผ่อนคลาย สร้างบรรยากาศแห่งกัลยาณมิตร ปรารถนาให้คนอื่นรับฟังแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่มีวาระอื่นแอบแฝง วางตัวตามสบาย ไม่ต้องแย่งชิงโอกาสในการพูด หากมีความคิดผ่านเข้ามาให้ตั้งสติเรียบเรียงคำพูดแล้วพูดออกไปอย่างชัดเจนชัดถ้อยชัดคำ หลีกเลี่ยงการนำตัวไปผูกติดกับเป้าหมาย แต่จดจ่ออยู่กับกระบวนการในปัจจุบัน

1.3 เท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำ ผู้ตาม สนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วยความเท่าเทียมกัน ไม่มีประธาน ไม่มีการลงมติตัดสินใจ ไม่ปล่อยให้ความแตกต่างเข้ามาบีบบทบาทในการครอบงำบรรยากาศของการสนทนา ยอมรับว่าความคิดทุกความคิดมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และรับเอาความคิดเข้ามาอยู่ในตัวตน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพ เกิดความหมายใหม่จินตนาการใหม่ที่ทุกคนรับรู้และเป็นเจ้าของร่วมกัน

2. การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการฟังอย่างลึกซึ้ง กอปรกับประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตในทางอื่น ๆ เมื่อเข้ามาสู่ใจแล้วมีการน้อมนำมาคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยความสงบเย็นของจิตใจเป็นพื้นฐาน จากนั้นก็ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เห็นผลจริง ก็จะเป็นการพอกพูนความรู้เพิ่มขึ้นในอีกระดับหนึ่ง

3. การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) การปฏิบัติธรรมหรือการภาวนา คือ การเฝ้าดูธรรมชาติที่แท้จริงของจิต นั่นคือการเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ ความบีบคั้นที่จากการเปลี่ยนแปลงและสภาวะของการเป็นกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่เลื่อนไหลต่อเนื่อง การปฏิบัติภาวนาฝึกสังเกตธรรมชาติของจิตจะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความจริงที่พ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตนของตน ที่หาได้มีอยู่จริงตามธรรมชาติ เป็นเพียงการเห็นผิไปถึงจิตเพียงเท่านั้น

จิตตปัญญาศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนและเชื่อมโยงไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมและโลกด้วย ดังนั้นในแง่หนึ่งจิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบหนึ่ง แต่ด้วยที่มาที่แตกต่างกัน คือ การที่ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงถูกพัฒนาขึ้นมาในฐานะทฤษฎีทางการศึกษา ในขณะที่จิตตปัญญาศึกษาพัฒนาขึ้นมา

จากรากฐานการปฏิบัติและฝึกฝนจริง ทำให้จุดแตกต่างที่สำคัญระหว่างจิตตปัญญาศึกษากับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ 2 ประการ คือ

1. จิตตปัญญาศึกษา เน้นการปฏิบัติที่เป็นจริงมากกว่าทฤษฎี ไม่มีการสร้างนิยามและขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในเชิงกระบวนการ เนื่องจากแนวคิดจิตตปัญญาวางอยู่บนฐานของปัญญาในการเข้าถึงความจริง และกระบวนการต้นแบบองค์รวม ที่เน้นความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงของสรรพสิ่งและมองเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่หลากหลาย จึงไม่สามารถกำหนดตายตัวได้สิ่งที่ทำได้มีเพียงการสร้างเงื่อนไขที่ดีที่สุดเพื่อเอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น

2. จิตตปัญญาศึกษา เน้นกระบวนการและวิธีการในการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นองค์รวมและเน้นวิธีการเฉพาะ ที่จะทำให้เกิดการน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) ซึ่งไม่เป็นเพียงการใคร่ครวญด้วยความคิดเท่านั้น แต่เป็นการใคร่ครวญและรับรู้แบบองค์รวมด้วยกาย ใจ ความคิด และจิตวิญญาณ โดยผ่านวิธีการต่าง ๆ ที่มีสมาธิ และการตระหนักรู้อย่างทั่วพร้อมเป็นฐาน ได้แก่ การทำสมาธิและวิปัสสนาในรูปแบบต่าง ๆ การเรียนรู้ผ่านการฝึกฝนทางกาย ได้แก่ ชี่กง โยคะ การเคลื่อนไหวร่างกายแบบต่าง ๆ การเรียนรู้ผ่านศิลปะรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ทัศนศิลป์ การแสดง ดนตรี วรรณกรรม และบทกวี การใคร่ครวญทางความคิด การเข้าร่วมในประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมและในชุมชน ตลอดจนการใช้พิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เชื่อมโยง และข้ามพ้นขอบเขตของการเรียนรู้ผ่านเพียงความคิด ภาษาและตรรกะที่เป็นหัวใจของการศึกษาแบบเดิม

จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่ใช้การเพ่งพินิจพิจารณา หรือใคร่ครวญด้วยใจ เพื่อทำความเข้าใจตนเอง เข้าถึงความจริง ความดี ความงามของชีวิตและสรรพสิ่ง ก่อให้เกิดการค้นพบแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความสมดุลของชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการพัฒนาด้านในเพื่อให้เกิดปัญญาแห่งตน เป็นการพัฒนาชีวิตแบบองค์รวม เชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การทำกิจกรรม (Experiential learning) และการสะท้อนคิดพิจารณา (Reflection in action) จุดมุ่งหมายของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามี 2 ประการ คือ (สุพิชญา โคทวิ, 2553, หน้า 44)

1. การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองโดยการเกิดความรู้ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมถ่อมตน และมีทัศนคติที่ดีต่อตน

2. การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองโดยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม แล้วนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก โดยสามารถกระทำได้ในลักษณะการลอบคดจากสิ่งต่าง ๆ มีความรัก ความเมตตา ความเข้าใจต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งต่าง ๆ

จิตตปัญญาศึกษาตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐาน 2 ประการ คือ (ชนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ, 2550, หน้า 9)

1. ความเชื่อในความเป็นมนุษย์ (Humanistic value) ตั้งอยู่บนฐานคิดว่า มนุษย์มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงามอยู่ในตน เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโต เมื่อมีเงื่อนไขต่าง ๆ พร้อมเมล็ดพันธุ์นั้นก็จะสามารถเติบโตขึ้น จนกลายเป็นต้นไม้ใหญ่อันโตได้ ฉะนั้นใครก็ตามที่มนุษย์ยอมมีศักยภาพภายในตัว เมื่อพร้อมด้วยกระบวนการภายใน จิตของมนุษย์ผู้นั้นก็จะเติบโตไปเป็น “จิตใหญ่” ให้ร่มเงาแก่ตนเองและผู้อื่นได้

2. การศึกษาแบบองค์รวม (Holistic education) เป็นการศึกษาที่ตั้งอยู่บนแนวคิดที่แต่ละบุคคลจะค้นพบอัตลักษณ์ ความหมาย และเป้าหมายในชีวิต โดยผ่านการเชื่อมโยงกับสังคม ธรรมชาติ และคุณค่าทางจิตวิญญาณ เช่น ความรัก ความเมตตา และสันติภาพ ให้มีความสำคัญต่อคุณค่าพื้นฐานในจิตใจมนุษย์และการพัฒนาการของบุคคล เกี่ยวกับอารมณ์ สังคม ร่างกาย และจิตวิญญาณ โดยมุ่งเน้นความเชื่อมโยงระหว่างสรรพชีวิตและความกลมกลืนผสานสอดคล้องระหว่างภายในและภายนอก โดยการศึกษาแบบองค์รวม มีหลักการสำคัญ ดังนี้ (ชลลดา ทองทวี และคณะ, 2551, หน้า 10)

2.1 ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง

2.2 ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ โดยได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจสังคมและเข้าใจอารมณ์ตนเอง

2.3 ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับการยืดหยุ่น การปรับตัว

2.4 ผู้เรียนจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับสุนทรียะ เพื่อให้เห็นความงามและมีความสุขในสิ่งรอบตัว

ในการศึกษาแบบองค์รวม ครูจะทำหน้าที่เป็นเสมือนเพื่อนร่วมการเดินทางในการเรียนรู้มากกว่าผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า การสื่อสารที่เปิดเผยและตรงไปตรงมามีความสำคัญบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน การร่วมมือจะเป็นบรรทัดฐานในการเรียนรู้ ไม่ใช่การแข่งขัน ดังนั้นหลายโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม จะไม่ให้คะแนนหรือให้รางวัลตอบแทน

ต่อผู้เรียนที่เก่งอย่างเดียว แต่จะให้กับผู้เรียนที่ได้ช่วยให้เพื่อนคนอื่น ได้เรียนรู้และเจริญก้าวหน้าด้วยกันมากกว่า

ประเวศ วะสี (2550, หน้า 88) เสนอว่า กระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา มีดังนี้

1. การเข้าถึง โลกทัศน์และชีวิต เรามอง โลก มองธรรมชาติอย่างไร หากเราเข้าถึงความจริงจะพบความงามในนั้นเสมอ เมื่อเราเข้าถึงธรรมชาติก็จะเข้าถึงความเป็นอิสระ
2. กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับชุมชน ดนตรี ศิลปะ กิจกรรมอาสาสมัคร สุนทรียสนทนา เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจ
3. การปลุกวิเวกไปอยู่ในธรรมชาติ สัมผัสธรรมชาติ ได้รู้ใจตนเอง เมื่อจิตสงบ เชื่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ จะเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น
4. การทำสมาธิ

กระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดปัญญา ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ใฝ่ใจตาม เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก โดยเฉพาะการฝึกจิตใจให้มีสติ (จิตตะ) เป็นเรื่องที่ต้องหมั่นเพียรเรียนรู้ด้วยตนเองว่าหนทางใดจึงจะเหมาะสมกับตน และเป็นเรื่องที่ยากแทนกันไม่ได้ บางคนอาจจะใช้เวลานานหรือใช้เวลาทั้งชีวิต แต่สำหรับโลกในยุคปัจจุบัน เวลาเหมือนน้อยเต็มที วิฤตการณ์ต่าง ๆ รุมเร้า อันเป็นสัญญาณบอกเหตุให้รู้ว่ถึงเวลาแล้ว ที่กระบวนการคิดของมนุษยชาติต้องเปลี่ยนแปลง และสังคมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการคิดค้นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ อันจะก่อให้เกิดปัญญาาร่วมของสังคม เปรียบเสมือนยารักษาโรคที่ปกป้องคุ้มครองสังคมให้มีสุขภาพที่ดี และนั่นจะเป็นสิ่งประเสริฐที่สุดที่มนุษย์จะพึงกระทำได้ แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) เป็นการศึกษาแบบองค์รวมที่เน้นการเรียนรู้ในแบบต่าง ๆ คือ

แบบที่ 1 การเรียนรู้แบบบูรณาการและผสานสรรพศาสตร์ (Integrative trans-disciplinary learning) คือ การเรียนรู้ที่ไม่แบ่งแยกศาสตร์สาขาต่าง ๆ ออกจากกัน การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่า ศาสตร์สาขาต่าง ๆ แท้จริงแล้วมีจุดเริ่มต้นเหมือนกัน นั่นคือความพยายามที่จะอธิบายหรือทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

แบบที่ 2 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experiential learning) คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำตนเองเข้าสู่การลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง และได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านใหม่ ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีคิดและการมองโลกในแง่บวกที่แตกต่างไปจากเดิม

แบบที่ 3 การเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายใน (Transformative learning) คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเฝ้ามองความเปลี่ยนแปลงภายในของตนเอง อันเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีต่อโลกภายนอก โดยอาศัยจิตตปัญญาเป็นเครื่องมือ ซึ่งการพยายามฝึกหัดขัดเกลาตนเองด้วยวิธีการดังกล่าวนี้เอง จะนำพาผู้เรียน ไปสู่ความเข้าใจต่อธรรมชาติของสรรพสิ่ง มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างตนเองและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไม่แยกส่วน เกิดความเข้าใจในการเรียนรู้ การงานและการดำเนินชีวิต

สรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ ที่นำไปสู่การดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาแบบองค์รวมที่เน้นการเรียนรู้ในแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการและผสานสรรพศาสตร์ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายใน ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐาน 2 ประการ คือ ความเชื่อในความเป็นมนุษย์ และการศึกษาแบบองค์รวม

หลักการพื้นฐานของจิตตปัญญาศึกษา

หลักการพื้นฐานที่เป็นปรัชญาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (เมธินี วงศ์วานิช รัชมกการณ, 2558, หน้า 23-24)

1. ความเชื่อมั่นและเคารพในความเป็นมนุษย์ของทุกคน (Humanistic value) คือ การเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงามอยู่ในตนเอง เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์พืชที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโต เมื่อมีเงื่อนไขต่าง ๆ พร้อม เมล็ดพันธุ์พืชนั้น ๆ ก็จะสามารถเจริญเติบโตได้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา จึงมิใช่การจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนอย่างเคร่งครัด แต่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ดึงศักยภาพภายในที่มีอยู่ และสามารถพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นได้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งก่อให้เกิดการเติบโตทางความคิด และปัญญาของการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในของผู้เรียนเอง

2. การยอมรับและเคารพในปัจเจกบุคคลและความแตกต่าง (Individual and difference) ผู้สอนควรต้องยอมรับและเคารพในความไม่เหมือนกันและกันของผู้เรียน ยอมรับความแตกต่างที่แท้จริงโดยไม่มีเงื่อนไข โดยเข้าใจว่า ผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งจากประสบการณ์ดั้งเดิม ความรู้เดิม ตลอดจนความคิดเห็น ทักษะคิด ความเชื่อ การยอมรับ ค่านิยม ประเพณีต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ประสบหรือเรียนรู้มาแบบที่มีความแตกต่างกัน ทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับสังคม

3. กระบวนทัศน์องค์รวม (Holistic paradigm) เชื้อในเรื่องความเป็นองค์รวม ซึ่งการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จะต้องเน้นความเป็นองค์รวม เน้นเรื่องความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงระหว่างสรรพสิ่ง คือ ทักษะที่มองเห็นว่า ธรรมชาติของสรรพสิ่งคือ การเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน จึงเป็นการปฏิบัติต่อสรรพสิ่งโดยไม่แยกส่วนออกจากชีวิต ด้วยทักษะที่มองเห็นว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่ง และสรรพสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ จึงไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่งทั้งหลาย

4. การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นภายในตัวบุคคล (Individual learning) หากมองในบริบทของการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดสถานการณ์และเงื่อนไขที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาเอง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนอย่างแท้จริงและอย่างลึกซึ้ง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนไม่ยึดยึดเหนี่ยวมากเกินไป หรือไม่ใช่เพียงการบรรยายโดยผู้สอนแต่ผู้เดียว แต่ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันจะนำมาสู่การพัฒนาเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเอง

นอกจากนี้ ธนา นิลชัยโกวิท และคณะ (2551, หน้า 4-5) ได้สังเคราะห์หลักการที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดกระบวนการหรือการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาที่เรียกว่า “หลักจิตตปัญญา 7 ประการ” หรือที่เรียกในชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า 7 C's ดังนี้

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือ การเข้าสู่ภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และสามารถนำใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้านภายในบุคคล (Intrapersonal) ด้วยการใคร่ครวญรับรู้แบบองค์รวม หลักการนี้เป็นหัวใจของการจัดกระบวนการเรียนรู้ แนวจิตตปัญญาศึกษาที่ผู้จัดกระบวนการจะต้องออกแบบกระบวนการที่สร้างเงื่อนไขและกระตุ้นให้ผู้ร่วมกระบวนการเกิดการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สัมผัส โดยตั้งอยู่บนฐานของจิตใจที่สงบ ผ่อนคลาย มีสมาธิ และมีความตระหนักรู้

2. หลักความรักความเมตตา (Compassion) คือ การสร้างบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งระหว่างผู้นำกระบวนการเรียนรู้และผู้ร่วมกระบวนการเรียนรู้ด้วยกันเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ร่วมเรียนรู้กล้าเปิดเผยตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนได้รับกำลังใจและการสนับสนุนในการเปลี่ยนแปลงตนเอง เน้นความสำคัญของความไว้วางใจ การเปิดกว้าง ความรู้สึกปลอดภัย ความจริงใจ เห็นอกเห็นใจ และห่วงใย

3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) คือ การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม เชื่อมโยงกับชีวิต และสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่างแท้จริง

4. หลักการเผชิญความจริง (Confronting reality) คือ การเปิดโอกาส และสร้างเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้เผชิญกับความเป็นจริง 2 ด้าน ได้แก่

4.1 ความเป็นจริงในตนเอง เช่น ความคิด ความรู้สึกที่ไม่รู้ตัว หลีกเลี่ยงหรือเก็บกดไว้ ด้วยการส่งเสริมการสืบค้น และสัมผัสกับตัวตนของตนในแง่มุมต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมและการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง โดยไม่หลีกเลี่ยง ภายใต้อบรบอบที่ปลอดภัย เปิดกว้าง ยอมรับ และมีความรักความเมตตาทั้งต่อตนเองและต่อกันและกัน

4.2 การเผชิญกับสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากกรอบความเคยชินของตน เช่น คนที่มีพื้นฐานต่างกัน สภาพความเป็นจริงในชุมชนและสังคมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมใหม่ ได้เผชิญกับความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่าง

5. หลักความต่อเนื่อง (Continuity) คือ ความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมาก เพราะการเปลี่ยนแปลงในขั้นพื้นฐานมักเกิดขึ้นจากประสบการณ์สะสมที่ช่วยสร้างเงื่อนไขภายในให้สุกงอมพร้อมที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นฐาน

6. หลักความมุ่งมั่น (Commitment) คือ ความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการนำสิ่งที่ได้รับรู้เข้ามาสู่ใจของตนเอง และนำเอากระบวนการที่ได้รับกลับไปใช้ในชีวิตเพื่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงภายในตนอย่างต่อเนื่อง ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน จึงต้องพยายามสร้างเงื่อนไขที่จะกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการเกิดความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง การทำความเข้าใจและกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่ต้น การสร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้าให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ความรักความเมตตา การเปิดโอกาสให้ได้สัมผัสและเผชิญกับประสบการณ์ตรงที่ส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้ง ทั้งจะต้องส่งผลให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้กลับไปฝึกฝนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชีวิตของตน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) คือ ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกันที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมถึงการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับชีวิต

รวมทั้งการจัดกระบวนการที่ก่อให้เกิดการมีเวลาใคร่ครวญตามลำพัง และการใช้เวลาอยู่ร่วมกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า หลักการพื้นฐานที่เป็นปรัชญาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น ความเชื่อมั่นและเคารพในความเป็นมนุษย์ของทุกคน การยอมรับและเคารพในปัจเจกบุคคลและความแตกต่าง เชื่อในเรื่องความเป็นองค์รวม การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เป็นต้น และองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดกระบวนการหรือการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาที่ควรคำนึงถึง 7 ประการ ได้แก่ หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ หลักความรักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ หลักการเผชิญความจริง หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้

แนวทางในการประยุกต์ใช้จิตตปัญญาศึกษา

การนำเอาแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเข้าไปบูรณาการกับงานการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน มีประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึง ดังนี้ (ฉันท ชาติทอง, 2555, หน้า 64-65)

1. จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนต้องทุ่มเทความสนใจและเวลาอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและยาวนาน โดยจริงจัง แต่ไม่เคร่งครัด จิตตปัญญาศึกษาไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยการเข้าร่วมเพียงครั้งคราว เป็นระยะเวลาสั้นๆ มิเช่นนั้นอาจติดกับเทคนิครูปแบบจนละเลยหัวใจหรือเนื้อหาได้

2. การมีกลุ่มอาจารย์ผู้ปฏิบัติและผู้สนใจในการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่ได้พบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือฝึกปฏิบัติร่วมกัน ทำให้อาจารย์ผู้สอนที่ทำงานด้านนี้มีโอกาสเรียนรู้พัฒนาตนเอง และสร้างกำลังใจในการทำงานซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากยังมีคนจำนวนไม่มากที่มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการสอนตามแนวทางนี้ อีกทั้งความจำเป็นที่จะต้องมีการทุ่มเททั้งที่ได้กล่าวไปแล้ว การมีกลุ่มคนที่มีความเข้าใจ มีอุดมการณ์เดียวกันจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแรงหนุนให้การทำงานนี้เกิดเป็นผล ได้อย่างงดงาม

3. ในส่วนของสถาบันที่เห็นความสำคัญของจิตตปัญญาศึกษาและต้องนำเรื่องนี้เข้าไปในระดับนโยบาย มีข้อที่ควรคำนึง ดังนี้

3.1 จัดหาสถานที่ที่เหมาะสม ที่มีบรรยากาศที่เหมาะสม มีส่วนของสภาพธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษาในมหาวิทยาลัย ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ เช่น โยคะ ชี่กง อย่างสม่ำเสมอ

3.2 สนับสนุน สร้างแรงจูงใจให้เกิดกลุ่มที่สนใจด้านจิตตปัญญาศึกษาที่มาพบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างเป็นประจำ ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

3.3 พัฒนากระบวนการประเมินที่เหมาะสม เข้าใจ และเอื้อต่อการเรียนรู้และการเรียนการสอน ทั้งสำหรับอาจารย์และนักศึกษา ไม่เน้นการท่องจำและไม่ใช้แนวคิดแบบกลไก อีกทั้งควรมีการคิดเรื่องการพัฒนาเส้นทางวิชาชีพ สำหรับอาจารย์ในสาขานี้อย่างจริงจัง

3.4 มีนโยบายสนับสนุนการสอนแก่ผู้สอนที่จัดการเรียนการสอนตามแนวจิตตปัญญาศึกษา เช่น การลดภาระงานด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการสอน จัดงบประมาณสนับสนุนหรือจัดให้มีผู้ช่วยสอน เป็นต้น

3.5 ควรจัดโอกาสให้อาจารย์และนักศึกษาทุกคนได้มีประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติภาวนากัมมัฏฐาน อย่างน้อยคนละหนึ่งครั้ง หลังจากนั้นเปลี่ยนเป็นระบบกระตุ้นเชิญชวน สนับสนุนโดยบังคับ และมีระบบพี่เลี้ยงช่วยหาคำปรึกษาต่อเนื่อง โดยควรจัดให้ตั้งแต่นักศึกษาเริ่มเรียนปีแรก ส่วนระดับอาจารย์อาจทยอยจัดให้ครบทุกท่าน

3.6 สร้างความเข้าใจในหมู่ผู้บริหารเกี่ยวกับธรรมชาติของเรื่องจิตตปัญญาศึกษาว่าเป็นกระบวนการพัฒนาที่ใช้เวลา ต้องอาศัยความต่อเนื่อง และมีระยะเวลาที่ต้องรอคอย จึงไม่อาจสามารถทำนายผลการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน ณ เวลาหนึ่ง ๆ และต้องอาศัยเวลาในการเตรียมความพร้อมก่อนขยายผล

นอกจากนี้ ชลลดา ทองทวี และคณะ (2551, หน้า 48-49) ได้สรุปรูปแบบแนวทางการประยุกต์ใช้จิตตปัญญาศึกษาไว้ 2 ระดับ คือ

1. ระดับหลักการ การประยุกต์ใช้ระดับหลักการแนวคิด คือ การนำหลักการพื้นฐานและความคิด ความเชื่อทางจิตตปัญญาศึกษาไปพัฒนาและใช้ในกระบวนการเดิมที่มีอยู่ หลักการที่ใช้เป็นฐานพิจารณา คือ หลักการเชิงคุณค่าว่าด้วยการให้คุณค่าของการเรียนรู้ ค่านิยมความเชื่อและศรัทธาของทั้งผู้สอนและผู้เรียน หลักการเชิงกระบวนการว่าด้วยแนวทางพื้นฐานในการจัดรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้และหลักการเชิงบริบทว่าด้วยปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้

2. ระดับรูปแบบ ศึกษาวิธีการและกระบวนการ ลักษณะการนำจิตตปัญญาศึกษาไปประยุกต์ใช้ในระดับวิธีการและกระบวนการเป็นการนำเครื่องมือ วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนกระบวนการไปปรับเสริม นำไปใช้ร่วมกับเครื่องมือเดิม หรือนำไปใช้ทั้งหมด ส่วนวิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ที่พบจากการศึกษาเรื่องเครื่องมือและการปฏิบัติ นั้น การศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้ในระดับรูปแบบวิธีการและกระบวนการ จะพิจารณาตามกลุ่มของเครื่องมือและการปฏิบัติตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มตามแนวคิด Contemplative tree โดย Contemplative mind in society และได้ใช้ในการศึกษาจัดกลุ่มเครื่องมือและการปฏิบัติตาม

แนวทางจิตตปัญญาศึกษาในครั้งนี้ ดังนั้นการเรียนรู้ผ่านความสงบนิ่ง ได้แก่ การเจริญสติ การทำสมาธิ การเรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว ได้แก่ การบริหารกาย การบริหารจิต เช่น โยคะ ไทเก๊ก ชี่กง ตลอดจนการเดินจงกรม เป็นต้น การเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การทำงาน ศิลปะ และงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ การเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การเจริญสติ ในการทำงานในชีวิตประจำวัน อาสาสมัคร การเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงสัมพันธ์ ได้แก่ สุนทรียสนทนา การเขียนบันทึก และการสะท้อนการเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านพลังพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนา หรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ตลอดจนการเข้าเฝ้ายาบ และการ ปลีกวิเวก การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมรังสรรค์ เช่น การสวนมนต์ การอ่านพระคัมภีร์ การภาวนา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวทางในการประยุกต์ใช้จิตตปัญญาศึกษาโดยการนำเอา แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเข้าไปบูรณาการกับงานการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลในการ เปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนนั้น ต้องทุ่มเทความสนใจและเวลาอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและยาวนาน ผู้ที่มีส่วนผลักดันมีหลายฝ่าย เช่น อาจารย์ นักศึกษา และผู้บริหารที่ต้องให้ความสำคัญร่วมมือและ เห็นความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และรูปแบบแนวทาง การประยุกต์ใช้จิตตปัญญาศึกษาสามารถทำได้ทั้ง การประยุกต์ใช้ระดับหลักการแนวคิด และระดับ รูปแบบ โดยศึกษาวิธีการและกระบวนการไปปรับเสริมหรือนำไปใช้ร่วมกับงานการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามแนวคิด

จิตตปัญญาศึกษานั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้น ที่การพัฒนาจิตใจและการเสริมสร้างปัญญาให้แก่ผู้เรียน ให้ได้รับความรู้ตรงกับความต้องการของ ผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนมีการปฏิบัติทางความคิด มีการตื่นรู้ ตื่นตัว และเกิดความสุขสนาน เพลิดเพลิน มีความสุขที่จะเรียนรู้ โดยได้รับการส่งเสริมและพัฒนาปัญญาด้วยการขยายผล หรือเพิ่มพูนความรู้ที่ต้องการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจที่กระจ่างชัดเจนมากขึ้น รวมถึงสามารถ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอันนำมาสู่การพัฒนา การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างยั่งยืน (เมธินี วงศ์วานิช รัมภกาภรณ์, 2555, หน้า 28)

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ สามารถประยุกต์ใช้แนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการจัดการศึกษา โดยวิธีการนำไปใช้ในการดำเนินการสอนหรือจัดกิจกรรม ซึ่งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้มีข้อสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการ เพิ่มขีดความสามารถคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สู่การเป็นสถาบันพัฒนานุเคราะห์ ทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ได้แนะนำแนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาไว้ 5 กระบวนการ ประกอบด้วย (เมธินี วงศ์วานิช รัมภกาภรณ์, 2555, หน้า 49)

1. Check-in เตรียมความพร้อมในการเรียน การถ่ายทอดความรู้ โดยการให้สติอยู่กับตัว อาจจะให้ทำกิจกรรมนั่งสมาธิ

2. Dialogue สนทนาสนทนา พูดและฟังเพื่อนอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง ฟังอย่างรู้เท่าทัน ให้แขวนลอยคำถามการวิจารณ์ เพื่อให้ผู้พูดได้พูดอย่างเชื่อมโยงต่อเนื่อง ขณะพูดมีการแสดงสถานะของผู้พูดโดยการถือ Talking stick หรือหยุดพูดเมื่อวาง Talking stick ลงเพื่อเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้รับฟัง

3. Learning reflection ฟังแล้ววิเคราะห์ และสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้ตามหัวข้อ และประเด็นต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไป

4. Check-out การทบทวนบทเรียนด้วยตนเอง ว่าวันนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร และให้สรุป พร้อมงานที่ได้รับมอบหมายการเรียนครั้งต่อไป

5. Journaling จดบันทึก แสดงให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ และทบทวนเป็นระยะ ๆ ส่งผู้สอน

สลักจิต ตรีธณ โอบาส (2553, หน้า 50-51) ได้ประมวลกิจกรรมและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแนวจิตตปัญญาศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสมาธิ หมายถึง การให้ผู้เรียนหลับตาตั้งสติ ทำจิตให้นิ่ง ก่อนการเรียนการสอนใช้เวลา 5-10 นาที ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการกล่าวถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้ว เชื่อมโยงกับบทเรียนใหม่ และกิจกรรมที่จะทำต่อไปในคาบเรียนถัดไป แล้วปล่อยให้ทำจิตนิ่ง และเมื่อครบเวลา ก่อนที่ผู้เรียนจะลืมตา ผู้สอนจะทบทวนอีกครั้งว่า ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องทำอะไร อย่างไร ใช้ระยะเวลาประมาณเท่าใด

2. ขั้นคิดและใคร่ครวญ หมายถึง การนึก ไตร่ตรองอย่างเจียม ๆ เพื่อทำความเข้าใจ วิเคราะห์เหตุและผล จนสามารถเข้าถึงความจริง ความดี ความงามได้ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการคิดและใคร่ครวญทุกครั้ง อาจจะเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้ แต่เน้นการทำงานกลุ่มมากกว่า เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยมีกิจกรรมสนทนาสนทนา เพื่อฝึกการรับฟังอย่างปราศจากอคติ และฝึกการใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ โดยยึดหลักความจริง ความดี ความงาม เป็นแก่นของความคิด และสามารถเชื่อมโยงโลกแห่งความจริงได้

3. ขั้นสะท้อนความคิด หมายถึง การนำเสนอความคิด ตามสาระหรือประเด็นที่ผ่านการคิดใคร่ครวญมาแล้ว เช่น คำพูดสั้น ๆ วาทะกรรม การเขียนข้อความสั้น ๆ การเขียนเรียงความ การเขียนแผนผังความคิด แผนภูมิความคิด การวาดภาพ การแสดงบทบาทสมมุติ

การแสดงละคร การปฏิบัติจริง และการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยจิตสาธารณะหรือจิตอาสา เป็นต้น

พรทิพย์ ไชยโส (2553, หน้า 140-148) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมผู้เรียนในการพัฒนาตนเองในการเรียน และศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนหลังจากการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการเปิดใจรับรู้ตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายในการเรียนและตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเองและวางแผนในการเรียนรู้ที่เหมาะสม และเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมในการเรียน เข้าใจถึงความรู้สึกเหล่านั้น หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข มีลักษณะกิจกรรมคือ หลังจากที่ผู้สอนอธิบายถึงรายละเอียดของรายวิชาอันประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้รายสัปดาห์ วิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ แล้วผู้เรียนได้เขียนความคาดหวังในการเรียนรู้ และวางแผนการเรียนรู้ มอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ศึกษาแบบสอบถามมาตรฐานของกรมสุขภาพจิต จากแบบวัดความเครียดและความสุข ว่ามีลักษณะของแบบสอบถามมาตรฐานอย่างไร ตามหลักการของการของการสร้างแบบสอบถามมาตรฐาน

2. กิจกรรมการทบทวนตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทบทวนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ศึกษา และเตรียมพร้อมที่เรียนในแต่ละครั้ง และทบทวนการเรียนรู้หลังการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยดำเนินกิจกรรมคือ ให้ผู้เรียนทำสมาธิก่อนเรียนและหลังเรียน ครั้งละ 3-5 นาที ในการทบทวนบทเรียนที่เรียนมาก่อนที่จะเริ่มเรียนในแต่ละครั้งที่มีการเรียนการสอน เมื่อจบบทเรียนในแต่ละครั้งให้ทำสมาธิในการทบทวนสิ่งที่เรียนรู้เมื่อจบบทเรียนในแต่ละครั้ง

3. กิจกรรมสุนทรียสนทนา ด้วยการฟังประสบการณ์จากเพื่อนด้วยความสนใจใคร่ครวญ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการรับฟังผู้อื่นด้วยความตั้งใจ และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการดำเนินงานของตนเองและของกลุ่ม เพื่อให้การดำเนินงานที่รับผิดชอบเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน ลักษณะกิจกรรมคือ

3.1 กำหนดงานกลุ่มให้ผู้เรียนสร้างแบบสอบถามมาตรฐานตามหลักการที่เรียน โดยจัดทำโครงการ ดำเนินงานตามโครงการ สรุปและเขียนรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนการนำผลงานนำเสนอหน้าชั้นเรียน

3.2 การทำงานภายในกลุ่มให้มีการอภิปรายปรึกษาหารือ โดยสมาชิกในกลุ่มรับฟังเพื่อนในกลุ่มอย่างตั้งใจและสามารถที่จะตัดสินใจในการดำเนินงานของกลุ่มให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน

3.3 การรายงานผลงานกลุ่มในชั้นเรียนให้สมาชิกทั้งในกลุ่มและต่างกลุ่มรับฟัง เพื่อนำเสนอผลงานอย่างตั้งใจและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนนำข้อดีของกลุ่มอื่นกลับไปปรับการทำงานในกลุ่มของตนเองให้ผลงานมีคุณภาพดีขึ้น

4. กิจกรรมการบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดไตร่ตรองและทบทวนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานของผู้เรียนตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายว่าได้เรียนรู้อะไร และเรียนรู้ที่จะนำไปใช้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวความคิดที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ต่อไป มีลักษณะกิจกรรมคือ มอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเป็นระยะตามวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาในการเรียนการสอน ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นของการศึกษาชิ้นงานทุกชิ้น กำหนดให้ผู้เรียนเขียนบันทึกการเรียนรู้ที่สะท้อนการเรียนรู้ของตนเองจากงานที่ปฏิบัติในแต่ละชิ้น

สรุปได้ว่า แนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการศึกษา โดยวิธีการนำไปใช้ในการดำเนินการสอนหรือจัดกิจกรรม ซึ่งแนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีได้หลายแนวทางและหลายขั้นตอนที่ผู้สอนสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความเป็นมาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โดยโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์แห่งแรกเปิดสอนเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2435 ซึ่งตั้งขึ้นบริเวณ โรงเรียนเด็ก ตำบลสวนมะลิ ถนนบำรุงเมือง ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร หลังจากนั้น จึงได้ขยายไปตั้งอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้เปลี่ยนชื่อเป็นเป็นวิทยาลัยครู ในเวลาต่อมา และในปี 2535 ได้รับพระราชทานชื่อเป็น “สถาบันราชภัฏ” และเมื่อปี พ.ศ. 2538 ได้มีพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ ยกฐานะวิทยาลัยครู ให้เป็นสถาบันราชภัฏอย่างเป็นทางการ โดยให้สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตรายและส่งเสริมวิทยฐานะครู จากนั้นได้มีการพระราชทานชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” เมื่อปี พ.ศ. 2545 และในปี พ.ศ. 2547 สถาบันราชภัฏได้เปลี่ยนชื่อเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” อย่างเป็นทางการ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ ดังเช่นปัจจุบัน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2559)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นสถาบันการผลิตครูที่มีความสำคัญ มีรากฐานมาจากวิทยาลัยครู ซึ่งตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็น สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ ขั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู จากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ราชภัฏ พ.ศ. 2547 นี้ จึงทำให้วิชาชีพครูถือเป็นรากฐานหนึ่งที่สำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตราที่ 8 ข้อ 5 ได้กำหนดให้ มหาวิทยาลัยราชภัฏมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ผลิตและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2547, หน้า 2-3)

เดิมมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีทั้งหมด 41 แห่ง ต่อมาเมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 3 แห่ง เปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม ได้ควบรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้แปรสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐบาลและเปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ได้ควบรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ดังนั้น ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมี ทั้งหมด 38 แห่ง ตั้งอยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของประเทศ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มรัตน โกสินทร์

- 1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (มร.สส.)
- 1.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (มจร.)
- 1.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (มรภ.พระนคร)
- 1.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี (มรท.)
- 1.5 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (มบส.)

2. กลุ่มภาคกลาง

- 2.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (มรว.)
- 2.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (มร.อย.)
- 2.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (มรท.)

3. กลุ่มภาคตะวันออก

3.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (มร.รพ.)

3.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ (มรร.)

4. กลุ่มภาคตะวันตก

4.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (มรภ.พบ.)

4.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (มรภ.กจ.)

4.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (มรณ.)

4.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (มร.มจ.)

5. กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (มร.อค.)

5.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มรม.)

5.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (มรล.)

5.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (มร.สน.)

5.5 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (มร.นม.)

5.6 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (มรภ.บร.)

5.7 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (มรภ.สร.)

5.8 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (มรภ.อบ.)

5.9 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (มชย.)

5.10 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด (มรภ.รอ.)

5.11 มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (มรภ.ศก.)

6. กลุ่มภาคเหนือ

6.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (มร.ชม.)

6.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (มร.ชร.)

6.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (มร.ลป.)

6.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ (มรอุ.)

6.5 มหาวิทยาลัยราชภัฏพินุลสงคราม (มร.พส.)

6.6 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (มรภ.กพ.)

6.7 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (มร.นว.)

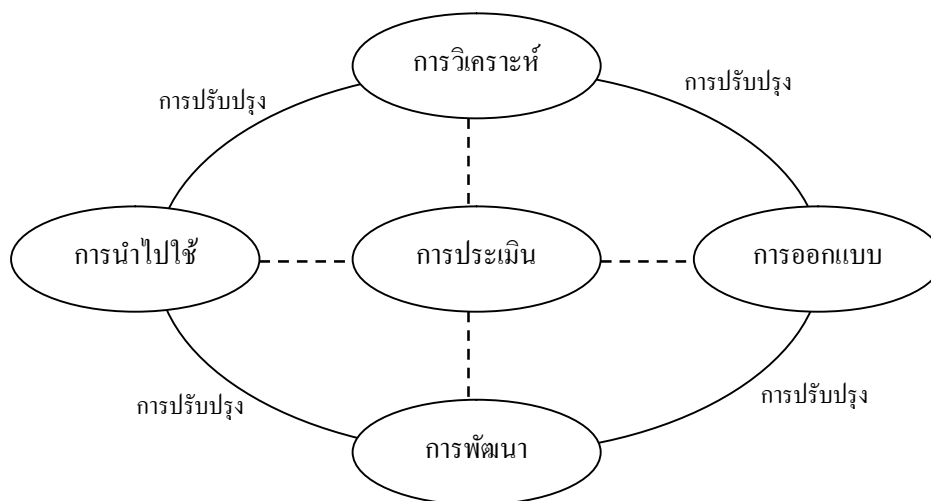
6.8 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ (มร.พช.)

7. กลุ่มภาคใต้

- 7.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (มรส.)
- 7.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (มร.นศ.)
- 7.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต (มรภ.)
- 7.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (มรภ.สข.)
- 7.5 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (มรย.)

หลักการของ ADDIE Model

ADDIE Model เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบการสอนที่นำออกแบบการเรียนการสอน และนักพัฒนาการฝึกอบรมนิยมใช้กัน การออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบแอดดี (ADDIE Model) ประกอบด้วย กิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ดีแล้วมีลักษณะคล้ายกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา (Analyze) การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา (Design) การเตรียมการแก้ปัญหา (Develop) การทดลองการแก้ปัญหา (Implement) และสุดท้ายประเมินแนวทางการแก้ปัญหาว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่ (Evaluate) รูปแบบ ADDIE นี้จึงเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะมีผู้นิยมนำไปใช้ในการออกแบบสื่อ วัสดุการเรียนการสอน เช่น การออกแบบชุดการเรียนการสอน การออกแบบบทเรียน แบบโปรแกรม เป็นต้น ตลอดจนนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในระดับมหภาค คือ ระบบการศึกษาในชุมชนและการออกแบบการเรียนการสอนในระดับห้องเรียน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ (สมจิต จันทรฉาย, 2557, หน้า 11-13) องค์ประกอบของกิจกรรมทั้ง 5 มีความสัมพันธ์ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ADDIE Model (สมจิต จันทรินาย, 2557, หน้า 12, Strickland, 2006, p. 212)

กิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบของ ADDIE Model มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1. การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม
2. การวิเคราะห์ระบบ สิ่งแวดล้อม และสภาพขององค์กร เพื่อพิจารณาถึงทรัพยากรและอุปสรรคต่าง ๆ
3. การศึกษาลักษณะของกลุ่มประชากร
4. การวิเคราะห์เป้าหมายและจุดประสงค์ว่า เป็นการเรียนรู้ในลักษณะใด เช่น การเรียนรู้เนื้อหา การเรียนรู้ทักษะ หรือการเรียนรู้ที่เป็นความต้องการเฉพาะ

ขั้นที่ 2 การออกแบบ กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1. การกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ที่สามารถสังเกตได้ วัดได้
2. การจัดลำดับเป้าหมายและจุดประสงค์ให้ง่ายต่อการเรียนและการปฏิบัติ
3. การวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้และการปฏิบัติ
4. การพิจารณากลวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา การจัดกลุ่มการทำกิจกรรมของผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ ในลักษณะกลุ่มและรายบุคคล
5. การคัดเลือกสื่อการเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 การพัฒนา กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1. การสร้างสื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้
2. การทดสอบ (Try out) สื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนกับ

กลุ่มเป้าหมาย

3. การปรับปรุงสื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1. การเผยแพร่สื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น เช่น การติดตั้ง การซ่อมบำรุงสื่อ การจัดอบรมให้ครูรู้วิธีการใช้สื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น การให้คำแนะนำและนิเทศการใช้สื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอน

2. การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูยอมรับสื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นและนำไปใช้

ขั้นที่ 5 การประเมิน กิจกรรมที่ปฏิบัติในขั้นนี้ ได้แก่

1. การสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินสื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การทดสอบ (Try out) สื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอน และเครื่องมือวัดประเมินผลกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวินิจฉัยผลการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียน และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวในการใช้โปรแกรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์

3. การประเมินผลหลังการนำสื่อ กิจกรรม หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนไปใช้กับกลุ่มประชากร

สรุปได้ว่า หลักการของ ADDIE Model สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในเรื่องต่าง ๆ ได้ ประกอบด้วย หลักการดำเนินงาน 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิชัญี เชาว์ดำรง (2542) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ ของนิสิตนักศึกษา ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะความเป็นครูด้านวิชาการ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีลักษณะความเป็นครูมืออาชีพในระดับปานกลาง ชั้นปีที่ 3 และ 4 อยู่ในระดับมาก สำหรับด้านเทคนิควิธี พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีลักษณะความเป็นครู มืออาชีพระดับปานกลาง ชั้นปีที่ 3 และ 4 อยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านคุณลักษณะพบว่า นิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 มีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรักและศรัทธา ต่อวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก รูปแบบการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาครู ประกอบด้วย หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ หน่วยงานพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ มีผู้รับผิดชอบ คือ คณะกรรมการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ การดำเนินการพัฒนา ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การประเมินสภาพและวิธีดำเนินการพัฒนา และมีการประเมินผลการพัฒนาลักษณะความเป็นครู วิชาชีพ 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะ องค์ประกอบของกิจกรรม ได้แก่ เนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ แนวทางการจัดกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ การวัดและประเมินผล

ชยาศิษ ภัฏหา (2544) ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพ ในทัศนะ ของผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพ ในทัศนะของผู้บริหาร สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนครูและชุมชน ด้านคุณสมบัติส่วนตัว และด้านศักยภาพในการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพ ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสระแก้วจำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ

พรพิพัฒน์ เพิ่มผล (2545) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาครุศาสตร์ ด้านความมีวินัยและความซื่อสัตย์อยู่ในขั้นตอบสนอง ส่วนความอดทน ความรับผิดชอบ ความเมตตา ความศรัทธาในวิชาชีพ ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด และความยุติธรรม อยู่ในขั้นเห็นคุณค่า รูปแบบการพัฒนาลักษณะจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาครูให้สูงขึ้น นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยลักษณะจริยธรรมวิชาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม และสูงกว่าก่อนการทดลอง

จารุพัฒน์ หมั่นท่า (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จรรยาบรรณ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ และด้านความรู้ และเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน และครูผู้สอน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านคุณธรรม จรรยาบรรณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้ปกครองนักเรียน กับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนกับครูผู้สอนมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายคู่ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนมีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิขนะ พงสาปาน (2550) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรคริสตจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรคริสตจริยธรรมที่ได้พัฒนาขึ้น เป็นลักษณะกิจกรรม 2 ประเภท คือ กิจกรรมการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมในภาคปฏิบัติใช้เวลาระหว่างสัปดาห์ รวมถึงโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งแต่ละกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และได้รับประโยชน์อย่างมาก ค่าเฉลี่ยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรคริสตจริยธรรม มีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับน่าพอใจ และความคิดเห็นของนักเรียนและครูที่ปรึกษากิจกรรมที่มีต่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

วรวุฒิ เฟ็งพันซ์ (2553) ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา: กรณีศึกษารายวิชาการศึกษากับสังคม ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบกิจกรรมในรายวิชาทั้ง 6 กิจกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ในรายวิชาทั้ง 6 บทเรียน สามารถนำกิจกรรมตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษามาใช้ ได้แก่ สุนทรียสนทนา (Dialogue) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) การเขียนบันทึก (Journaling) และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Self and group reflection) และผลการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา มี 4 ด้าน คือ ด้านทักษะมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านโลกทัศน์ หรือการมองโลกและชีวิต ด้านพฤติกรรม และด้านจิตใจ ตามลำดับ

อัคพงศ์ สุขมาตย์ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะเปลี่ยนไปจากเดิม หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาจิตปัญญาศึกษาหลังการใช้พบว่า 1) นักศึกษาครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาจิตปัญญาศึกษา สามารถประยุกต์นำความรู้ไปใช้ในการ ปฏิบัติตนและการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักศึกษาครูมีคุณลักษณะ บัณฑิตครูที่พึงประสงค์มีความตระหนักรู้ในตนเอง เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ทำงานเพื่อส่วนรวม และคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักศึกษาครู มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรรายวิชาจิตปัญญาศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และต้องการให้เปิดสอน ในหลักสูตรวิชาชีพครูเพราะเป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน สามารถนำหลักการแนวคิด จิตปัญญาศึกษาไปขยายผลสู่ผู้เรียนในชั้นเรียน

สุพัฒน์ เศรษฐคมกุล (2556) ศึกษาเรื่อง กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในตนเองของนักศึกษา ครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมวินัยในตนเองมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเชิงคุณภาพ เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าภายในตนเองที่ได้เกิดมา เป็นมนุษย์มากขึ้น เห็นคุณค่าของเวลามากขึ้น เร่งกระทำความดี ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เปิดใจยอมรับตนเองในข้อดีและข้อเสีย เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เห็นคุณค่าของ

การมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติที่ดั่งงามด้วยการมีคุณธรรมและจริยธรรมอันเหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู และมีความตั้งใจจะเป็นครูที่ดีในอนาคต ซึ่งการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมสร้างสรรค์อย่างมีคุณค่า ก็จะสร้างเสริมให้เกิดวินัยในตนเอง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าชีวิตที่สำคัญคือ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อันเนื่องจากได้เห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อได้ทำสิ่งที่ดั่งงาม และจะปฏิบัติตนบนพื้นฐานของความดีงาม เพื่อรักษาคุณค่าในตนเองตลอดไป เกิดการสร้างเสริมวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์ ทั้งทางด้านความรู้ ความรู้สึก และการปฏิบัติตน

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน การบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ในต่างประเทศได้ให้การยอมรับการเรียนรู้แบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีหลักฐานการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมของผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง ซึ่งเกิดจากการมีคุณค่าความเป็นมนุษย์ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ ความจริง ความรักความเมตตา ความประพฤดิชอบ ความสงบสุข และเอหิงสา ผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบดังกล่าวพร้อมกับนำมาทดลองกับนักเรียน นักศึกษาในประเทศไทย พบว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด และพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

หฤทัย อนุสสรราชกิจ (2549) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาเด็กอย่างไรควรคววญ เพื่อการปรับเปลี่ยนมุมมองและการปฏิบัติของครู การศึกษาปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า หลังจกมีการปรับเปลี่ยนเกิดขึ้นครูใช้ความรู้สึกเชื่อมโยง การเรียนรู้จากใจจริง ปรับเปลี่ยนในเรื่องการเข้าใจตนเอง และเกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงจากกาย เข้าสู่ใจ คือ เกิดความตระหนัก รับรู้ตนเอง เชื่อมโยงการรับรู้เด็ก ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยน การปฏิบัติต่อตนเอง ต่อเด็ก และต่อผู้อื่นตามการรับรู้ที่เกิดขึ้น

จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร (2550) ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาในสถาบัน อุดมศึกษาไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการจัดการศึกษาตามแนวจิตตปัญญาศึกษา คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความรักความเมตตา ความตระหนักรู้ ประสบการณ์ตรง คิดใคร่ครวญ เห็นเชื่อมโยง การคิดเชิงวิพากษ์และวิจารณ์ญาณ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเรียนรู้แบบองค์รวม กัลยาณมิตร แบบอย่างของครูผู้สอน ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื้อหา หลักสูตร วัฒนธรรมองค์กร และการจัดการเรียนรู้

หิมพรรณ รักแตงาม (2551) ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงจิตตปัญญาศึกษา: ญาณวิทยา เพื่อกระบวนทัศน์ใหม่ ผลการศึกษาพบว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนทัศน์ที่เชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ทุกคน ในการเข้าถึงความจริงที่ว่า สรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยงกัน ผู้รับรู้ และสิ่งที่ถูกรับรู้ ไม่อาจแยกจากกันได้ โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ และการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสังคมและสันติสุขในสังคมต่อไป

เกศรา น้อยมานพ (2552) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา กรณีศึกษารายวิชาการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด และเจตคติ รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

จันทร์ชลี มาพุทธ (2552) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในรายวิชาปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์ และความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนา ด้านอารมณ์ การยอมรับตนเองและสังคม นอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนสามารถฟังอย่างลึกซึ้ง ซาบซึ้ง และเข้าใจ มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และยังส่งผลต่อการคิดเชิงสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้เรียน

พระกิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า

- 1) ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยสูงอายุได้ และมีความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ การสนับสนุนจากครอบครัว สังคม และการมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อความสงบสุขของชีวิตบั้นปลาย
- 2) รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านผู้เรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม ด้านวิทยากรหรือกระบวนกร ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการประเมิน และด้านสถานที่ จากการทดลองและสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มี 8 องค์ประกอบ คือ การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ความรักความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ ความต่อเนื่อง พันธะสัญญา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และความเบิกบานและผ่อนคลาย และผลการทดลองพบว่า รูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ โดยคะแนนเฉลี่ยสุขภาวะของกลุ่มทดลองมีระดับสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
- 3) ผลการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริม คือ กระบวนการมีประสบการณ์ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เปิดใจและรับฟังอย่างลึกซึ้ง และองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้

ส่วนเงื่อนไขที่พบระหว่างการจัดกิจกรรม คือ ความสามารถในการเขียนและอ่านหนังสือของกลุ่มผู้เขียนและอ่านหนังสือของกลุ่มผู้เรียน สุขภาพของกลุ่มผู้เรียน และสถานที่จัดกิจกรรม มีความเป็นธรรมชาติ

พัศตร์วิภา โปธิศรี (2553) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา รายวิชาสังคมวิทยาการศึกษา สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเกิดการคิดอย่างไตร่ตรอง ทำให้รู้และเข้าใจตนเอง ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในอนาคตอย่างลึกซึ้ง 2) นิสิตเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเริ่มตระหนักถึงการรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) นิสิตเปลี่ยนแปลงความคิด และเกิดมุมมองที่กว้างไกลและมีเหตุผลมากขึ้น 4) นิสิตมีจิตสำนึก ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองต่อส่วนรวม 5) นิสิตยอมรับความหลากหลายทางความคิด และความแตกต่างของคนในสังคมมากขึ้น และต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมให้สันติสุข พร้อมกับเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาว่า ควรมีแนวทาง ดังนี้ คือ 1) รูปแบบของกิจกรรมที่ใช้สามารถกำหนดขึ้น โดยอาศัยแนวคิด 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การเรียนรู้และเข้าใจตนเอง ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้และยอมรับผู้อื่น ขั้นตอนที่ 3 การเรียนรู้และเข้าใจสังคมตลอดจนการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ 2) การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ควรมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ควรมีรูปแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และควรมีรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากง่ายไปยาก

มานิตา ลีโทชวลิต (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมฝึกสติ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ ปรับฐานกายให้พร้อม เปิดฐานใจให้กว้าง รับประสบการณ์ใหม่ และเฝ้ามองตนเอง ผ่านฐานคิด เนื้อหาของกระบวนการ ประกอบด้วย การรับรู้พฤติกรรมรบกวนของเด็กพิเศษ การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และการยอมรับคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันระหว่างเด็กและครู โดยใช้เวลา การดำเนินการ 15 สัปดาห์ 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม มีผลต่อการตระหนักรู้ของครูผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยครูส่วนใหญ่พัฒนาการตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเองและการตระหนักรู้เกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ขึ้น 1 ระดับ และพัฒนาการตระหนักรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษขึ้น 2 ระดับ

วิชาญา ผิวคำ (2553) ศึกษาเรื่อง กรณีศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษาตั้งอยู่บนปรัชญาพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา คือ ความเชื่อมั่นในความความเป็นมนุษย์และทักษะแบบองค์รวม โดยมีจุดมุ่งหมายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายหลักสำคัญสองประการ คือ ต้องการให้ผู้เรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองและเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม การจัดกระบวนการเรียนรู้บนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาอาจถือได้ว่าไม่มีรูปแบบตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนไปตามเนื้อหาและกระบวนการที่หลากหลาย เป็นการสร้างเงื่อนไขให้ศักยภาพภายในที่มีอยู่แล้วสามารถพัฒนาขึ้นได้ เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างเงื่อนไขให้เกิดการเติบโตขึ้นจากภายใน และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมในลักษณะกระบวนการของการสืบค้นร่วม เป็นไปตามหลักการพื้นฐาน 7 ประการ อันประกอบด้วย การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ หลักความรักความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ บทบาทของผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียนบนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษานั้น ถือเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างมาก ทั้งสองฝ่ายต่างต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร แบ่งปันทั้งความรู้และเรียนรู้ร่วมกัน ครูผู้จัดการเรียนรู้นั้นเป็นผู้ที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนตนเอง สามารถเกิดความตระหนักรู้ ส่วนผู้เรียนแสดงบทบาทเป็นทั้งผู้ฟังที่ดีและผู้พูดที่ดี โดยมีการรับฟังอย่างลึกซึ้งและพูดในสิ่งที่ถูกใจใคร่ครวญมาก่อน การวัดและประเมินผลโดยการใช้กระบวนการทัศน์แบบบูรณาการหรือใช้กระบวนการทัศน์ร่วมกัน ประกอบด้วย การประเมินตนเอง การประเมินโดยมีส่วนร่วมของเพื่อนร่วมชั้นเรียน และโดยผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์ จะอาศัยเครื่องมือในการวัด คือ การมีส่วนร่วม การเขียนบันทึกการเดินทาง การทำโครงการย่อย และการทำโครงการ 2) ผลการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนเกิดขึ้นจากการรับรู้ถึงความคิด ความรู้สึก และการกระทำต่าง ๆ ของตนเอง ผู้เรียนรู้ทุกคนต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าตนเกิดการมีสติรู้ตัวและมีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนได้ดีขึ้นทั้งทางวาจา และการกระทำ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรม

ปฐมภรณ์ ปันอินทร์ (2555) ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนไทยตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนา สามารถจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่มีการเรียนรู้สูงและกลุ่มต่ำ ข้อสังเกตที่พบ คือ 1) วิธีดำเนินกิจกรรมแบบสุนทรียสนทนาเหมาะสมกับนักเรียนที่มีผลการเรียนรู้สูง และกิจกรรมสนทนาที่เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนรู้ต่ำ 2) จำนวนคนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้แต่ละกลุ่มคือ 5-6 คน 3) นักเรียนที่สามารถเรียนรู้และ

ผ่านเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 80 คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีและดีมาก

4) นักเรียนที่ไม่มีความต้องการและตั้งใจ ไม่สามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดของกิจกรรม สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อ คือ 1) บริบทด้านผู้ปกครอง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ การดูแลเอาใจใส่ การมีส่วนร่วมต่อการเปิดรับสื่อ 2) บริบทของนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ลักษณะการเปิดรับสื่อ และความถี่ในการเปิดรับสื่อ สำหรับการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ต้องพิจารณาสองด้าน คือ ในด้านวิธีการจัดกระบวนการและการจัดสภาพแวดล้อม วิเคราะห์สภาพบริบทของผู้เรียน จัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามสภาพบริบท ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใส่เนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อ เลือกสื่อที่นักเรียนให้ความสนใจ มีความแปลกใหม่ ส่วนด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมควรจัดเป็นพื้นที่เปิด การเรียนรู้ที่ไม่มีอคติ มีความร่วมมือจากสถานศึกษาต่อการเรียนรู้ ปัจจัยด้านเพื่อนมีส่วนสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้กระบวนการที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ควรเป็นผู้ได้รับการฝึกฝนและไม่มีความกดดันในสถานศึกษา

นำพงษ์ สุขสบาย (2556) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนมีพัฒนาการด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียน ร้อยละ 78.40 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 82.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 79.28 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนักเรียนผ่านเกณฑ์มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

Karaemeter, Jacqueline Anne (2000) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้แบบองค์รวมและจิตตปัญญาศึกษาในการสอนสายศิลป์ ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติของจิตตปัญญาทำให้เกิดการหลอมรวมของร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของนักเรียนนาฏศิลป์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำไปใช้ในกลุ่มเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กออทิสติก หรือเด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ แนวทางปฏิบัติทางด้านจิตตปัญญาศึกษาทำให้เด็กมีสมาธิในการเรียนขึ้น และมีการยอมรับตนเองและบุคคลรอบข้างได้ดียิ่งขึ้นด้วย รวมทั้งเป็นการค้นหาและดึงศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็กเหล่านี้ออกมาให้ปรากฏ โดยผู้วิจัยสรุปว่าควรมีการนำหลักจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้แบบองค์รวมไปใช้ในการจัดหลักสูตรให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากขึ้น

Nasawa Ayako (2004) ศึกษาเรื่อง การฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองอย่างเป็นองค์รวม ของนักการศึกษาจำนวน 5 คน ที่ได้ฝึกปฏิบัติพัฒนาตนเองอย่างเป็นองค์รวม เช่น ฝึกสมาธิ โยคะ และไทเก๊ก มาเป็นเวลา 6-15 ปี ผลการศึกษาพบว่า การนำแนวปฏิบัติแบบจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ ในชีวิตครู ส่งผลต่อการพัฒนาตัวครูอย่างเป็นองค์รวมทั้งในแง่คุณภาพชีวิตส่วนตัวและในแง่คุณภาพการสอน โดยพบว่า ครูที่ปฏิบัติตามสมาธิแบบจิตตปัญญาศึกษานี้มีการรับรู้ตนเองที่สูงขึ้น สอนได้อย่างเป็นธรรมชาติสอดคล้องกับธรรมชาติของตนเองได้ดียิ่งขึ้น และยังพบว่าครูเหล่านั้น ยังสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม และเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น ด้วยเช่นกัน

Conti, Scott David Prattrick (2002) ศึกษาเรื่อง ชีวิตของครูในมิติทางจิตวิญญาณ การศึกษาอย่างเป็นองค์รวมที่ลึกซึ้ง ผลการศึกษาพบว่า ครูที่เป็นกรณีศึกษาล้วนใช้แนวทางเรียนรู้แบบองค์รวมในการออกแบบการเรียนการสอน ในระดับสูง และยังใช้หลักการเรียนรู้แบบองค์รวมในการสร้างความตระหนักรู้ในชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ครูเหล่านี้สะท้อนให้เห็น สอดคล้องและบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมในตัวครูเองกับการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมที่ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ โดยครูเหล่านี้มักจะเน้นเรื่อง “การมีจิตตื่นรู้” เป็นแก่นสำคัญของการคิดแบบเชื่อมโยง อันเป็นหัวใจของการเรียนรู้แบบองค์รวมในเรื่องของปรัชญาและกระบวนการพัฒนาบุคคล ซึ่งกระทบทั้งในแง่หลักการดำเนินชีวิตส่วนตัว และการทำหน้าที่ครูอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ครูผู้สอนในแนวจิตตปัญญาศึกษายังมุ่งพัฒนานักเรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ อย่างบูรณาการควบคู่กันไปโดยไม่แยกส่วน ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนแบบองค์รวมมักมีความเชื่อและศรัทธาต่อวิชาชีพครูสูง และมองงานสอนเป็นงานที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณต่อตนเอง

Miller (2005) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติแนวจิตตปัญญาศึกษาในระบบการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ภายในตนเอง ที่จะช่วยให้นักศึกษาที่มีความเครียด ความทุกข์ในชีวิต เมื่อได้รับการสอนจะทำให้มีความเบิกบาน และมีความสุข ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่จะต้องสอนการปฏิบัติสมาธิเพื่อให้เรียนรู้ภายในตนเอง นักศึกษาได้แนะนำวิธีการปฏิบัติสมาธิ 6 รูปแบบ ได้แก่ การกำหนดลมหายใจ การแผ่เมตตา การทอมนต์ การเคลื่อนไหว การจินตนาการ และกวีนิพนธ์ ตัวอย่างดังกล่าวและในกรณีศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า จิตตปัญญาศึกษาและการปฏิบัติทางจิตวิญญาณสามารถนำเสนอในแนวทางที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักคำสอนทางศาสนาในสถาบันการศึกษาและเป็นประสบการณ์ด้านการศึกษารายใน

Daniel David Seitz (2009) ศึกษาเรื่อง กระบวนการจิตตปัญญา: การเรียนรู้แบบลึกซึ้ง ผลการศึกษาพบว่า การใช้กระบวนการจิตตปัญญาส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์และความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาด้านอารมณ์ การยอมรับตนเองและสังคม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนสามารถฟังอย่างลึกซึ้ง ประทับใจและเข้าใจ มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับนับถือตนเองและสังคม นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดใหม่ ผลการใช้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาสูงกว่าการใช้วิธีปกติ และควรใช้กระบวนการเรียนรู้นี้กับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาทุกสาขาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง

Kathryn Byrnes (2009) ศึกษาเรื่อง การสอนตามแนวจิตตปัญญา: ทางเลือกที่สาม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจิตตปัญญาทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องความดี ความงามของจิตใจ มนุษย์อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การสะท้อนความคิดจากผู้สอน 3 คน พบว่า การสอนตามแนวจิตตปัญญาทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจชุมชน มองความสัมพันธ์กันในสังคมและยังทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ได้อย่างสมบูรณ์ เน้นการบันทึกความรู้ของตนเองเป็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

Roeser and Peck (2006) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อการตระหนักรู้: อัตลักษณ์ แรงจูงใจ และการควบคุมตนเองในมุมมองจิตตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นการปฏิบัติที่มีรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเพาะปลูกความตระหนักรู้ของจิตสำนึกในบริบทของความสัมพันธ์ทางด้านจริยธรรมในเชิงคุณค่าแห่งการเติบโตของบุคคล การเรียนรู้ คุณธรรม และการเอาใจใส่ดูแลผู้อื่นและธรรมชาติ นัยสำคัญของจิตตปัญญาศึกษาเพื่อการอบรมสั่งสอน พัฒนาจิตสำนึกและรูปแบบความมุ่งมั่นของการเรียนรู้และการดำรงอยู่ท่ามกลางความเหมือนกันของผู้สอนและผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2558, หน้า 22-23) ที่ได้เสนอไว้ 5 ประการ คือ 1) คุณลักษณะด้านวินัย 2) คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม 4) คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ 5) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย และพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา ผู้เข้าร่วมกระบวนการสามารถเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม

อย่างแท้จริง เกิดการพิจารณาใคร่ครวญและการตระหนักรู้ในตนเอง สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งด้านความรู้และจิตใจ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ 1) การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check - in) 2) สุนทรียสนทนา (Dialogue) 3) การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) 4) การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check - out) และ 5) การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัย ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 แห่ง ประกอบด้วย กลุ่มรัตนโกสินทร์ 5 แห่ง กลุ่มภาคกลาง 3 แห่ง กลุ่มภาคตะวันออก 2 แห่ง กลุ่มภาคตะวันตก 4 แห่ง กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11 แห่ง กลุ่มภาคเหนือ 8 แห่ง และกลุ่มภาคใต้ 5 แห่ง ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 79,633 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) จำนวน 400 คน ตามเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าความคลาดเคลื่อน .05 ของยามานะ (Yamane, 1970, pp. 580-581) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. กลุ่มรัตนโกสินทร์	11,285	57
2. กลุ่มภาคกลาง	3,643	18
3. กลุ่มภาคตะวันออก	3,377	18
4. กลุ่มภาคตะวันตก	4,451	22
5. กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	28,720	144
6. กลุ่มภาคเหนือ	19,539	98
7. กลุ่มภาคใต้	8,618	43
รวม	79,633	400

ที่มา: ข้อมูลสถิติอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2559 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นสำหรับประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการมีวินัย
2. คุณลักษณะด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
3. คุณลักษณะด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม
4. คุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
5. คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลการศึกษา โดยมีลักษณะ

แบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นแบบประเมินค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัย ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ จำนวน 45 ข้อ
3. นำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาคุณนิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมตามโครงสร้างและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ได้แก่
 - 4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย
ตำแหน่ง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
 - 4.2 รองศาสตราจารย์อัมพวัน ประเสริฐศักดิ์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 - 4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน
ตำแหน่ง ที่ปรึกษาคณะกรรมการประจำศูนย์จิตตปัญญาศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 4.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีดีลิก
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชานโยบาย และความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 4.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนพงศ์ สุขสว่าง
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา
มหาวิทยาลัยบูรพา

5. นำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .11 - .80

6. นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จากจำนวน 45 ข้อ โดยตัดทิ้งจำนวน 1 ข้อ เหลือจำนวน 44 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .96

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) และมีความสมบูรณ์ จำนวน 44 ข้อ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการ และขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปยังคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บ รวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สร้างขึ้น ไปเก็บข้อมูลกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ทุกมหาวิทยาลัย โดยขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลและอธิบาย วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามชั้นเรียนที่กำหนดไว้

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เก็บข้อมูล จากนักศึกษาแล้วมาตรวจสอบและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ พร้อมกับนำข้อมูลมาหาค่าคะแนนรวมทั้งฉบับ และปรับเป็นคะแนน มาตรฐานที่ (T-score)

5. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

1.2 ข้อมูลตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยเรียงจากปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ของลิเคอร์ท (Best & Kahn, 1993, p.247) นำมากำหนดขนาดคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

2. ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยสำหรับประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด กำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

- 4.51-5.00 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามมาหาค่าคะแนนรวมทั้งฉบับ และปรับเป็นคะแนนมาตรฐานที (T-score) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายจากการปรับเป็นคะแนนมาตรฐานที (T-score) ดังนี้

ตั้งแต่ T 65 และสูงกว่า	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดีมาก
ตั้งแต่ T 55-65	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ดี
ตั้งแต่ T 45-55	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ปานกลาง
ตั้งแต่ T 35-45	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อย
ตั้งแต่ T 35 และต่ำกว่า	หมายถึง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. สถิติเปรียบเทียบเพื่อทดสอบค่าที (t-test)
3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบ

ความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD

ตอนที่ 2 การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทดลองและประเมินผลการใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา

ขั้นตอนการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา

การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้หลักการของ ADDIE Model (Strickland, 2006, p. 212; สมจิต จันทรฉาย, 2557, หน้า 11) มากำหนดเป็นขั้นตอนของการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา และนำ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) ประกอบด้วย 5 กระบวนการ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนการเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis)

1.1 การวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏ จากข้อมูลผลการศึกษาวิจัยตอนที่ 1

2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design)

2.1 รวบรวมและนำข้อมูลจากการผลการศึกษาวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนด เนื้อหาในแผนการเรียนรู้

2.2 กำหนดเนื้อหาในแผนการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

2.2.1 เรื่อง การมีวินัย

2.2.2 เรื่อง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2.3 เรื่อง การดำรงตนอย่างเหมาะสม

2.2.4 เรื่อง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

2.2.5 เรื่อง ความรับผิดชอบในวิชาชีพ

2.3 ออกแบบแผนการเรียนรู้ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการออกแบบ แผนการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่

2.3.1 การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

2.3.2 สุนทรีสนทนา (Dialogue)

2.3.3 การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

2.3.4 การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

2.3.5 การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

3. ขั้นตอนการพัฒนา (Development)

3.1 นำแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาที่ออกแบบและพัฒนาขึ้น จำนวน 5 เรื่อง รวม 30 ชั่วโมง ประกอบด้วย 5 กระบวนการของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ดังปรากฏในตารางที่ 2 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาคุณกัญนิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

ตารางที่ 2 การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา

แผนการเรียนรู้ที่	เรื่อง	จำนวน (ชั่วโมง)
1	การมีวินัย	8
2	การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	6
3	การดำรงตนอย่างเหมาะสม	8
4	ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4
5	ความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4
รวม		30

3.2 ปรับปรุงแก้ไขแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาคุณฐิติพันธ์ และนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความถูกต้อง ได้แก่

3.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรและการสอน จำนวน 2 ท่าน

1) รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย

ตำแหน่ง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีคิดถ

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา โยบาย และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 2 ท่าน

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พุฒภัทระชีวิน

ตำแหน่ง ที่ปรึกษาคณะกรรมการประจำศูนย์จิตตปัญญาศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดล

2) รองศาสตราจารย์อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3.2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนพงษ์ สุขสว่าง

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา

มหาวิทยาลัยบูรพา

3.3 แก้ไขปรับปรุงแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ขั้นตอนการทดลองนำไปใช้ (Implementation)

4.1 ดำเนินการออกแบบการทดลองแบบ Pre-test post-test control group design แบ่งกลุ่มในการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (ER) สอนโดยใช้แผนแบบจิตตปัญญาศึกษา และกลุ่มควบคุม (CR) สอนแบบปกติ มีการประเมินก่อนและหลังการทดลอง การออกแบบแผนการทดลอง ปรากฏในตารางที่ 3 (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 216-217)

ตารางที่ 3 การออกแบบแผนการทดลอง

	การประเมินก่อนทดลอง	การทดลอง	การประเมินหลังทดลอง
กลุ่มทดลอง (ER)	O_1	X	O_1
กลุ่มควบคุม (CR)	O_2	-	O_2

4.2 การทดลองนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการทดลองนำไปใช้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

4.2.1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) จากนักศึกษาที่มีคะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45 คือ มีคะแนนรวมของการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งฉบับต่ำกว่า 175 คะแนน จากคะแนนเต็ม 220 คะแนน

4.2.2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) จากนักศึกษาที่มีคะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45 คือ มีคะแนนรวมของการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งฉบับต่ำกว่า 175 คะแนน จากคะแนนเต็ม 220 คะแนน

4.3 ทดลองนำไปใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ไปใช้จัดการเรียนการสอนกับกลุ่มทดลอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ทุกวันพุธของสัปดาห์ เวลา 13.00-15.00 น. ตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 19 เมษายน 2560 ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 กำหนดการวัน-เวลาทำการทดลอง

แผนการ เรียนรู้ที่	เรื่อง	ระยะเวลา (ชั่วโมง)	วัน เดือน ปี ที่ทำการทดลอง
การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ก่อนการทดลอง			
1	การมีวินัย	8	วันพุธของสัปดาห์ที่ 1-4 ครั้งที่ 1 วันพุธที่ 11 ม.ค. 60 ครั้งที่ 2 วันพุธที่ 18 ม.ค. 60 ครั้งที่ 3 วันพุธที่ 22 ม.ค. 60 ครั้งที่ 4 วันพุธที่ 1 ก.พ. 60
2	การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	6	วันพุธของสัปดาห์ที่ 5-7 ครั้งที่ 5 วันพุธที่ 8 ก.พ. 60 ครั้งที่ 6 วันพุธที่ 15 ก.พ. 60 ครั้งที่ 7 วันพุธที่ 22 ก.พ. 60
3	การดำรงตนอย่างเหมาะสม	8	วันพุธของสัปดาห์ที่ 8-11 ครั้งที่ 8 วันพุธที่ 1 มี.ค. 60 ครั้งที่ 9 วันพุธที่ 8 มี.ค. 60 ครั้งที่ 10 วันพุธที่ 15 มี.ค. 60 ครั้งที่ 11 วันพุธที่ 22 มี.ค. 60
4	ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4	วันพุธของสัปดาห์ที่ 12-13 ครั้งที่ 12 วันพุธที่ 29 มี.ค. 60 ครั้งที่ 13 วันพุธที่ 5 เม.ย. 60
5	ความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4	วันพุธของสัปดาห์ที่ 14-15 ครั้งที่ 14 วันพุธที่ 12 เม.ย. 60 ครั้งที่ 15 วันพุธที่ 19 เม.ย. 60
รวม		30	15 สัปดาห์
การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังการทดลอง			

5. ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation)

ประเมินผลการใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษาที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และประเมินจากสมุดจดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้น จำนวน 5 เรื่อง เพื่อใช้สอนจำนวน 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง
2. แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่พัฒนาขึ้นในตอนต้นที่ 1 จำนวน 5 ด้าน เพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ก่อนและหลังการทดลอง
3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ใช้สัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน และตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน
4. สมุดจดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษากลุ่มทดลอง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาต และขอความร่วมมือในการวิจัยไปถึงคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สร้างขึ้นจากการวิจัยในตอนต้นที่ 1 มาใช้ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ จำนวนทั้งหมด 367 คน
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ก่อนการทดลองแต่ละฉบับมาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และคิดเป็นคะแนนทั้งฉบับเต็ม 220 คะแนน

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลการวิเคราะห์คะแนนเต็มทั้งฉบับของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีคะแนนเต็มต่ำกว่า 175 คะแนน มาใช้คัดเลือกนักศึกษา ซึ่งได้ นักศึกษากลุ่มที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับน้อยและน้อยมาก (คะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45) จำนวน 297 คน จากจำนวนทั้งหมด 367 คน

6. ผู้วิจัยรับสมัครนักศึกษาจากกลุ่มมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ระดับน้อยและน้อยมาก (มีคะแนนเต็มทั้งฉบับต่ำกว่า 175 คะแนน และคะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45) ที่มีความยินยอมและสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ได้จำนวน 87 คน จากจำนวน 297 คน

7. ผู้วิจัยทำการสุ่มเลือกนักศึกษาที่มีความยินยอมและสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน จากจำนวน 87 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) เป็นจำนวน 60 คน เข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และเข้าร่วมเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน

8. ผู้วิจัยทดลองใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาที่สร้างขึ้นกับนักศึกษากลุ่มทดลอง โดยสอนทุกวันพุธ เวลา 13.00-15.00 น. และใช้การสอนแบบปกติกับนักศึกษากลุ่มควบคุม โดยสอนทุกวันพุธเวลา 15.00-17.00 น. ทั้งสองกลุ่มใช้ระยะเวลาในการทดลอง 15 สัปดาห์ คือ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เริ่มทำการทดลองตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 19 เมษายน 2560

9. หลังการทดลองครบ 15 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ฉบับเดิมมาใช้ประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 2 กลุ่ม

10. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา หลังการทดลองแต่ละฉบับมาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

11. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่พัฒนาขึ้น มาสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 5 ท่าน และสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

12. นำสมุดจดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม โดยแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้ง 2 กลุ่ม ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยเรียงจากปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ของลิเคิร์ต (Best & Kahn, 1993, p. 247) นำมากำหนดขนาดคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง ปฏิบัติมาก

3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

2. ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์และการแปลความหมายของคะแนน สำหรับประเมินคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของ คะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

4.51-5.00 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

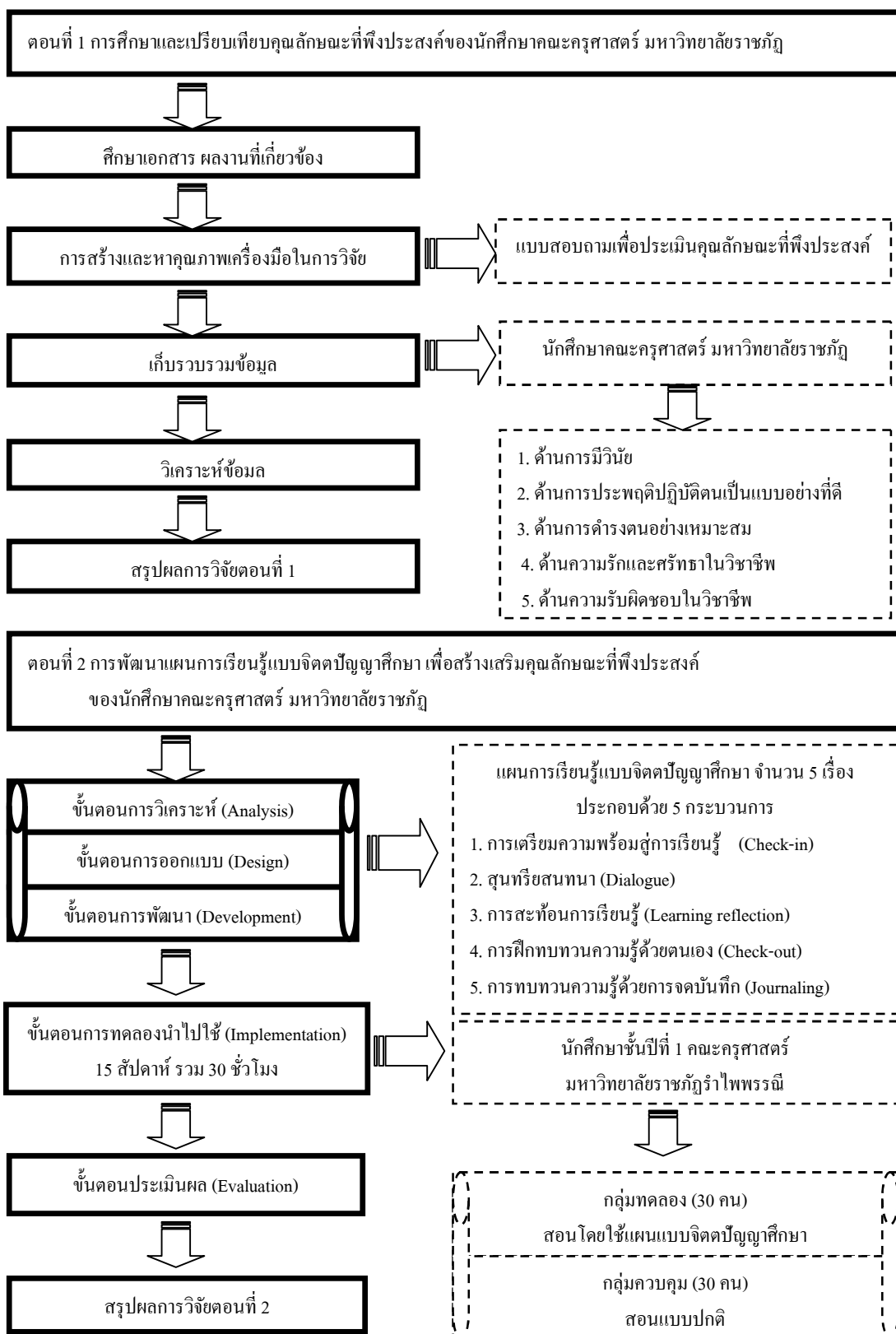
3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. นำผลการสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง มาวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ประกอบการเขียนพรรณนาความ

5. นำผลการจัดบันทึกจากการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษามาวิเคราะห์ เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ประกอบการเขียนพรรณนาความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. สถิติเปรียบเทียบเพื่อทดสอบค่าที (t-test)

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ตามลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	แทน ค่าเฉลี่ย
SD	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน ค่าสถิติการแจกแจง t
F	แทน ค่าสถิติการแจกแจง F
SS	แทน ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสอง
MS	แทน ค่าความแปรปรวน
p	แทน ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา
การวิเคราะห์สถานภาพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 5
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา

สถานภาพ	n = 400	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	97	24.25
หญิง	303	75.75
รวม	400	100.00
ชั้นปี		
ปีที่ 1	68	17.00
ปีที่ 2	103	25.75
ปีที่ 3	89	22.25
ปีที่ 4	140	35.00
รวม	400	100.00
ผลการศึกษา		
ต่ำกว่า 2.50	27	6.75
2.50 - 3.00	112	28.00
3.01 - 3.50	170	42.50
3.51 - 4.00	91	22.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นเพศชาย ร้อยละ 24.25 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 75.75 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 17.00 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 25.75 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 22.25 และชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 35.00 มีผลการศึกษาต่ำกว่า 2.50 ร้อยละ 3.75 ผลการศึกษา 2.50 - 3.00 ร้อยละ 28.00 ผลการศึกษา 3.01 - 3.50 ร้อยละ 42.50 และผลการศึกษา 3.51 - 4.00 ร้อยละ 22.75

การศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 ด้าน คือ ด้านการมีวินัย ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิต อย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำคะแนนเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อจัดระดับพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 6-11

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	n = 400		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
1. ด้านการมีวินัย	3.22	.46	ปานกลาง	5
2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.19	.39	มาก	3
3. ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	3.36	.45	ปานกลาง	4
4. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4.35	.49	มาก	1
5. ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4.31	.50	มาก	2
รวม	3.98	.36	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการมีวินัย โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านการมีวินัย)	n = 400		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
1. มีความตรงต่อเวลา	2.89	.69	ปานกลาง	4
2. มีการวางแผนการใช้จ่าย	2.63	.69	ปานกลาง	6
3. มีความซื่อตรงต่อตนเอง	2.97	.67	ปานกลาง	3
4. มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	2.70	.65	ปานกลาง	5
5. มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของ มหาวิทยาลัย	4.07	.79	มาก	1
6. มีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ของสังคมไทย	4.04	.74	มาก	2
รวม	3.22	.46	ปานกลาง	

จากตารางที่ 7 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการมีวินัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ
ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย มีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย
และมีความซื่อตรงต่อตนเอง ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ มีการวางแผนการใช้จ่าย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี)	n = 400		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
1. แต่งกายได้เหมาะสมตามกาลเทศะ	4.26	.69	มาก	10
2. ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์และ บทบาทของการเป็นนักศึกษาครู	4.12	.67	มาก	13
3. มีมารยาทเป็นที่ยอมรับของสังคม	4.13	.63	มาก	11
4. ปฏิบัติตนเป็นมิตรต่อผู้อื่น	4.29	.62	มาก	8
5. ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดกำลังใจ และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	4.00	.67	มาก	16
6. ใช้วาจาสุภาพ ไม่เพื่อเจือ ส่อเสียด เหยียดเย้ย ถากถางผู้อื่น	3.72	.82	มาก	19
7. พูดด้วยความจริงใจไม่บิดเบือนข้อมูล	4.09	.65	มาก	15
8. มีความกตัญญูกตเวที	4.48	.57	มาก	1
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.32	.63	มาก	6
10. มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน	4.41	.57	มาก	2
11. มีเหตุมีผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ	4.12	.67	มาก	12
12. มีความซื่อสัตย์สุจริต	4.39	.63	มาก	3
13. มีความเมตตากรุณา	4.38	.60	มาก	4
14. มีความเป็นกัลยาณมิตร	4.35	.63	มาก	5
15. มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป	4.32	.65	มาก	7
16. มีความยุติธรรม	4.27	.66	มาก	9
17. สามารถควบคุมอารมณ์ได้	3.85	.78	มาก	18
18. มีอุดมการณ์เพื่อส่วนรวม	3.95	.74	มาก	17
19. มีความอดทน	4.10	.77	มาก	14
รวม	4.19	.39	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีความกตัญญูต่เวที มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน และ มีความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ใ้ข่าวจากสุภาพ ไม่เพื่อเจ้อ ส่อเสียด เยาะเย้ย ถากถางผู้อื่น

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม)	n = 400		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
1. ปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิต ที่ถูกต้องดีงาม	3.05	.62	ปานกลาง	6
2. ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ	3.08	.64	ปานกลาง	5
3. ปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงจากอบายมุข	3.24	.78	ปานกลาง	4
4. รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองและ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	3.25	.61	ปานกลาง	2
5. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียน ผู้อื่น	3.24	.61	ปานกลาง	3
6. เป็นผู้ที่เคารพศอกติกาของสังคม	4.28	.63	มาก	1
รวม	3.36	.45	ปานกลาง	

จากตารางที่ 9 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ เป็นผู้ที่เคารพศอกติกาของสังคม รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ)	n = 400		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
1. มุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู	4.44	.63	มาก	3
2. ชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู	4.56	.57	มากที่สุด	1
3. ปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครูไม่ให้ผู้อื่น ว่ากล่าว ดูหมิ่น	4.52	.60	มากที่สุด	2
4. ส่งเสริม สนับสนุน หรือเข้าร่วมกิจกรรมทาง วิชาชีพครู	4.33	.65	มาก	5
5. เสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพครู	4.25	.65	มาก	6
6. พัฒนางานเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู	4.34	.65	มาก	4
7. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพครู	4.00	.81	มาก	7
รวม	4.35	.49	มาก	

จากตารางที่ 10 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ชื่นชมบุคคลที่ประสบ
ความสำเร็จในวิชาชีพครู ปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครูไม่ให้ผู้อื่นว่ากล่าว ดูหมิ่น และมุ่งมั่นตั้งใจ
ในการประกอบวิชาชีพครู ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพครู

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ
โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ)	n = 400		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
1. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็น นักศึกษาครู	4.33	.62	มาก	3
2. ยอมรับผลจากการกระทำของตน ในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู	4.29	.64	มาก	4
3. หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็น นักศึกษาครูที่ได้รับมอบหมาย	4.19	.63	มาก	6
4. ให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครู	4.39	.59	มาก	1
5. มุ่งมั่นแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษา ในวิชาชีพครู	4.28	.69	มาก	5
6. เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับโอกาสและ ความก้าวหน้าในวิชาชีพครู	4.38	.67	มาก	2
รวม	4.31	.50	มาก	

จากตารางที่ 11 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้ความสำคัญกับ
การศึกษาในรายวิชาชีพครู เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับโอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพครู
และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ หาแนวทาง
ในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครูที่ได้รับ
มอบหมาย

การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ชั้นปี และผลการศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 12-18

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านการมีวินัย	3.19	.51	3.22	.45	-.51	.61
2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	4.10	.44	4.21	.37	-2.34*	.02
3. ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	3.23	.49	3.40	.43	-3.15*	.00
4. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4.24	.52	4.38	.47	-2.60*	.01
5. ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4.17	.53	4.35	.48	-3.12*	.00
รวม	3.89	.42	4.01	.33	-2.64*	.01

* $p < .05$

จากตารางที่ 12 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีวินัย เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ จําแนกตามชั้นปี โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ชั้นปีที่ 1		ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3		ชั้นปีที่ 4	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ด้านการมีวินัย	3.12	.41	3.25	.42	3.20	.46	3.24	.51
2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	4.08	.35	4.17	.39	4.15	.39	4.27	.41
3. ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	3.33	.41	3.30	.45	3.35	.43	3.41	.48
4. ด้านความรักและศรัทธา ในวิชาชีพ	4.40	.45	4.30	.53	4.33	.47	4.36	.49
5. ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4.28	.49	4.26	.52	4.22	.46	4.41	.50
รวม	3.93	.32	3.96	.38	3.95	.33	4.05	.38

จากตารางที่ 13 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรัก
และศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 2
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อยู่ในระดับมาก
ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 3
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อยู่ในระดับมาก
ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ชั้นปีที่ 4
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อยู่ในระดับมาก
ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามชั้นปี

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม	3	.95	.32	1.49	.22
	ภายในกลุ่ม	396	84.39	.21		
	รวม	399	85.34			
2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	3	1.91	.64	4.23*	.01
	ภายในกลุ่ม	396	59.71	.15		
	รวม	399	61.62			
3. ด้านการดำรงชีวิตอย่าง เหมาะสม	ระหว่างกลุ่ม	3	.81	.27	1.33	.26
	ภายในกลุ่ม	396	80.07	.20		
	รวม	399	80.88			
4. ด้านความรักและศรัทธา ในวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	.46	.15	0.64	.59
	ภายในกลุ่ม	396	94.72	.24		
	รวม	399	95.18			
5. ด้านความรับผิดชอบ ในวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.31	.77	3.17*	.02
	ภายในกลุ่ม	396	96.26	.24		
	รวม	399	98.57			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.96	.32	2.49	.06
	ภายในกลุ่ม	396	51.09	.13		
	รวม	399	52.05			

*p < .05

จากตารางที่ 14 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามชั้นปี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตน
เป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ

เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD ปรากฏผลดังตารางที่ 15-18

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่

ชั้นปี		ชั้นปีที่ 4	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 1
	\bar{X}	4.27	4.17	4.15	4.08
ชั้นปีที่ 4	4.27	-	.10*	.12*	.19*
ชั้นปีที่ 2	4.17		-	.02	.09
ชั้นปีที่ 3	4.15			-	.07
ชั้นปีที่ 1	4.08				-

จากตารางที่ 15 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จำแนกตามชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ชั้นปีที่ 4 กับชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 4 กับชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 กับชั้นปีที่ 3

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ จำแนกตามชั้นปี เป็นรายคู่

ชั้นปี		ชั้นปีที่ 4	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3
	\bar{X}	4.41	4.28	4.26	4.22
ชั้นปีที่ 4	4.41	-	.13	.15*	.19*
ชั้นปีที่ 1	4.28		-	.02	.06
ชั้นปีที่ 2	4.26			-	.04
ชั้นปีที่ 3	4.22				-

จากตารางที่ 16 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ จำแนกตามชั้นปีมีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ชั้นปีที่ 4 กับ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 กับชั้นปีที่ 3

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามผลการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ต่ำกว่า 2.50		2.50-3.00		3.01-3.50		3.51-4.00	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
1. ด้านการมีวินัย	3.20	.53	3.23	.52	3.20	.42	3.24	.44
2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	4.17	.38	4.15	.44	4.20	.35	4.20	.41
3. ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	3.30	.51	3.31	.51	3.36	.39	3.41	.46
4. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4.31	.49	4.32	.51	4.34	.49	4.42	.46
5. ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4.15	.51	4.29	.51	4.30	.50	4.38	.46
รวม	3.94	.39	3.96	.40	3.99	.32	4.02	.37

จากตารางที่ 17 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีผลการศึกษาค่าต่ำกว่า 2.50 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้าน ความรับผิดชอบในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการ มีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีผล การศึกษา 2.50-3.00 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรักและ ศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีผล การศึกษา 3.01-3.50 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรักและ ศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีผล การศึกษา 3.51-4.00 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรักและ ศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามผลการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	p
1. ด้านการมีวินัย	ระหว่างกลุ่ม	3	.15	.05	.23	.88
	ภายในกลุ่ม	396	85.20	.22		
	รวม	399	85.34			
2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	3	.21	.07	.44	.72
	ภายในกลุ่ม	396	61.42	.16		
	รวม	399	61.62			
3. ด้านการดำรงชีวิตอย่าง เหมาะสม	ระหว่างกลุ่ม	3	.59	.20	.97	.41
	ภายในกลุ่ม	396	80.29	.20		
	รวม	399	80.88			
4. ด้านความรักและศรัทธา ในวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	.65	.22	.90	.44
	ภายในกลุ่ม	396	94.54	.24		
	รวม	399	95.18			
5. ด้านความรับผิดชอบ ในวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.07	.36	1.45	.23
	ภายในกลุ่ม	396	97.49	.25		
	รวม	399	98.57			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.26	.09	.66	.58
	ภายในกลุ่ม	396	51.79	.13		
	รวม	399	52.05			

จากตารางที่ 18 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามผลการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้น เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย แผนการเรียนรู้
ทั้งหมด 5 เรื่อง (รายละเอียดดังแสดงในภาคผนวก) ได้แก่

1. แผนการเรียนรู้เรื่อง การมีวินัย
2. แผนการเรียนรู้เรื่อง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
3. แผนการเรียนรู้เรื่อง การดำรงตนอย่างเหมาะสม
4. แผนการเรียนรู้เรื่อง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
5. แผนการเรียนรู้เรื่อง ความรับผิดชอบในวิชาชีพ

การออกแบบแผนการเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
ประกอบด้วย 5 กระบวนการ ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมผู้การเรียนรู้ (Check-in)
2. สนทนาสนทนา (Dialogue)
3. การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)
4. การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)
5. การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

ทดลองนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการทดลองนำไปใช้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม
คือ กลุ่มทดลอง สอนโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม
สอนแบบปกติ จำนวน 30 คน แต่ละกลุ่มมีคะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45 คือ มีคะแนน
รวมของการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งฉบับต่ำกว่า 175 คะแนน จากคะแนนเต็ม 220
คะแนน

ผลการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เมื่อทดลองนำไปใช้จัดกิจกรรม
การเรียนการสอนให้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี ผลการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 19-27

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
กลุ่มทดลอง ระยะหลังทดลองโดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระยะหลังทดลอง		ระดับ	อันดับ
	(n = 30)			
	\bar{X}	SD		
1. ด้านการมีวินัย	4.13	.32	มาก	5
2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	4.33	.31	มาก	2
3. ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	4.30	.45	มาก	3
4. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4.36	.49	มาก	1
5. ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4.25	.54	มาก	4
รวม	4.29	.30	มาก	

จากตารางที่ 19 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ระยะหลัง
ทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่
ด้านการมีวินัย

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
กลุ่มทดลอง ด้านการมีวินัย ระยะเวลาหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านการมีวินัย)	ระยะเวลาหลังทดลอง		ระดับ	อันดับ
	(n = 30)			
	\bar{X}	SD		
1. มีความตรงต่อเวลา	4.17	.53	มาก	3
2. มีการวางแผนการใช้จ่าย	3.87	.63	มาก	6
3. มีความซื่อตรงต่อตนเอง	4.17	.54	มาก	4
4. มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	4.00	.59	มาก	5
5. มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของมหาวิทยาลัย	4.27	.64	มาก	2
6. มีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ของสังคมไทย	4.33	.55	มาก	1
รวม	4.13	.32	มาก	

จากตารางที่ 20 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านการมีวินัย ระยะเวลาหลังทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และมีความตรงต่อเวลา ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการวางแผนการใช้จ่าย

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
กลุ่มทดลอง ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ระยะเวลาทดลอง
โดยรวมและรายชื่อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี)	ระยะเวลาทดลอง		ระดับ	อันดับ
	(n = 30)			
	\bar{X}	SD		
1. แต่งกายได้เหมาะสมตามกาลเทศะ	4.50	.56	มาก	4
2. ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์และ บทบาทของการเป็นนักศึกษาครู	4.33	.55	มาก	10
3. มีมารยาทเป็นที่ยอมรับของสังคม	4.17	.46	มาก	16
4. ปฏิบัติตนเป็นมิตรต่อผู้อื่น	4.30	.60	มาก	12
5. ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดกำลังใจและ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	4.07	.58	มาก	17
6. ใช้วาจาสุภาพ ไม่เพื่อเจือ ส่อเสียด เหยาะเหยียด ถากถางผู้อื่น	3.93	.58	มาก	19
7. พูดด้วยความจริงใจไม่บิดเบือนข้อมูล	4.20	.61	มาก	15
8. มีความกตัญญูกตเวที	4.67	.48	มากที่สุด	1
9. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.50	.57	มาก	5
10. มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน	4.47	.63	มาก	6
11. มีเหตุมีผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ	4.43	.50	มาก	7
12. มีความซื่อสัตย์สุจริต	4.60	.50	มากที่สุด	2
13. มีความเมตตากรุณา	4.40	.62	มาก	8
14. มีความเป็นกัลยาณมิตร	4.57	.50	มากที่สุด	3
15. มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป	4.33	.71	มาก	11
16. มีความยุติธรรม	4.37	.56	มาก	9
17. สามารถควบคุมอารมณ์ได้	4.23	.68	มาก	14
18. มีอุดมการณ์เพื่อส่วนรวม	4.00	.53	มาก	18
19. มีความอดทน	4.23	.63	มาก	13
รวม	4.33	.31	มาก	

จากตารางที่ 21 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ระยะเวลาหลังทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีความกตัญญู กตเวที มีความซื่อสัตย์สุจริต และ มีความเป็นกัลยาณมิตร ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ใฝ่หาจากสุภาพ ไม่เพื่อเจือ ต่อเสียด เยาะเย้ย ถากถางผู้อื่น

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ระยะเวลาหลังทดลองโดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม)	ระยะเวลาหลังทดลอง (n = 30)		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	SD		
	1. ปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิต ที่ถูกต้องดีงาม	4.00		
2. ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ	4.23	.63	มาก	5
3. ปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงจากอบายมุข	4.37	.81	มาก	3
4. รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองและ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.53	.57	มากที่สุด	1
5. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น	4.40	.62	มาก	2
6. เป็นผู้ที่เคารพศรัทธาของสังคม	4.27	.64	มาก	4
รวม	4.30	.45	มาก	

จากตารางที่ 22 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ระยะเวลาหลังทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น และปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงจากอบายมุข ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
กลุ่มทดลอง ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ)	ระยะหลังทดลอง		ระดับ	อันดับ
	(n = 30)			
	\bar{X}	SD		
1. มุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู	4.43	.63	มาก	2
2. ชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู	4.37	.56	มาก	4
3. ปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครูไม่ให้ผู้อื่น ว่ากล่าว ดูหมิ่น	4.50	.63	มาก	1
4. ส่งเสริม สนับสนุน หรือเข้าร่วมกิจกรรมทาง วิชาชีพครู	4.33	.66	มาก	6
5. เสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพครู	4.40	.67	มาก	3
6. พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู	4.37	.61	มาก	5
7. ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพครู	4.10	.71	มาก	7
รวม	4.36	.49	มาก	

จากตารางที่ 23 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านความรัก
และศรัทธาในวิชาชีพ ระยะหลังทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครู
ไม่ให้ผู้อื่นว่ากล่าว ดูหมิ่น มุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู และเสียสละและอุทิศตนเพื่อ
ประโยชน์ต่อวิชาชีพครู ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพครู

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
กลุ่มทดลอง ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ระยะหลังทดลอง โดยรวมและรายข้อ

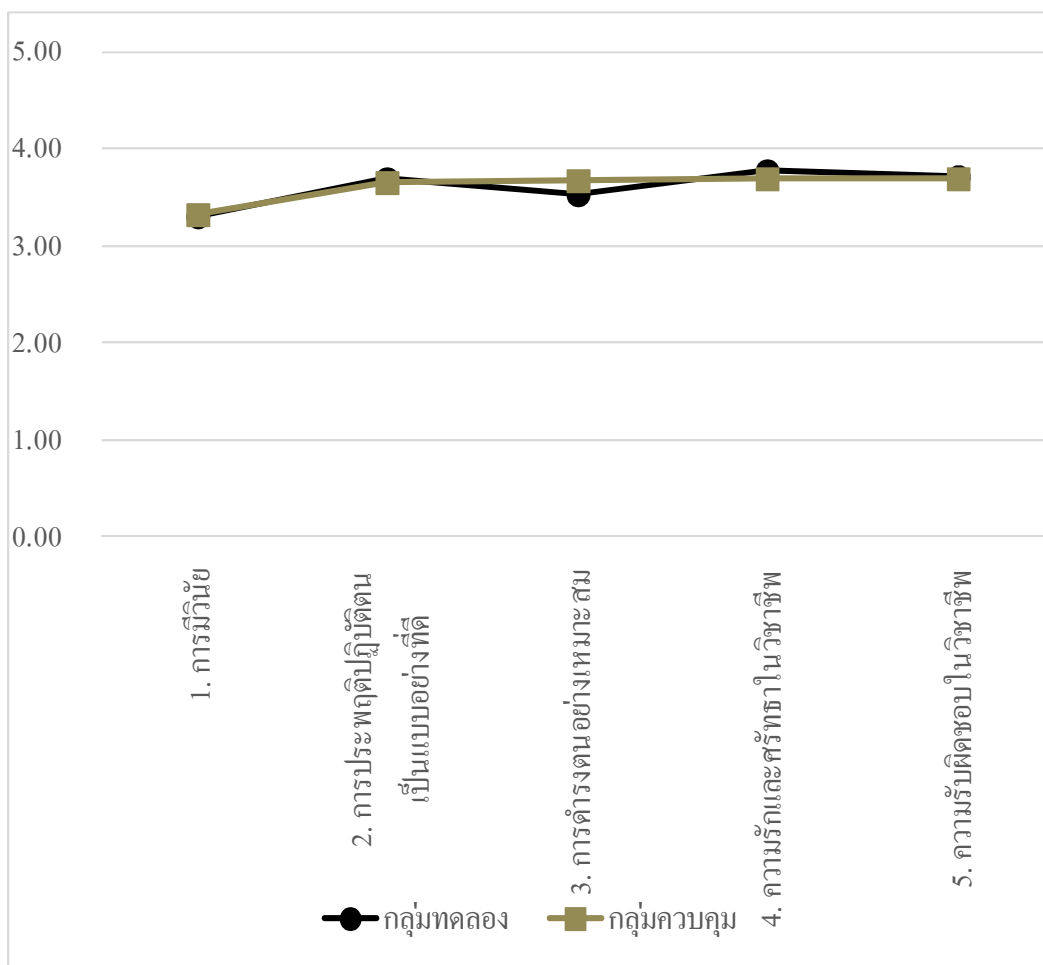
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ)	ระยะหลังทดลอง		ระดับ	อันดับ
	(n = 30)			
	\bar{X}	SD		
1. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็น นักศึกษาคู	4.27	.64	มาก	3
2. ยอมรับผลจากการกระทำของตนในการปฏิบัติ หน้าที่ของการเป็นนักศึกษาคู	4.43	.63	มาก	1
3. หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็น นักศึกษาคูที่ได้รับมอบหมาย	4.03	.56	มาก	6
4. ให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครู	4.40	.62	มาก	2
5. มุ่งมั่นแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษา ในวิชาชีพครู	4.13	.68	มาก	5
6. เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับโอกาสและ ความก้าวหน้าในวิชาชีพครู	4.23	.77	มาก	4
รวม	4.25	.54	มาก	

จากตารางที่ 24 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ด้านความ
รับผิดชอบในวิชาชีพ ระยะหลังทดลอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ยอมรับผลจากการกระทำของตน
ในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาคู ให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครู และ
ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาคู ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ หาแนวทางในการ
แก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาคูที่ได้รับมอบหมาย

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ระยะก่อนทดลอง โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระยะก่อนทดลอง				t	p
	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม			
	(n = 30)		(n = 30)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. การมีวินัย	3.30	.41	3.33	.44	.30	.76
2. การประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	3.69	.26	3.65	.17	.65	.52
3. การดำรงตนอย่างเหมาะสม	3.54	.37	3.67	.33	1.39	.17
4. ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	3.77	.30	3.69	.40	.94	.35
5. ความรับผิดชอบในวิชาชีพ	3.71	.32	3.70	.38	.12	.90
รวม	3.63	.14	3.62	.14	.25	.80

จากตารางที่ 25 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะก่อนทดลอง พบว่า
โดยรวมและรายด้าน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน

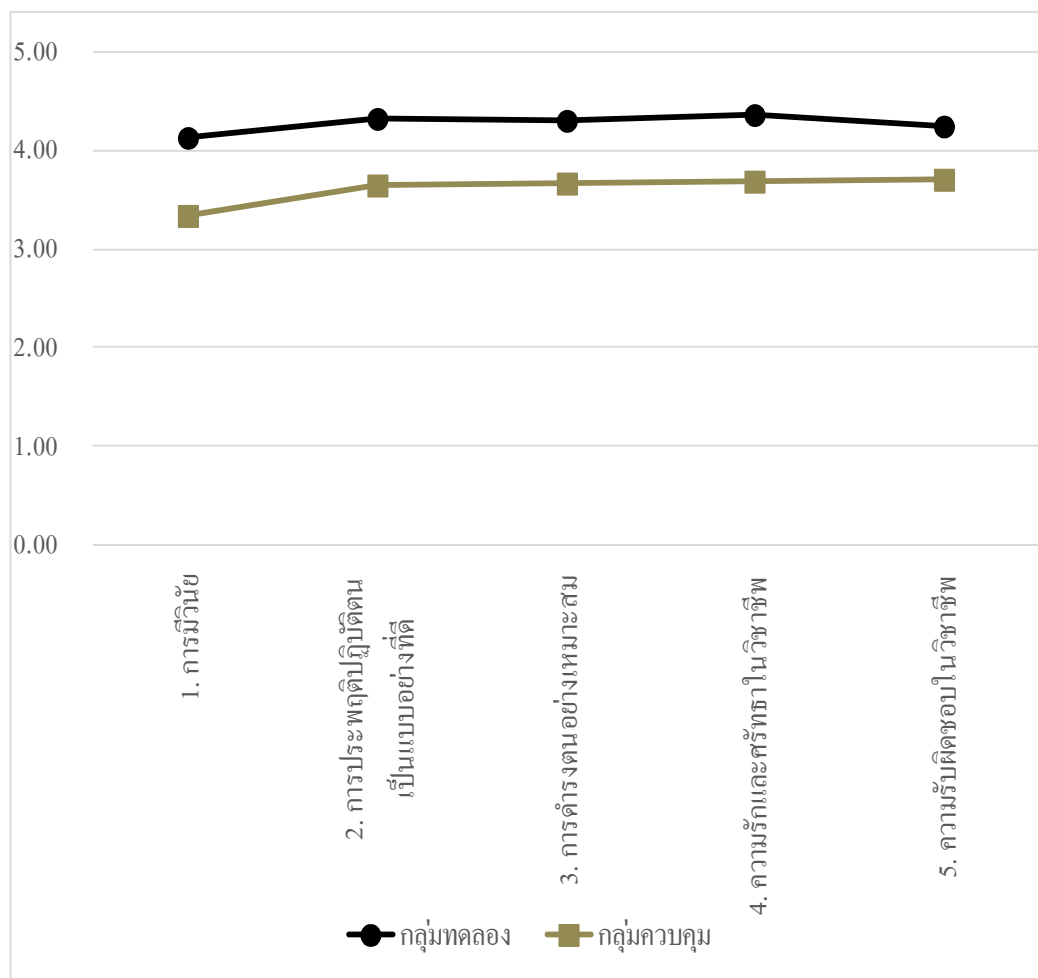
ภาพที่ 4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษารายด้าน ระะยะก่อนทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 26 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ระยะหลังทดลองโดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระยะหลังทดลอง				t	p
	กลุ่มทดลอง (n = 30)		กลุ่มควบคุม (n = 30)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. การมีวินัย	4.13	.32	3.52	.48	5.80*	.00
2. การประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	4.33	.31	3.80	.41	5.61*	.00
3. การดำรงตนอย่างเหมาะสม	4.30	.45	3.79	.53	3.99*	.00
4. ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	4.36	.49	3.66	.56	5.13*	.00
5. ความรับผิดชอบในวิชาชีพ	4.25	.54	3.54	.56	5.00*	.00
รวม	4.29	.30	3.70	.39	6.62*	.00

*p<.05

จากตารางที่ 26 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะหลังทดลอง พบว่า โดยรวม
และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

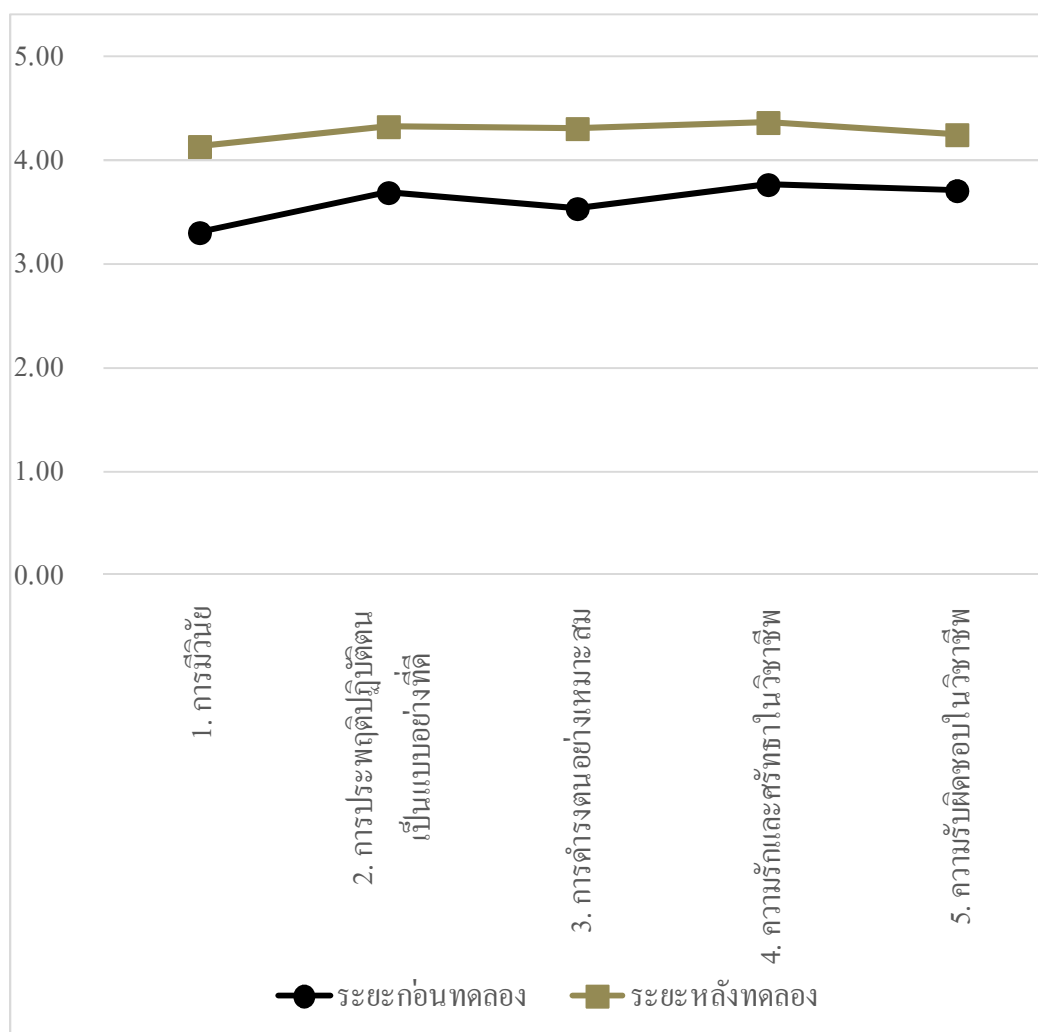
ภาพที่ 5 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษารายด้าน ระยะเวลาหลังทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 27 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง
ระยะก่อนและหลังทดลอง โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	กลุ่มทดลอง				t	p
	ระยะก่อนทดลอง		ระยะหลังทดลอง			
	(n = 30)		(n = 30)			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. การมีวินัย	3.30	.41	4.13	.32	9.15*	.00
2. การประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี	3.69	.26	4.33	.31	8.33*	.00
3. การดำรงตนอย่างเหมาะสม	3.54	.37	4.30	.45	6.44*	.00
4. ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	3.77	.30	4.36	.49	5.25*	.00
5. ความรับผิดชอบในวิชาชีพ	3.71	.32	4.25	.54	4.81*	.00
รวม	3.63	.14	4.29	.30	10.52*	.00

*p<.05

จากตารางที่ 27 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง พบว่า โดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระยะหลังทดลองสูงกว่า ระยะก่อนทดลอง

ภาพที่ 6 การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองรายด้าน
ระยะก่อนและหลังทดลอง

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ และตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง

1. ผลการสัมภาษณ์อาจารย์คณะครุศาสตร์ในรายวิชาที่นักศึกษากลุ่มทดลอง

ลงทะเบียนเรียน จำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ชัดเจน 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการมีวินัย นักศึกษามีวินัยต่อตนเองมากขึ้น โดยแสดงออกในการเข้าเรียนที่ตรงตามเวลาที่ผู้สอนกำหนด การส่งงานตรงตามกำหนดเวลา และมีวินัยในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดมากขึ้น โดยการปิดไฟ-ปิดแอร์ ก่อนออกจากห้องเรียนทุกครั้ง ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“นักศึกษาที่เข้าร่วมการเรียนการสอนโดยใช้แผนการเรียนรู้

แบบจิตตปัญญาศึกษาของอาจารย์เหอกรับ เห็นเขาเล่าให้ฟังอยู่ว่าไปร่วมกิจกรรมมา สิ่งที่สังเกตเห็นพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง มีนะคะที่ชัดเจน และมองเห็นความเปลี่ยนแปลง น่าจะเรื่องของการมีวินัยต่อตนเองมากขึ้น โดยนักศึกษาเหล่านี้จะมาเข้าเรียนที่ตรงตามเวลาที่อาจารย์กำหนด แรก ๆ ก็มีบ้างที่มาช้ามาสายหน่อย แต่หลัง ๆ เขามาตรงเวลา และการส่งงานก็ตรงตามกำหนดเวลาเช่นกัน”

อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 4. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ส่วนด้านวินัย คงเป็นเรื่องที่เด็กเขาส่งงานได้ตรงตามเวลา มีอยู่คนสองคน สมัยก่อนจะถูกจ้ำจี้จ้ำไชเรื่องการส่งงานให้ตรงตามกำหนดอยู่บ่อย ๆ เขาดีขึ้นนะคะ หลัง ๆ มาตรงเวลาแม้กระทั่งส่งงานและมาเรียน เห็นแล้วก็รู้สึกดีใจที่เด็กเขามีวินัยในตนเองมากขึ้น อีกอย่างคือ เด็ก ๆ เขามีวินัยในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดมากขึ้น โดยที่เห็นก็คือ เขาจะช่วยปิดไฟ-ปิดแอร์ ก่อนออกจากห้องเรียนทุกครั้ง เป็นแกนนำช่วยปิดเลยคะ คิดว่าสิ่งเหล่านี้ น่าจะสะท้อนความสำเร็จของกิจกรรมที่อาจารย์จัดแล้วเด็ก ๆ เขาเปลี่ยนแปลงนะคะ”

อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 5. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

1.2 ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักศึกษามีการแต่งกายได้ถูกต้อง และเหมาะสม มีมารยาท และใช้ถ้อยคำสุภาพในการพูดมากขึ้น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“สำหรับตัวอาจารย์เองที่สังเกตเห็นนักศึกษาในชั้นเรียน พบว่า เด็กเขา เปลี่ยนแปลงไปนะ ที่เห็นชัด ๆ เลย คือ นายเบงค์ (นามสมมุติ) เมื่อก่อนเขาจะชอบ เอาเสื้อออกนอกกางเกงเสมอ ยังเคยดักเตือนเขาเลยว่า เป็นนักศึกษาครูต้องเป็น แบบอย่าง แต่งตัวต้องสุภาพเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดี แต่มาประมาณกลางเทอมนี้ เห็นความเปลี่ยนแปลงว่าเขาแต่งกายได้ถูกระเบียบ โดยเราไม่ต้องคอยดักเตือน หรือบ่นอีก ส่วนหนึ่งคิดว่าเด็กเขาคงคิดอยากจะทำเปลี่ยนแปลงตัวเอง”

อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 1 (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

“จากการสอนนักศึกษากลุ่มนี้มาตลอด 1 เทอม ถ้าถามว่าเด็กที่มีรายชื่อเหล่านี้ ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษา มา มีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอะไรเปลี่ยนแปลงไป เท่าที่สังเกตเห็น ได้จากการสอน ในชั้นเรียนที่ชัดเจนมากที่สุด ก็คือนักศึกษามีการแต่งกายถูกต้องและเหมาะสม มากขึ้น อันนี้ชัดสุด เพราะเด็ก ๆ เหล่านี้เมื่อก่อนชอบแต่งตัวไม่เรียบร้อยนัก มาหลัง ๆ เนี่ยเขาดีขึ้นนะคะ แต่งตัวถูกต้องและเหมาะสม ยังเคยชมเขาไปเลยล่ะว่า เรานี้ยแต่งตัวดูดีขึ้น อย่างนี้ค่อยสมกับจะไปเป็นครูหน่อย และอีกเรื่องน่าจะเป็น การมีมารยาทในการฟังและการพูดมากขึ้นล่ะ สังเกตเขาพูดจากับเพื่อนมีหางเสียง ในการพูดมากขึ้น แม้กระทั่งเวลาเขาพูดกับเราเองก็ฟังแล้วดีขึ้น”

อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 2. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ครับ สิ่งที่สังเกตได้ว่าเด็กนักศึกษาเขาเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่เอ่ยชื่อมานี้ ผมคิดว่าการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่คงเป็นเรื่องบุคลิกภาพ ด้านการแต่งกายครับดีขึ้น และเขามีมารยาทมากขึ้น เช่น ในชั้นเรียนจะมีมารยาท ในการเป็นผู้เรียนที่ตั้งใจฟังบรรยายมากขึ้น ค่อยน้อยลง ไม่เอาโทรศัพท์มือถือมาเล่น เวลาเรียน และใช้คำพูดได้สุภาพมากขึ้น น่าจะเท่านี้ครับที่เห็นได้ชัดเจน”

อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 3. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

“เคยสอนนักศึกษาที่มีรายชื่อเหล่านี้มาตั้งแต่เทอม 1 แล้วค่ะ ส่วนหนึ่ง
 เพราะเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรเขาด้วยค่ะ ที่ถามว่าเห็นความเปลี่ยนแปลง
 อะไรใหม่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ส่วนตัวสังเกตเห็นว่า
 นักศึกษาเหล่านี้ แต่งกายเรียบร้อยขึ้น ข้อนี้คงเป็นด้านการประพฤติปฏิบัติคนที่ดี”
 อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 5. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

1.3 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ นักศึกษาให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชา
 ชีพครูมากขึ้น แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในวิชาชีพครู เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับโอกาสและ
 ความก้าวหน้าในวิชาชีพครูมากขึ้น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“อีกอย่างค่ะในรายวิชาชีพครูที่สอนเด็กกลุ่มๆ นี้ คือ การวัดผลและ
 ประเมินผลการเรียนรู้ สังเกตดูคิดว่าเด็ก ๆ จะเอาใจใส่ สนใจมากขึ้น อาจด้วยว่า
 วิชานี้ยากด้วย และส่วนหนึ่งเพราะตัวเองด้วยเขาสนใจขึ้น แล้วมีเด็กบางคนมาถาม
 มากจนอรอบค่ะว่าถ้าหนูเรียนจบแล้วจะทำอย่างไรถึงจะเป็นข้าราชการได้
 ฟังเขาถามแล้วก็ยังคิดเลยว่าเด็กปีหนึ่งเองยังสนใจเกี่ยวกับโอกาสและความก้าวหน้า
 ในวิชาชีพครู ดีจริงที่เขาสนใจอยากรู้ไม่ใช่เรียนไปเรื่อย ๆ เด็กบางคนเขาบอกว่า
 เขาอยากเป็นครูสอนเด็กบนคอกต้องทำอย่างไรจะได้ไปเป็นครูว่าเขาสนใจเกี่ยวกับ
 อาชีพครูดีค่ะ”

อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 1. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ผมสอนวิชาปรัชญาการศึกษาครับ เกี่ยวกับด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ
 ที่ถามเมื่อสักครู่ เมื่ออาจารย์ถามถึงความเปลี่ยนแปลงด้านนี้ผมว่า เด็กเขาให้
 ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครูมากขึ้นนะ กระจืออีรันที่จะแสวงหา
 ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในวิชาชีพมากขึ้น อย่างเช่น เจ้าเบียร์เขาจะมาถามผมบ่อย ๆ
 ว่าทำไมเราต้องศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาด้วย และก็หลายอย่างที่ถาม ทำให้ผม
 มองว่าเด็กเขาสนใจและให้ความสำคัญและแสวงหาความรู้เกี่ยวกับรายวิชาชีพครู
 มากกว่าเดิม”

อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 3. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.

2. ผลการสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 5 คน เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา พบว่า

2.1 ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ นักศึกษามีความรู้สึกรักและศรัทธาในวิชาชีพ ครมมากขึ้น พร้อมทั้งจะปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครู ไม่ให้ผู้อื่นว่ากล่าว ดูหมิ่นได้ มีความคิดมุ่งมั่น ตั้งใจในการเป็นครู และคิดจะพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครูมากขึ้น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“เป็นกิจกรรมที่เข้าร่วมแล้วได้สะท้อนคิดทุกครั้ง ปกติพูดน้อยมาก แต่กิจกรรม ทำให้เราได้หลุดพูด แรก ๆ ไม่กล้าพูดมากนัก มันเขินและยังมีเพื่อนต่างห้องด้วย ยิ่งเขิน คิดว่าทำให้เราได้แนวคิดดี ๆ มีใจฮึกเหิมอยากเป็นครมมากขึ้น กิจกรรมที่ทำ แต่ละครึ่งได้ทั้งความรู้และสนุก ชอบมาก ๆ หนูสัญญาว่าจะเป็นครูที่ดีให้ได้ จะคอยปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพเรา ไม่ให้ใครเขามาว่า หรือดูถูกได้คะ รักอาชีพครูคะ”

นักศึกษา คนที่ 1. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ได้อะไรหลายอย่างครับ เช่น เราจะรักและศรัทธาในวิชาชีพครูมากขึ้น มีความคิดมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นครมมากขึ้นครับ ตัวผมเองคิดจะพัฒนาตนเอง ให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครูตามที่อาจารย์สอนให้มากขึ้นด้วย”

นักศึกษา คนที่ 2. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ที่สำคัญผมคิดว่าทุก ๆ กิจกรรมที่อาจารย์ให้พวกเราเข้าร่วมมันทำให้ ผมรักและศรัทธาในการมาเป็นครมมากขึ้นด้วยครับ”

นักศึกษา คนที่ 3. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ก่อนอื่นพวกหนูต้องขอบคุณอาจารย์นะคะ ที่จัดกิจกรรมนี้ขึ้นมา สนุกดีค่ะ ได้มาพบเพื่อน ๆ ต่างห้องในกิจกรรมนี้ ที่อาจารย์ถามว่าเราเปลี่ยนแปลงตัวเองอะไรไหมเมื่อได้มาร่วมกิจกรรม ต้องยอมรับค่ะอาจารย์ว่ารักในความเป็นครู และศรัทธาในการมาเรียนครูมากขึ้น อยากเป็นครูที่ดีเหมือนในคลิปวิดีโอ สิ่งที่หนูได้คือ หนูรักและภูมิใจในการมาเรียนครู มาเรียนครูศาสตร์ค่ะ ที่ผ่านมาคิดว่าตนเองเปลี่ยนแปลง เช่น ยอมรับผลจากการกระทำของตนมากขึ้นทั้งในการทำงานและการเรียน”

นักศึกษา คนที่ 4. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“เป็นกิจกรรมที่หนูชอบ และสนุกคืออยากให้มีกิจกรรมแบบนี้ให้เพื่อนคนอื่น ๆ ได้เข้าร่วมบ้างค่ะ ทำให้เรารักอาชีพครูมากขึ้น หากใครจะว่าเรายังไง เราจะภูมิใจในอาชีพนี้ หนูได้แนวคิดในการใช้ชีวิตจากกิจกรรมนี้ว่า คนเป็นครูใครก็ทำได้ แต่จะเป็นได้ดีหรือไม่มันทำไม่ได้ทุกคนค่ะ รักและภูมิใจที่มาเรียนครูค่ะ เสนอแนะอีกอย่างได้ไหมคะ คือหนูคิดว่าเราน่าจะมีการให้นักเรียนได้สะท้อนคิดแบบนี้มาก ๆ ค่ะ มันดีที่ได้แสดงความคิดเห็นของเราออกมา และได้ฟังเพื่อนคนอื่นเขาพูดความคิดของเขา ซึ่งหนูว่ามันดี”

นักศึกษา คนที่ 5. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

2.2 ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักศึกษาตั้งใจเป็นแบบอย่างเรื่องของการแต่งกายอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาครู ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“อาจารย์จะได้ไม่ต้องเตือนผม เพราะผมจะเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อไปผมขึ้นปี 2 ผมจะได้ตัดเดีอนน้อง ๆ ที่แต่งตัวไม่ถูกระเบียบ ได้อย่างเต็มปากเต็มคำ อย่างที่อาจารย์ยกตัวอย่างในกิจกรรมว่า ถ้าเรายังประพฤติตัวไม่ดี เป็นแบบอย่างไม่ได้แล้วเราจะไปเป็นครูที่จะเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนได้ไง”

นักศึกษา คนที่ 3. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์หากต้องไปเป็นครู หลังเข้าร่วมกิจกรรม หนูตั้งใจว่า จะปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครูให้ดีที่สุด ตั้งใจเรียนรายวิชาชีวพรรณให้มากขึ้น จะได้เอาความรู้ในการเป็นครูไปปฏิบัติในอนาคต หากต้องเป็นครูจริง ๆ”

นักศึกษา คนที่ 5. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ได้อะไรหลายอย่างครับ อีกอย่างนับแต่เนี่ยผมตั้งใจจะปฏิบัติตน ลด ละ โดยพยายามจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับพวกอบายมุข ใช้ชีวิตให้เหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่าง ต่อไปครับอาจารย์”

นักศึกษา คนที่ 2. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

2.3 ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม นักศึกษาตั้งใจจะรักษาสีทริประโยชน์ของตนเอง และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นตั้งใจปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงจากอบายมุข ดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องดีงาม ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีใจความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“หนูตั้งใจจะเป็นคนที่มีใจเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยเฉพาะ หากต้องไปเป็นครูจริง ๆ จะเอื้อเพื่อแก่นักเรียน ไม่เบียดเบียนนักเรียน หนูจะพยายามรักษาสีทริของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยค่ะ ”

นักศึกษา คนที่ 1. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“อีกอย่างนับแต่เนี่ยผมตั้งใจจะปฏิบัติตน ลด ละ โดยพยายามจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับ พวกอบายมุข ใช้ชีวิตให้เหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่างต่อไปครับอาจารย์”

นักศึกษา คนที่ 2. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ดำรงตนอย่างเหมาะสม หนูตั้งใจว่าดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องดีงาม เหมาะสมกับฐานะ ไม่ฟุ้งเฟ้อคะ จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ หากต้องไปเป็นครู หลังเข้าร่วมกิจกรรมหนูตั้งใจว่า จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครูให้ดีที่สุด ตั้งใจเรียนรายวิชาชีวพครูให้มากขึ้น จะได้เอาความรู้ในการเป็นครูไปปฏิบัติในอนาคตหากต้องเป็นครูจริง ๆ

นักศึกษา คนที่ 5. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

2.4 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ นักศึกษาจะยอมรับผลจากการกระทำของตน ในการปฏิบัติหน้าที่สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครูและให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีวพครูมากขึ้น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“หลังเข้าร่วมกิจกรรมหนูตั้งใจว่า จะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครูให้ดีที่สุด ตั้งใจเรียนรายวิชาชีวพครูให้มากขึ้น จะได้เอาความรู้ในการเป็นครูไปปฏิบัติในอนาคตหากต้องเป็นครูจริง ๆ”

นักศึกษา คนที่ 5. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

2.5 ด้านการมีวินัย นักศึกษาตั้งใจจะปฏิบัติตามให้เป็นผู้มีวินัย โดยเริ่มต้นที่การเข้าเรียนและส่งงานให้ตรงตามเวลาที่กำหนด และปฏิบัติตามตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“ผมขอการสะท้อนคิดครับอาจารย์ ได้ฟังความคิดเพื่อนคนอื่นได้บอกความคิดเราว่าคิดยังไง ยิ่งการสะท้อนคิดในประเด็นด้านการมีวินัย ความคิดบางอย่างของเพื่อน ๆ ทำให้ผมคิดได้ว่า วินัยสำคัญ ยิ่งเราเป็นครูเราต้องมีวินัยให้มาก เช่น การตรงต่อเวลา หากวันนี้เราทำไม่ได้ ต่อไปต้องไปเป็นครูจริง ๆ คงติดเป็นนิสัย และทำไม่ได้หรือค ลิปิ วิดีโอที่อาจารย์เอามาให้เราดูและคิดตามของประเทศญี่ปุ่น ทำให้ผมคิดและเห็นว่าประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าคนต้องมีวินัยครับ ผมเองก็จะตรงต่อเวลาและให้ความสำคัญกับวินัยครับ โดยเริ่มต้นที่การเข้าเรียนและส่งงานให้ตรงตามเวลาที่อาจารย์เขากำหนด อาจารย์คอยดูแลครับว่าผมทำได้”

นักศึกษา คนที่ 2. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

“สำหรับผม นายไอซ์ (นามสมมุติ) ยอมรับว่ามากิจกรรมนี้ตามเพื่อนเลยครับ ตอนอาจารย์เรียกประชุมว่าใครสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ผมตามเพื่อนมา แต่กิจกรรมของอาจารย์ผมชอบนะสนุกดี ได้พูดทุกครั้งซึ่งผมชอบพูด 555 อาจารย์ถามว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงไหมหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ผมปรับมาเรื่อย ๆ นะ ผมแต่งกายไม่เรียบร้อยนัก แต่ตอนนี้ผมคิดว่าผมจะแต่งกายให้เรียบร้อยถูกระเบียบ อาจารย์จะได้ไม่ต้องเตือนผม เพราะผมจะเป็นแบบอย่างที่ดี ต่อไปผมขึ้นปี 2 ผมจะได้ตัดเดือนน้อง ๆ ที่แต่งตัวไม่ถูกระเบียบได้อย่างเต็มปากเต็มคำ อย่างที่อาจารย์ยกตัวอย่างในกิจกรรมว่า ถ้าเรายังประพฤติตัวไม่ดีเป็นแบบอย่างไม่ได้ แล้วเราจะไปเป็นครูที่จะเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนได้ไง และทุกวันผมจะพยายามปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย จะพยายามนะครับที่จะไม่ทำผิดกฎที่สำคัญผมคิดว่าทุก ๆ กิจกรรมที่อาจารย์ให้พวกเราเข้าร่วมมันทำให้ผมรักและศรัทธาในการมาเป็นครูมากขึ้นด้วยครับ”

นักศึกษา คนที่ 3. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลอง

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปในลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน ดังปรากฏในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	26	86.67
1.1 ทำให้มีความคิดมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นครู	9	30.00
1.2 คิดปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครูไม่ให้อื่น ว่ากล่าว ดูหมิ่น	7	23.33
1.3 รักความเป็นครู	6	20.00
1.4 มุ่งมั่นพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้า ในวิชาชีพครูมากขึ้น	4	13.33

2. ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	21	70.00
2.1 รู้สึกตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนเป็นคนกตัญญูกตเวที	8	26.67
2.2 มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	7	23.33
2.3 แต่งกายอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการเป็น นักศึกษาครู	5	16.67
2.4 มีมารยาททางกายและวาจา	1	3.33
3. ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม	18	60.00
3.1 มีความตั้งใจที่จะรักษาสิทธิประโยชน์ ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	5	16.67
3.2 หลีกเลียงจากอบายมุข	4	13.33
3.3 จะดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องดีงาม	4	13.33
3.4 ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ โดยทำตนไม่ฟุ้งเฟ้อ	3	10.00
3.5 มีจิตใจความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น	1	3.33
3.6 ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	1	3.33
4. ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ	17	56.67
4.1 จะยอมรับผลจากการกระทำของตน	6	20.00
4.2 เห็นความสำคัญและปฏิบัติตนตามบทบาท หน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู	6	20.00
4.3 ให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพ ครูมากขึ้น	5	16.67
5. ด้านการมีวินัย	15	50.00
5.1 จะตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมากขึ้น	5	16.67
5.2 ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยโดยเริ่มต้นที่การเข้าเรียน ตรงตามเวลา	5	16.67
5.3 ส่งงานตามเวลาที่กำหนด	5	16.67

จากตารางที่ 28 พบว่า การบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาสะท้อนการเปลี่ยนแปลง ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี คิดเป็นร้อยละ 70.00 ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 56.67 และด้านการมีวินัย คิดเป็นร้อยละ 50.00

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 400 คน โดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัย ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติเปรียบเทียบเพื่อทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ตอนที่ 2 พัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ใช้หลักการของ ADDIE Model มากำหนดเป็นขั้นตอนของการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา และนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ สุนทรียสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนการเรียนรู้ โดยออกแบบการทดลองแบบ Pre-test post-test control group design ทดลองนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง สอนโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม สอนแบบปกติ จำนวน 30 คน แต่ละกลุ่มมีคะแนนมาตรฐานที่ (T-score) ต่ำกว่า 45 คือ มีคะแนนรวมของการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งหมดต่ำกว่า 175 คะแนน จากคะแนนเต็ม 220 คะแนน ใช้ระยะเวลาทดลอง 1 ภาคการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติเปรียบเทียบเพื่อทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ระดับมาก 3 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย

1.2 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิง สูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีวินัย เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามชั้นปี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ และจำแนกตามผลการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. พัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.1 แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย แผนการเรียนรู้ทั้งหมด 5 เรื่อง ได้แก่ แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การมีวินัย (8 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (6 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การดำรงตนอย่างเหมาะสม (8 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ (4 ชั่วโมง) แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ความรับผิดชอบในวิชาชีพ (4 ชั่วโมง) รวมจำนวน 30 ชั่วโมง ในแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 กระบวนการของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in) สุนทรีสนทนา (Dialogue) การสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection) การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out) การทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง ระยะเวลาหลังทดลองโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิต อย่างเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะก่อนทดลอง พบว่า โดยรวมและ รายด้าน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะหลังทดลอง พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

2.4 ในทัศนะของอาจารย์คณะครุศาสตร์ในรายวิชาที่นักศึกษาในกลุ่มทดลอง ลงทะเบียนเรียน สะท้อนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ที่สังเกตได้ชัดเจน 3 ด้าน ได้แก่

2.4.1 ด้านการมีวินัย นักศึกษามีวินัยต่อตนเองมากขึ้น โดยแสดงออกในการ เข้าเรียนที่ตรงตามเวลาที่ผู้สอนกำหนด การส่งงานตรงตามกำหนดเวลา และมีวินัยในการใช้ ทรัพยากรอย่างประหยัดมากขึ้น โดยการปิดไฟ-ปิดแอร์ ก่อนออกจากห้องเรียนทุกครั้ง

2.4.2 ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักศึกษามีการแต่งกาย ได้ถูกต้องและเหมาะสม มีมารยาท และใช้ถ้อยคำสุภาพในการพูดมากขึ้น

2.4.3 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ นักศึกษาให้ความสำคัญกับการศึกษา ในรายวิชาชีพมากขึ้น แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในวิชาชีพครู เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับ โอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพครูมากขึ้น

2.5 ในทัศนะของตัวแทนนักศึกษาในกลุ่มทดลอง สะท้อนว่ามีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ได้แก่

2.5.1 ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ นักศึกษามีความรู้สึกรักและศรัทธา ในวิชาชีพครูมากขึ้น พร้อมทั้งจะปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครูไม่ให้ผู้อื่นว่ากล่าว ดูหมิ่นได้ มีความคิดมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นครู และคิดจะพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครูมากขึ้น

2.5.2 ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักศึกษาตั้งใจเป็นแบบอย่าง เรื่องของการแต่งกายอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการเป็นนักศึกษาครู

2.5.3 ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม นักศึกษาตั้งใจจะรักษาสีทึบประ โยชน์ ของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นตั้งใจปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงจากอบายมุข ดำเนินชีวิตในทางที่ ถูกต้องดีงาม ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีใจความเอื้อเพื่อพ่อแม่และ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

2.5.4 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ นักศึกษาจะยอมรับผลจากการกระทำของตน ในการปฏิบัติหน้าที่สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู และให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครูมากขึ้น

2.5.5 ด้านการมีวินัย นักศึกษาตั้งใจจะปฏิบัติตามให้เป็นผู้มีวินัย โดยเริ่มต้น ที่การเข้าเรียนและส่งงานให้ตรงตามเวลาที่กำหนด และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของ มหาวิทยาลัย

2.6 การบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษาสะท้อนการเปลี่ยนแปลงด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาคือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี คิดเป็นร้อยละ 70.00 ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 60.00 ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 56.67 และด้านการมีวินัย คิดเป็นร้อยละ 50.00

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ระดับมาก 3 ด้าน ระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าภาพรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในระดับมาก โดยคุณลักษณะด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษาที่ตัดสินใจมาศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ ส่วนหนึ่งมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพเป็นพื้นฐาน จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยในด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพสูงกว่าด้านอื่น ส่วนคุณลักษณะที่ควรสร้างเสริมให้เกิดขึ้นมากขึ้นคือ ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านการมีวินัย โดยเฉพาะด้านการมีวินัย เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ และสอดคล้องกับที่ พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2540, หน้า 45) ได้สรุปถึงแนวทางในการผลิตครูแนวใหม่ในด้านเป้าหมายของการผลิตครูแนวใหม่ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสถาบันราชภัฏว่า เพื่อให้ได้ทั้งครูเก่งและดี ที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย และมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ครูสูง ครูดีต้องมีลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมประกอบด้วย มีวินัย เป็นต้น สอดคล้องกับสำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา (2551, หน้า

6) ที่ได้กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญที่บัณฑิตควรจะต้องมี คือ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง ดังนั้นคุณลักษณะด้านการมีวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรสร้างเสริมให้มีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีวินัย เพศชายและเพศหญิงมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ เพศชายและหญิงแตกต่างกัน แต่ด้านการมีวินัยไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์อาจมีความแตกต่างกันแต่ที่ควรสร้างเสริมให้เกิดมีขึ้นอย่างยิ่งคือ ด้านการมีวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิพัฒน์ เพิ่มผล (2545) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ด้านความมีวินัยและความซื่อสัตย์อยู่ในขั้นตอบสนองเท่านั้น ส่วนความอดทน ความรับผิดชอบ ความเมตตา ความศรัทธาในวิชาชีพ ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด และความยุติธรรม อยู่ในขั้นเห็นคุณค่า ผลการวิจัยเมื่อจำแนกตามชั้นปี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ และจำแนกตามผลการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาไม่ว่าจะศึกษาอยู่ชั้นปีใด หรือมีผลการศึกษาระดับใดจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นการพัฒนาสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ควรเริ่มต้นในชั้นปีที่ 1 และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงชั้นปีที่ 4 ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจได้อย่างสมบูรณ์ เป็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนที่ดีและเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Daniel David Seitz (2009) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการจิตตปัญญา: การเรียนรู้แบบลึกซึ้ง ผลการศึกษาพบว่า การใช้กระบวนการจิตตปัญญาส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์และความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้งยัง

ส่งผลต่อการพัฒนาด้านอารมณ์ การยอมรับตนเองและสังคม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนสามารถฟังอย่างลึกซึ้ง ประทับใจและเข้าใจ มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับนับถือตนเองและสังคม นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดใหม่ ผลการใช้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาสูงกว่าการใช้วิธีปกติ และควรใช้กระบวนการเรียนรู้นี้กับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาทุกสาขาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ Kathryn Byrnes (2009) ศึกษาเรื่อง การสอนตามแนวจิตตปัญญา: ทางเลือกที่สาม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจิตตปัญญาทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องความคิด ความงามของจิตใจ มนุษย์อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การสะท้อนความคิดจากผู้สอน 3 คน พบว่า การสอนตามแนวจิตตปัญญาทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจชุมชน มองความสัมพันธ์กันในสังคมและยังทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจได้อย่างสมบูรณ์ เน้นการบันทึกความรู้ของตนเองเป็นการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

3. แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย แผนการเรียนรู้ทั้งหมด 5 เรื่อง ได้แก่ การมีวินัย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การดำรงตนอย่างเหมาะสม ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความรับผิดชอบในวิชาชีพ รวมจำนวน 30 ชั่วโมง มีการกำหนดชั่วโมงการเรียนการสอนแต่ละเรื่องแตกต่างกันไป โดยเรื่องการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม เรื่องการมีวินัย สอนเรื่องละ 8 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่ศึกษาแล้วกับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ว่าอยู่ในระดับน้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ส่วนเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอนจำนวน 6 ชั่วโมง และเรื่องความรักและศรัทธาในวิชาชีพ เรื่องความรับผิดชอบในวิชาชีพ สอนเรื่องละ 4 ชั่วโมง เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่ศึกษาแล้วกับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ว่าอยู่ในระดับมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ สุนทรียสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก ซึ่งกระบวนการทั้ง 5 ขั้นนี้ สอดคล้องกับที่ เมธินี วงศ์วานิช รัชมกการณ (2555, หน้า 49) ได้กล่าวไว้ว่า ข้อเสนอจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการเพิ่มขีดความสามารถคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สู่การเป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ได้แนะนำแนวทางการจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ สุนทรียสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

และการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก ที่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการจัดการศึกษา โดยวิธีการนำไปใช้ในการดำเนินการสอนหรือจัดกิจกรรมได้

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ระยะเวลาหลังทดลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการมีวินัย ซึ่งจากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษากลุ่มทดลอง ที่สะท้อนคิดว่าภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตนเองมากคือ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ส่วนด้านอื่น ๆ นักศึกษาได้สะท้อนคิดว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงมาน้อยแตกต่างกันไป สอดคล้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสะท้อนการเรียนรู้จากการจดบันทึกของนักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาว่า ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปในลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันไป ส่วนใหญ่นักศึกษาสะท้อนว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพมากที่สุด เนื่องจากการสอนโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เป็นการสอนที่มุ่งเน้นประสบการณ์ของการตระหนักรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และความเมตตา ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยใช้สมาธิและวิธีการด้านการเรียนรู้ด้วยใจใคร่ครวญต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดการสังเกตและสืบค้นภายในตนเองอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับที่ สุพิชญา โคทวิ (2553, หน้า 44) กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามี 2 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองโดยการเกิดความรู้ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม เป็นการเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม แล้วนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาโดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาจึงมีผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพของนักศึกษามีคุณลักษณะที่สูงกว่าด้านอื่น ๆ

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะก่อนทดลอง พบว่า โดยรวมและรายด้านกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระยะหลังทดลอง พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาสามารถสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ให้สูงขึ้นได้ โดยเฉพาะการพัฒนาจากภายในตนเอง ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัย

และด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งระยะก่อนทดลองมีค่าเฉลี่ยรายข้อที่เป็นการพัฒนาจากภายในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในระยะหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยรายข้อมากขึ้น ทำให้เห็นได้ว่าแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาสามารถสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากภายในภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศราน้อยมานพ (2552) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กรณีศึกษารายวิชาการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและเจตคติ รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ชลิ มาพุทธ (2552) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในรายวิชาปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์ และความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาด้านอารมณ์ การยอมรับตนเองและสังคม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนสามารถฟังอย่างลึกซึ้ง ซาบซึ้งและเข้าใจ มีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และยังส่งผลต่อการคิดเชิงสร้างสรรค์และการเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่า เมื่อนำมาทดลองกับนักเรียนนักศึกษาในประเทศไทย พบว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธวีภา โพธิ์ศรี (2553) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา รายวิชาสังคมวิทยาการศึกษา สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาพบว่า 1) นิสิตได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเกิดการคิดอย่างไตร่ตรอง ทำให้รู้และเข้าใจตนเอง ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในอนาคตอย่างลึกซึ้ง 2) นิสิตเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเริ่มตระหนักถึงการรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) นิสิตเปลี่ยนแปลงความคิดและเกิดมุมมองที่กว้างไกลและมีเหตุผลมากขึ้น 4) นิสิตมีจิตสำนึก ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองต่อส่วนรวม 5) นิสิตยอมรับความหลากหลายทางความคิด และความแตกต่างของคนในสังคมมากขึ้น และต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมให้สันติสุข

ข้อค้นพบยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อักพงค์ สุขมาตย์ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะเปลี่ยนไปจากเดิม หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาหลังการใช้พบว่า 1) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สามารถประยุกต์นำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติตนและการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์มีความตระหนักรู้ในตนเอง เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ทำงานเพื่อส่วนรวมและคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒน์ เศรษฐมกุล (2556) ศึกษาเรื่อง กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแนวจิตตปัญญาศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างเสริมวินัยในตนเองมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเชิงคุณภาพ เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าภายในตนเองที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์มากขึ้น เห็นคุณค่าของเวลามากขึ้น เร่งกระทำความดี ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เปิดใจยอมรับตนเองในข้อดีและข้อเสีย เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต เกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติที่ดีงามด้วยการมีคุณธรรมและจริยธรรมอันเหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู และมีความตั้งใจจะเป็นครูที่ดีในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้พบว่า การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ที่ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ การเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ สนทริยสนทนา การสะท้อนการเรียนรู้ การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก ช่วยสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัย ด้านการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และด้านความรับผิดชอบ ในวิชาชีพของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ โดยเฉพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีการกำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อมุ่งส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน โดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา ที่ประกอบด้วย 5 กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาทุกสาขาวิชา เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน

2. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีนำกระบวนการจากแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาทั้ง 5 กระบวนการ ไปถ่ายทอดความรู้สู่คณาจารย์ ในลักษณะการจัดการความรู้ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาและเปรียบเทียบผลการใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

2. ส่งเสริมการใช้กระบวนการแบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: มปพ. (เอกสารอัดสำเนา)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี). กรุงเทพฯ: มปพ. (เอกสารอัดสำเนา)
- เกศรา น้อยมานพ. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กรณีศึกษารายวิชาการแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉันท ชาติทอง. (2555). สบายตา โมเดล SBITHA Model รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จันทร์ชลี มาพุทท. (2552). รายงานการวิจัยผลการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา: กรณีศึกษารายวิชาปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษา. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิริฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2550). การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิริฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2551). จิตตปัญญาศึกษาในประเทศไทย. หนังสือรวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี 2551 เรื่องจิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิริฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2553). จิตตปัญญา: การเรียนรู้จิตสำนึกใหม่. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- จารุพัฒน์ หมั่นท่า. (2546). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชยธิศ กัญหา (2544). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมืออาชีพ ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2551). รายงานวิจัยจิตตปัญญาพหุภาษา: การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยวัฒน์. (2551). **แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์:**

แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพล วัชวิญญู (2550). หัวใจของจิตตปัญญาศึกษา. **วารสารการศึกษาไทย.** 4: 36

(กันยายน 2550), 49-74.

ธนา นิลชัยโกวิทช์ และคณะ. (2550). **โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและกระบวนการ**

ด้านจิตตปัญญาศึกษา. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

ธนา นิลชัยโกวิทช์. (2551). การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษา.

หนังสือรวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี 2551 เรื่องจิตตปัญญาศึกษา:

การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

นักศึกษา คนที่ 1. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

นักศึกษา คนที่ 2. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

นักศึกษา คนที่ 3. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

นักศึกษา คนที่ 4. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

นักศึกษา คนที่ 5. (2560, 28 เมษายน). สัมภาษณ์.

นำพงษ์ สุขสบาย. (2556). **การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคม**

อาเซียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วน

ประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. **วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

มหาสารคาม, 3(1), 23-24.

ปฐมภรณ์ ปันอินทร์. (2555). **การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อ**

สำหรับเยาวชนไทยตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต,

สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2549). **ระบบการเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤตแห่งยุคสมัย.** กรุงเทพฯ:

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

ประเวศ วะสี. (2550). **มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา.** นครปฐม:

ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา ร่วมกับมูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ (แผนพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ).

ปริญญา ต้นสกุล. (2543). **หลักแห่งการเป็นคน.** กรุงเทพฯ: จิตจักรวาล.

- พรทิพย์ ไชโยโส. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาศึกษาเพื่อส่งเสริมนิสัย
ในการพัฒนาตนเองในการเรียน. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการนำเสนอผลงานวิจัย
ระดับชาติ เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรพิพัฒน์ เพิ่มผล. (2545). รูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรมวิชาชีพ
ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
สาขาวิชาอุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระกิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์. (2553). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ตามแนวคิดปรัชญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบ โรงเรียน, คณะครุศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2547. (2547, 14 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 2-3.
- พัศตร์วิภา โพธิ์ศรี. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษา รายวิชาสังคมวิทยาการศึกษา สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2544). ภาวะวิกฤติและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์
ศึกษาศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9
(พ.ศ. 2545-2554). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลวัต วุฒิประจักษ์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาคณะ
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง. (2540). มองการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารข้าราชการครู.
17:2 (ธันวาคม 2539 - มกราคม 2540), 45-50.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2554). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย:
จากการวิจัยสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2542). การปลูกฝังความสำนึกทางสังคมในหมู่นิสิตนักศึกษาไทย.
อุดมศึกษา วิพากษ์รวมบทวิเคราะห์ห้วงการณ์การอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2550). **คุณลักษณะบัณฑิต แง่คิดและการนำไปใช้**. กรุงเทพฯ:
สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.
- มานิตา ลีโทขวลิต. (2553). **การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธินี วงศ์วานิช รัชมภาภรณ์. (2555). **แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ:
บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์.
- ดิษนะ พงศาปาน. (2550). **การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรคริสตจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรวิฑูมิ เฟื่องพันธ์. (2553). **รายงานการวิจัยการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา: กรณีศึกษารายวิชาการศึกษากับสังคม**. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วัชณีย์ เชาว์ดำรง. (2542). **รูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). **การพัฒนานิสิตนักศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2559). **มหาวิทยาลัยราชภัฏ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:
<https://th.wikipedia.org/wiki/>. 30 พฤศจิกายน 2559.
- วิจักขณ์ พานิช. (2548). **การเรียนรู้ด้วยใจอย่างไคร้ครวญ: การศึกษาดั่งเส้นทางแสวงหาทางจิตวิญญาณ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- วิษญา ผิวคำ. (2553). **กรณีศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). **จิตตปัญญาศึกษาคืออะไร**. (พิมพ์ครั้งที่ 1)
นครปฐม: 21 CENTURY CO., LTD.

- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2551). รายงานผลการดำเนินโครงการ
ฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะตามแนวคิดตปัญญาศึกษาสำหรับนิสิตนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- สลักจิต ตรีธณ โอภาส. (2553). การศึกษาผลการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกระบวนการ
เรียนรู้แนวคิดตปัญญาศึกษา รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู นักศึกษาโปรแกรมวิทยาศาสตร์
ทั่วไป. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สมจิต จันทร์ฉาย. (2557). การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม: บริษัท เพชรเกษม
พรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **ปรัชญาการอุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ:
สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). **ข้อมูลสถิติอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2559**.
(ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.info.mua.go.th/information/>. 2 มกราคม 2560
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2543). **แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**.
กรุงเทพฯ: พรึทหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). เลขานุการศึกษาย้ำคุณภาพการศึกษาของเด็ก
ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน. **วารสารการศึกษาไทย**, 12(120), 7-8.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคม
ที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญา. (2540). **มาตรฐานการผลิตครู คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ**.
กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา. (2551). **กิจกรรมนักศึกษากับการพัฒนาคุณภาพ
บัณฑิต**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สุพัฒน์ เศรษฐมกุล. (2556). **กิจกรรมสร้างเสริมวินัยในตนเองของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชนครินทร์โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแนวคิดตปัญญาศึกษา**.
คุณฉวีนิพนธ์การศึกษาคุฉวีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพิชญา โคทวิ. (2553). **จิตตปัญญาศึกษาทางเลือกใหม่ของการศึกษาไทย**. **วารสารครุศาสตร์**.
อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- สุมน อมรวิวัฒน์. (2549). **บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). **การพัฒนามาตรฐานคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หฤทัย อนุสรราชกิจ. (2549). **การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเด็กอย่างใคร่ครวญ เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองและการปฏิบัติของครูการศึกษาปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หิมพรรณ รักแตงาม. (2551). **การวิจัยเชิงจิตตปัญญาศึกษา: ญาณวิทยาเพื่อกระบวนการทัศน์ใหม่. ใน การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัย “จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์” (330-353)**. นครปฐม: โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัคพงษ์ สุขมาตย์. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา พลายเวช (2549). **การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันจริยธรรมครู**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีวิจัยทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 1. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.
- อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 2. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.
- อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 3. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.
- อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 4. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.
- อาจารย์คณะครุศาสตร์ คนที่ 5. (2560, 27 เมษายน). สัมภาษณ์.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2546). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best and Kahn James V. (1993). **Research in education**. (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Conti, Scott David Patrick. (2002). **The spiritual life of teachers: A study of holistic education and holistic perspective**. Doctoral Dissertation, University of Columbia.

- Cronbach, L.J. (1990). **Essential of psychological testing**. (5th ed). New York: Haper Collins.
- Daniel David Seitz. (2009). **Integrating contemplative and student-centered edcution: A synergistic approach to deep learning**. Doctoral Dissertation, University of Massachusetts.
- Good, cv. (1995). **Dictionary of education**. New york: McGraw - Hill.
- Karaemeter, Jacqueline Anne. (2000). **Moved by spirit: A narrative inquiry**. Doctoral Dissertation, University of Toronto.
- Kathryn Byrnes. (2009). **Portraits of contemplative teaching: A third way**. Dissertation, University of Colorado.
- Miller, J.P. and other. (2005). **Holistic learning and spirituality in education**. New York: University of New York Press.
- Nasawa Ayako. (2004). **A way to awakening: Five educator' experience of integrating contemplative practices into their live (Ontario)**. Doctoral Dissertation, University of Toronto.
- Roesse, R and Peck, S. (2009). **An education in awareness: Self, motivation, and self regulated learning in contemplative perspective**. Retrieved From <http://vpn.chula.ac.th>.
- Strickland, A. W. (2006). **ADDIE. Idaho State University College of Education Science, Math & Technology Education**. Retrieved From <http://www.ed.isu.edu/addie/index.htm>.
- Yamane, Taro. (1970). **Statistics: And introductory analysis**. (2nd ed). New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ โทร. ๒๐๖๗
ที่ ศธ ๖๖๒๑/๑๑๓๑๓ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย มีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ โทร. ๒๐๖๗
ที่ ศธ ๖๖๒๑/๑๑๓๑๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้ แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย มีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว ๐๙๓๓

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เค้าโครงฉบับย่อ จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบ จิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือเพื่อการวิจัย มีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของ เครื่องมือ ในกรณีนี้คณะศึกษาศาสตร์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว๐๙๓๓๓

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปริดีติติก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ค่าโครงฉบับย่อ จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบ จิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือเพื่อการวิจัย มีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของ เครื่องมือ ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศรีสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม
โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗
โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ที่ ศธ ๖๖๒๑/๑๐๗๓๓

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงฉบับย่อ จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบ จิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้าง เครื่องมือเพื่อการวิจัย มีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของ เครื่องมือ ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศรีสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๒๒๑๘/ว ๓๓๙๗

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๖ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุท อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาปริญญาตรี ในคณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ที่ ศธ ๖๒๑๘/ ๖๐๓ ๙๗)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๖ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๑๒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำคุณนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา ปริญญาตรี ในคณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทาง จริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ที่ ศธ ๖๒๑๘/ ๑๐๓๙๗

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๖ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกุล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๑๒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา ปริญญาตรี ในคณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทาง จริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ที่ ศธ ๖๒๑๘/ ๑๐๗๙๗

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๖ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๑๒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำคุณนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา ปริญญาตรี ในคณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทาง จริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ที่ ศธ ๒๒๑๘/ ๑๐๓๕๗)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๑๒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา ปริญญาตรี ในคณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทาง จริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ที่ ศธ ๖๒๑๘/ ๖๐๗ ๕๗)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๖ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๑๒ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาปริญญาตรี ในคณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชwitz์ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ที่ ศธ ๖๒๑๘/๑๐๓(๗๗)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๖ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๑๒ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก มีความประสงค์ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาปริญญาตรี ในคณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐุ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ที่ ศธ ๖๒๑๘/ ๐๓๕๑

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ด้วยนางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา รหัสประจำตัว ๕๕๘๑๐๑๑๒ ได้รับอนุมัติ ให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลิ มาพุทธ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้จึงมีความประสงค์ขออนุญาตเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ โดยผู้วิจัย จะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑-๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศรีสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ ๐๓๘ - ๑๐๒๐๖๗

โทรสาร ๐๓๘ - ๓๙๑๐๔๓

ผู้วิจัย ๐๘๖ - ๓๐๗๔๓๑๘

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ”
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีจำนวน 2 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความคิดเห็นของท่าน โดยมีกาให้คะแนนพฤติกรรม ดังนี้
 - 5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด
 - 4 หมายถึง ปฏิบัติมาก
 - 3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง
 - 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
 - 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย
นางสาวพัชรินทร์ รุจิรานุกูล
นิสิตสาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบวัด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ชั้นปี

ชั้นปี 1 ชั้นปี 2

ชั้นปี 3 ชั้นปี 4

3. ผลการศึกษา

ต่ำกว่า 2.50 2.50-3.00

3.01-3.50 3.51-4.00

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระดับพฤติกรรม				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1. การมีวินัย						
1.1	มีความตรงต่อเวลา					
1.2	มีการวางแผนการใช้จ่าย					
1.3	มีความซื่อตรงต่อตนเอง					
1.4	มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด					
1.5	มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย					
1.6	มีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ของสังคมไทย					

ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระดับพฤติกรรม				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
2. การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี						
2.1	แต่งกายได้เหมาะสมตามกาลเทศะ					
2.2	ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์และบทบาทของการเป็นนักศึกษาครู					
2.3	มีมารยาทเป็นที่ยอมรับของสังคม					
2.4	ปฏิบัติตนเป็นมิตรต่อผู้อื่น					
2.5	ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดกำลังใจและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น					
2.6	ใช้วาจาสุภาพ ไม่เพื่อจ้อ ส่อเสียด เหยะเหยียด ถากถางผู้อื่น					
2.7	พูดด้วยความจริงใจ ไม่บิดเบือนข้อมูล					
2.8	มีความกตัญญูกตเวที					
2.9	มีความอ่อนน้อมถ่อมตน					
2.10	มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน					
2.11	มีเหตุมีผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ					
2.12	มีความซื่อสัตย์สุจริต					
2.13	มีความเมตตากรุณา					
2.14	มีความเป็นกัลยาณมิตร					
2.15	มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป					
2.16	มีความยุติธรรม					
2.17	สามารถควบคุมอารมณ์ได้					
2.18	มีอุดมการณ์เพื่อส่วนรวม					
2.19	มีความอดทน					

ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระดับพฤติกรรม				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
3. การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม						
3.1	ปฏิบัติตามปรัชญาและแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงาม					
3.2	ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับฐานะ					
3.3	ปฏิบัติตนหลักเลียงจากอบายมุข					
3.4	รักษาสีทริประโยชน์ของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิ ของผู้อื่น					
3.5	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เบียดเบียนผู้อื่น					
3.6	เป็นผู้ที่เคารพศอกคิกของสังคม					
4. ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ						
4.1	มุ่งมั่นตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู					
4.2	ชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพครู					
4.3	ปกป้องเกียรติภูมิของวิชาชีพครูไม่ให้ผู้อื่นว่ากล่าว ดูหมิ่น					
4.4	ส่งเสริม สนับสนุน หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพครู					
4.5	เสียสละและอุทิศตน เพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพครู					
4.6	พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู					
4.7	ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพครู					

ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ระดับพฤติกรรม				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
5. ความรับผิดชอบในวิชาชีพ						
5.1	ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู					
5.2	ยอมรับผลจากการกระทำของตนในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครู					
5.3	หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาครูที่ได้รับมอบหมาย					
5.4	ให้ความสำคัญกับการศึกษาในรายวิชาชีพครู					
5.5	มุ่งมั่นแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในวิชาชีพครู					
5.6	เอาใจใส่ สนใจเกี่ยวกับโอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพครู					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริม
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ”
(สำหรับอาจารย์ผู้สอน)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง..... วิชาที่สอน.....

วันที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

1. นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัย ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ท่านสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริม
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ”
(สำหรับตัวแทนนักศึกษา)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

สาขาวิชา.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

1. ในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยใช้แผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา นักศึกษามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัย ด้านการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการดำรงตนอย่างเหมาะสม ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาอย่างไร ชัดเจน ได้แก่ ด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
1.1	.56	ใช้ได้	2.18	.80	ใช้ได้
1.2	.47	ใช้ได้	2.19	.50	ใช้ได้
1.3	.50	ใช้ได้	3.1	.42	ใช้ได้
1.4	.64	ใช้ได้	3.2	.72	ใช้ได้
1.5	.70	ใช้ได้	3.3	.58	ใช้ได้
1.6	.64	ใช้ได้	3.4	.79	ใช้ได้
2.1	.60	ใช้ได้	3.5	.70	ใช้ได้
2.2	.66	ใช้ได้	3.6	.65	ใช้ได้
2.3	.29	ใช้ได้	4.1	.62	ใช้ได้
2.4	.61	ใช้ได้	4.2	.67	ใช้ได้
2.5	.42	ใช้ได้	4.3	.47	ใช้ได้
2.6	.33	ใช้ได้	4.4	.63	ใช้ได้
2.7	.73	ใช้ได้	4.5	.73	ใช้ได้
2.8	.71	ใช้ได้	4.6	.51	ใช้ได้
2.9	.57	ใช้ได้	4.7	.45	ใช้ได้
2.10	.42	ใช้ได้	5.1	.11	ตัดทิ้ง
2.11	.43	ใช้ได้	5.2	.46	ใช้ได้
2.12	.47	ใช้ได้	5.3	.68	ใช้ได้
2.13	.29	ใช้ได้	5.4	.64	ใช้ได้
2.14	.46	ใช้ได้	5.5	.45	ใช้ได้
2.15	.43	ใช้ได้	5.6	.59	ใช้ได้
2.16	.68	ใช้ได้	5.7	.73	ใช้ได้
2.17	.58	ใช้ได้			

ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .96

ภาคผนวก จ

ค่าคะแนนรวมและคะแนนมาตรฐานของนักศึกษาคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
1	212	1.74	67.38	29	189	0.31	53.09
2	211	1.68	66.76	30	189	0.31	53.09
3	208	1.49	64.89	31	188	0.25	52.47
4	208	1.49	64.89	32	186	0.12	51.23
5	206	1.37	63.65	33	186	0.12	51.23
6	205	1.30	63.03	34	185	0.06	50.61
7	202	1.12	61.17	35	185	0.06	50.61
8	202	1.12	61.17	36	184	0.00	49.99
9	202	1.12	61.17	37	180	-0.25	47.51
10	202	1.12	61.17	38	180	-0.25	47.51
11	201	1.05	60.55	39	180	-0.25	47.51
12	200	0.99	59.92	40	180	-0.25	47.51
13	199	0.93	59.30	41	178	-0.37	46.26
14	198	0.87	58.68	42	177	-0.44	45.64
15	198	0.87	58.68	43	177	-0.44	45.64
16	197	0.81	58.06	44	175	-0.56	44.40
17	197	0.81	58.06	45	174	-0.62	43.78
18	195	0.68	56.82	46	174	-0.62	43.78
19	195	0.68	56.82	47	170	-0.87	41.30
20	194	0.62	56.20	48	169	-0.93	40.67
21	193	0.56	55.58	49	169	-0.93	40.67
22	193	0.56	55.58	50	169	-0.93	40.67
23	193	0.56	55.58	50	169	-0.93	40.67
24	192	0.50	54.96	51	166	-1.12	38.81
25	191	0.43	54.34	52	166	-1.12	38.81
26	191	0.43	54.34	53	165	-1.18	38.19
27	191	0.43	54.34	54	163	-1.31	36.95
28	191	0.43	54.34	55	160	-1.49	35.09

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
56	159	-1.55	34.46	84	192	0.50	54.96
57	158	-1.62	33.84	85	192	0.50	54.96
58	213	1.80	68.00	86	191	0.43	54.34
59	209	1.55	65.51	87	190	0.37	53.72
60	208	1.49	64.89	88	190	0.37	53.72
61	207	1.43	64.27	89	189	0.31	53.09
62	206	1.37	63.65	90	189	0.31	53.09
63	206	1.37	63.65	91	189	0.31	53.09
64	206	1.37	63.65	92	186	0.12	51.23
65	206	1.37	63.65	93	182	-0.13	48.75
66	204	1.24	62.41	94	182	-0.13	48.75
67	203	1.18	61.79	95	179	-0.31	46.88
68	201	1.05	60.55	96	179	-0.31	46.88
69	201	1.05	60.55	97	178	-0.37	46.26
70	200	0.99	59.92	98	178	-0.37	46.26
71	200	0.99	59.92	99	177	-0.44	45.64
72	200	0.99	59.92	100	177	-0.44	45.64
73	199	0.93	59.30	101	176	-0.50	45.02
74	198	0.87	58.68	102	176	-0.50	45.02
75	198	0.87	58.68	103	176	-0.50	45.02
76	197	0.81	58.06	104	174	-0.62	43.78
77	196	0.74	57.44	105	174	-0.62	43.78
78	195	0.68	56.82	106	173	-0.68	43.16
79	194	0.62	56.20	107	172	-0.75	42.54
80	193	0.56	55.58	108	171	-0.81	41.92
81	193	0.56	55.58	109	170	-0.87	41.30
82	193	0.56	55.58	110	165	-1.18	38.19
83	192	0.50	54.96	111	164	-1.24	37.57

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
112	152	-1.99	30.12	140	180	-0.25	47.51
113	152	-1.99	30.12	141	180	-0.25	47.51
114	145	-2.42	25.77	142	180	-0.25	47.51
115	203	1.18	61.79	143	179	-0.31	46.88
116	202	1.12	61.17	144	177	-0.44	45.64
117	202	1.12	61.17	145	177	-0.44	45.64
118	201	1.05	60.55	146	176	-0.50	45.02
119	201	1.05	60.55	147	175	-0.56	44.40
120	197	0.81	58.06	148	174	-0.62	43.78
121	196	0.74	57.44	149	173	-0.68	43.16
122	195	0.68	56.82	150	173	-0.68	43.16
123	193	0.56	55.58	151	173	-0.68	43.16
124	188	0.25	52.47	152	170	-0.87	41.30
125	187	0.19	51.85	153	168	-0.99	40.05
126	187	0.19	51.85	154	168	-0.99	40.05
127	187	0.19	51.85	155	168	-0.99	40.05
128	187	0.19	51.85	156	167	-1.06	39.43
129	186	0.12	51.23	157	167	-1.06	39.43
130	185	0.06	50.61	158	165	-1.18	38.19
131	185	0.06	50.61	159	164	-1.24	37.57
132	184	0.00	49.99	160	164	-1.24	37.57
133	184	0.00	49.99	161	163	-1.31	36.95
134	184	0.00	49.99	162	162	-1.37	36.33
135	183	-0.06	49.37	163	160	-1.49	35.09
136	183	-0.06	49.37	164	158	-1.62	33.84
137	183	-0.06	49.37	165	156	-1.74	32.60
138	182	-0.13	48.75	166	156	-1.74	32.60
139	181	-0.19	48.13	167	155	-1.80	31.98

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
168	155	-1.80	31.98	196	185	0.06	50.61
169	154	-1.86	31.36	197	185	0.06	50.61
170	153	-1.93	30.74	198	184	0.00	49.99
171	144	-2.49	25.15	199	184	0.00	49.99
172	208	1.49	64.89	200	183	-0.06	49.37
173	207	1.43	64.27	201	183	-0.06	49.37
174	203	1.18	61.79	202	182	-0.13	48.75
175	201	1.05	60.55	203	182	-0.13	48.75
176	200	0.99	59.92	204	181	-0.19	48.13
177	200	0.99	59.92	205	181	-0.19	48.13
178	199	0.93	59.30	206	180	-0.25	47.51
179	199	0.93	59.30	207	179	-0.31	46.88
180	198	0.87	58.68	208	179	-0.31	46.88
181	197	0.81	58.06	209	178	-0.37	46.26
182	195	0.68	56.82	210	177	-0.44	45.64
183	195	0.68	56.82	211	175	-0.56	44.40
184	194	0.62	56.20	212	175	-0.56	44.40
185	193	0.56	55.58	213	173	-0.68	43.16
186	191	0.43	54.34	214	173	-0.68	43.16
187	190	0.37	53.72	215	173	-0.68	43.16
188	190	0.37	53.72	216	173	-0.68	43.16
189	190	0.37	53.72	217	170	-0.87	41.30
190	189	0.31	53.09	218	168	-0.99	40.05
191	189	0.31	53.09	219	168	-0.99	40.05
192	188	0.25	52.47	220	166	-1.12	38.81
193	187	0.19	51.85	221	165	-1.18	38.19
194	185	0.06	50.61	222	163	-1.31	36.95
195	185	0.06	50.61	223	162	-1.37	36.33

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งหมด (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งหมด (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
224	162	-1.37	36.33	252	185	0.06	50.61
225	158	-1.62	33.84	253	184	0.00	49.99
226	154	-1.86	31.36	254	183	-0.06	49.37
227	153	-1.93	30.74	255	182	-0.13	48.75
228	136	-2.98	20.18	256	182	-0.13	48.75
229	213	1.80	68.00	257	178	-0.37	46.26
230	210	1.61	66.13	258	178	-0.37	46.26
231	207	1.43	64.27	259	178	-0.37	46.26
232	203	1.18	61.79	260	177	-0.44	45.64
233	203	1.18	61.79	261	177	-0.44	45.64
234	202	1.12	61.17	262	177	-0.44	45.64
235	201	1.05	60.55	263	176	-0.50	45.02
236	199	0.93	59.30	264	174	-0.62	43.78
237	199	0.93	59.30	265	173	-0.68	43.16
238	199	0.93	59.30	266	173	-0.68	43.16
239	198	0.87	58.68	267	172	-0.75	42.54
240	197	0.81	58.06	268	171	-0.81	41.92
241	196	0.74	57.44	269	169	-0.93	40.67
242	195	0.68	56.82	270	168	-0.99	40.05
243	195	0.68	56.82	271	167	-1.06	39.43
244	194	0.62	56.20	272	165	-1.18	38.19
245	191	0.43	54.34	273	164	-1.24	37.57
246	190	0.37	53.72	274	163	-1.31	36.95
247	190	0.37	53.72	275	162	-1.37	36.33
248	189	0.31	53.09	276	161	-1.43	35.71
249	189	0.31	53.09	277	161	-1.43	35.71
250	187	0.19	51.85	278	161	-1.43	35.71
251	186	0.12	51.23	279	160	-1.49	35.09

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
280	159	-1.55	34.46	308	189	0.31	53.09
281	144	-2.49	25.15	309	189	0.31	53.09
282	142	-2.61	23.91	310	188	0.25	52.47
283	141	-2.67	23.29	311	188	0.25	52.47
284	138	-2.86	21.42	312	187	0.19	51.85
285	136	-2.98	20.18	313	187	0.19	51.85
286	206	1.37	63.65	314	187	0.19	51.85
287	205	1.30	63.03	315	186	0.12	51.23
288	204	1.24	62.41	316	186	0.12	51.23
289	203	1.18	61.79	317	185	0.06	50.61
290	202	1.12	61.17	318	185	0.06	50.61
291	201	1.05	60.55	319	184	0.00	49.99
292	200	0.99	59.92	320	183	-0.06	49.37
293	200	0.99	59.92	321	182	-0.13	48.75
294	199	0.93	59.30	322	179	-0.31	46.88
295	198	0.87	58.68	323	178	-0.37	46.26
296	198	0.87	58.68	324	176	-0.50	45.02
297	197	0.81	58.06	325	176	-0.50	45.02
298	196	0.74	57.44	326	174	-0.62	43.78
299	195	0.68	56.82	327	173	-0.68	43.16
300	195	0.68	56.82	328	172	-0.75	42.54
301	194	0.62	56.20	329	172	-0.75	42.54
302	194	0.62	56.20	330	172	-0.75	42.54
303	192	0.50	54.96	331	171	-0.81	41.92
304	191	0.43	54.34	332	170	-0.87	41.30
305	191	0.43	54.34	333	170	-0.87	41.30
306	190	0.37	53.72	334	170	-0.87	41.30
307	190	0.37	53.72	335	164	-1.24	37.57

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งฉบับ (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
336	161	-1.43	35.71	364	200	0.99	59.92
337	161	-1.43	35.71	365	200	0.99	59.92
338	158	-1.62	33.84	366	200	0.99	59.92
339	157	-1.68	33.22	367	200	0.99	59.92
340	157	-1.68	33.22	368	199	0.93	59.30
341	155	-1.80	31.98	369	197	0.81	58.06
342	150	-2.11	28.88	370	197	0.81	58.06
343	217	2.05	70.48	371	197	0.81	58.06
344	214	1.86	68.62	372	194	0.62	56.20
345	214	1.86	68.62	373	192	0.50	54.96
346	213	1.80	68.00	374	192	0.50	54.96
347	212	1.74	67.38	375	191	0.43	54.34
348	211	1.68	66.76	376	191	0.43	54.34
349	210	1.61	66.13	377	190	0.37	53.72
350	209	1.55	65.51	378	188	0.25	52.47
351	209	1.55	65.51	379	187	0.19	51.85
352	208	1.49	64.89	380	187	0.19	51.85
353	207	1.43	64.27	381	186	0.12	51.23
354	206	1.37	63.65	382	186	0.12	51.23
355	206	1.37	63.65	383	183	-0.06	49.37
356	204	1.24	62.41	384	182	-0.13	48.75
357	204	1.24	62.41	385	182	-0.13	48.75
358	204	1.24	62.41	386	181	-0.19	48.13
359	203	1.18	61.79	387	178	-0.37	46.26
360	203	1.18	61.79	388	176	-0.50	45.02
361	203	1.18	61.79	389	176	-0.50	45.02
362	202	1.12	61.17	390	176	-0.50	45.02
363	201	1.05	60.55	391	176	-0.50	45.02

กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งหมด (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)	กลุ่ม ตัวอย่าง (n=400)	คะแนนรวม ทั้งหมด (220 คะแนน)	คะแนน มาตรฐาน (Z-score)	คะแนน มาตรฐาน (T-score)
392	174	-0.62	43.78				
393	174	-0.62	43.78				
394	172	-0.75	42.54				
395	170	-0.87	41.30				
396	168	-0.99	40.05				
397	167	-1.06	39.43				
398	166	-1.12	38.81				
399	161	-1.43	35.71				
400	145	-2.42	25.77				

ค่าเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 184.02 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 16.10

คะแนนมาตรฐานที่ (T-Score) ต่ำกว่า 45 ตรงกับคะแนนรวมทั้งฉบับที่ต่ำกว่า 175 คะแนน

ภาคผนวก ฉ

รายละเอียดแผนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา

แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การมีวินัย

ใช้เวลา 8 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวินัย
2. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย และวินัยในวิชาชีพครู
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยอย่างเหมาะสม

กิจกรรมการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 1 - 2)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนนั่งสงบนิ่งเป็นเวลา 3 นาที เพื่อผ่อนคลายให้สงบมีสมาธิ เพื่อเริ่มต้นการเรียนรู้

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนนำภาพ 2 ภาพ เกี่ยวกับการมีวินัย และ ไม่มีวินัย มาให้ผู้เรียนดู และซักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในภาพ
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับวินัย เช่น ความหมาย ลักษณะของการมีวินัย และความสำคัญของการมีวินัย
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “ความสำคัญของวินัยในวิชาชีพครู” ใช้เวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมลงบนกระดาษ A4 ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้
2. ให้ผู้เรียนนั่งล้อมวงเป็นวงกลมจากนั้นส่งต่อกระดาษที่ตนเองเขียนไปยังเพื่อนที่นั่งอยู่ด้านขวา
3. ให้ผู้เรียนศึกษาสิ่งที่ได้จากการสะท้อนคิดของทุกคนจนครบ

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 1 - 2 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 3-4)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนกำหนดสมาธิ ตรึงตรง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนนำภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการมีวินัยของบุคคลในสังคมมาให้ผู้เรียนดู และซักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในภาพข่าว
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับตัวอย่างของบุคคลผู้มีวินัยในสังคม
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา “การปลูกฝังเด็กไทยให้มีวินัย” ให้เวลาในการทำกิจกรรม 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมลงบนกระดาษ ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้
2. ให้ผู้เรียนนำกระดาษที่เขียนไปติดไว้รอบห้องเรียน
3. ให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้จากการสะท้อนคิดของทุกคน

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 3 - 4 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 5 - 6)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนฟังเพลงบรรเลงเพื่อน้อมใจให้สงบ มีสมาธิ เป็นเวลา 3 นาที

2. ให้ผู้เรียนจับคู่ ผลัดกันวาดกลายเครือข่าย เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนเปิดคลิปวิดีโอเรื่อง “ผลกระทบการขาดวินัย” ให้ผู้เรียนดู

2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนถึงผลกระทบต่อตนเอง และต่อสังคม หากบุคคลขาดวินัย

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสนทนา เรื่อง “ครูดีมีวินัย” ให้ความในการทำกิจกรรมสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมโดยผู้สอนวาดภาพครูบนกระดาน แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันสะท้อนพฤติกรรมที่มีวินัยของครูที่ดีผ่านการเขียนผังมโนทัศน์

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่างๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 5 - 6 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 7 - 8)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนนั่งสงบนิ่ง ตรีกตรอง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนอ่านบทร้อยกรองเกี่ยวกับเรื่องวินัย และชักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในบทร้อยกรอง

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “การปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยอย่างเหมาะสม” ให้ความเวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมโดยการวาดภาพสะท้อนความคิดจากกิจกรรมการเรียนรู้
2. ให้ผู้เรียนนำภาพวาดไปติดไว้รอบห้องเรียน
3. ให้ผู้เรียนเดินศึกษาสิ่งที่ได้จากการสะท้อนคิดของทุกคน

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในช่วงที่ 7 - 8 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึกการเรียนรู้
2. ภาพเกี่ยวกับการมีวินัย และไม่มีวินัย
3. ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการมีวินัยของบุคคลในสังคม
4. บทร้อยกรองเกี่ยวกับเรื่องวินัย
5. กระดาษ A4
6. สีไม้
7. คลิปวิดีโอเรื่อง “ผลกระทบการขาดวินัย”
8. เพลง

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินผลงาน/ ชิ้นงาน
2. สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมตามกระบวนการ
3. ตรวจสอบบันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ผลงาน/ ชิ้นงาน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป
2. พฤติกรรมการร่วมกิจกรรมตามกระบวนการ มีคุณภาพในระดับดีขึ้นไป
3. บันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป

แผนการเรียนรู้ที่ 2
เรื่อง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
2. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ในวิชาชีพครู

3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

กิจกรรมการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 1 - 2)

กระบวนการเตรียมความพร้อมผู้การเรียนรู้ (Check-in)

1. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนสงบนิ่งและฟังบทกวีเพื่อน้อมใจให้สงบมีสมาธิ เพื่อเริ่มต้นการเรียนรู้

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนนำภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์ 2 ภาพข่าว เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของครูที่ดี และการประพฤติปฏิบัติของครูที่ไม่ดี มาให้ผู้เรียนดู และซักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในภาพข่าว

2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับความสำคัญและการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีในวิชาชีพครู และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพครู” ให้อเวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมลงบนกระดาษที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้
2. ให้ผู้เรียนนำกระดาษที่เขียนไปติดไว้รอบห้องเรียน
3. ให้ผู้เรียนเดินศึกษาสิ่งที่ได้จากการสะท้อนคิดของทุกคน

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 1 - 2 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 3 - 4)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนกำหนดสมาธิ ตรีศตรอง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนเปิดคลิปวิดีโอเรื่อง “ครูของแผ่นดิน/ครูดีในดวงใจ” ให้ผู้เรียนดู
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนถึงการประพฤติปฏิบัติของครูดีจากคลิปวิดีโอ
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “เมื่อฉันเป็นครู ฉันจะเป็นต้นแบบความประพฤติที่ดี” ให้เวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 45 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรม โดยการเขียนลงในกระดาษ
2. ให้ผู้เรียนนำกระดาษมาร้อยติดบนเชือกที่ผู้สอนเตรียมไว้
3. ให้ผู้เรียนจับเชือกที่ร้อยไว้เป็นวงกลม และอ่านข้อความบนกระดาษที่อยู่ตรงหน้าตนเอง ให้เพื่อนฟังจนครบทุกคน

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 3 - 4 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 5 - 6)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนกำหนดสมาธิ ตรีศรตรง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนเล่าเรื่องสั้นเกี่ยวกับการประพาดตนเป็นแบบอย่างของครูให้ผู้เรียนฟัง จำนวน 1 เรื่อง
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนถึงพฤติกรรมความประพาดของครูจากเรื่องสั้น
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสนทนา เรื่อง “ต้นแบบครูดีในดวงใจ” ให้เวลาในการทำกิจกรรมสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมโดยการวาดภาพศิลปะสะท้อนความคิดจากกิจกรรมการเรียนรู้
2. ให้ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับภาพวาดของตนเองคนละ 2 นาที ให้เพื่อนฟัง

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 5 - 6 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึกการเรียนรู้
2. ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการประพาดปฏิบัติของครูที่ดี และการประพาดปฏิบัติของครูที่ไม่ดี
3. เพลง
4. เชือก
5. คลิปวิดีโอเรื่อง “ครูของแผ่นดิน/ครูดีในดวงใจ”

6. เรื่องสั้นเกี่ยวกับการประพุดิตนเป็นแบบอย่างของครู
7. กระดาษ A4
8. สีไม้
9. บทกวี

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินผลงาน/ ชิ้นงาน
2. สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมตามกระบวนการ
3. ตรวจสอบที่การเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ผลงาน/ ชิ้นงาน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป
2. พฤติกรรมการร่วมกิจกรรมตามกระบวนการ มีคุณภาพในระดับดีขึ้นไป
3. บันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3
เรื่อง ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

ใช้เวลา 8 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในวิชาชีพครู
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

กิจกรรมการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 1 - 2)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนนั่งสงบนิ่งฟังเพลงประกอบภาพเป็นเวลา 3 นาที เพื่อผ่อนคลายให้สงบมีสมาธิ เพื่อเริ่มต้นการเรียนรู้

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนนำภาพ 2 ภาพ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมของบุคคล และการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสมของบุคคล มาให้ผู้เรียนดู และซักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในภาพ
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับลักษณะและความสำคัญของการดำรงชีวิตที่เหมาะสม เช่น ลักษณะของการดำรงชีวิตที่เหมาะสม และความสำคัญของการดำรงชีวิตที่เหมาะสม

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “ความสำคัญของการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในวิชาชีพครู” ใช้เวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมลงบนกระดาษที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้
2. ให้ผู้เรียนนำกระดาษที่เขียนไปติดไว้รอบห้องเรียน
3. ให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้จากการสะท้อนคิดของทุกคน

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในช่วงเวลาที่ 1 - 2 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 3-4)

กระบวนการเตรียมความพร้อมผู้การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนกำหนดสมาธิ ตรีศตรอง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนนำภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับบุคคลในสังคมที่มีการดำรงชีวิตที่เหมาะสม มาให้ผู้เรียนดู
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับตัวอย่างของบุคคลที่มีการดำรงชีวิตที่เหมาะสมจากภาพข่าว
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “ต้นแบบบุคคลที่มีการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม” ใ้เวลาในการทำกิจกรรม 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมลงบนกระดาษ A4 ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้
2. ให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลมจากนั้นส่งต่อกระดาษที่ตนเองเขียนไปยังเพื่อนที่นั่งอยู่ด้านขวา
3. ให้ผู้เรียนศึกษาสิ่งที่ได้จากการสะท้อนคิดของทุกคนจนครบ

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 3 - 4 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 5 - 6)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนพูดบรรยายความรู้สึกของตนเองเป็นเวลา 5 นาที เพื่อเริ่มต้นการเรียนรู้

2. ให้ผู้เรียนจับคู่ ผลัดกันวาดกายคล้ายเครียด เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนเปิดคลิปวิดีโอเกี่ยวกับ “ผลกระทบการดำรงชีวิตไม่เหมาะสม” ให้ผู้เรียนดู

2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนถึงผลกระทบต่อตนเอง

และต่อสังคม หากบุคคลดำรงชีวิตไม่เหมาะสม

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมของฉัน” ให้เวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรม โดยผู้สอนผู้เรียนชาย และหญิง 2 คนบนกระดาน แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันสะท้อนการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมผ่านการเขียนผังมโนทัศน์

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 5 - 6 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 7 - 8)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนกำหนดสมาธิ ตรีศรตรง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนอ่านบทร้อยกรองเกี่ยวกับข้อคิดการดำรงชีวิต และชักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในบทร้อยกรอง

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมของครูไทย ยุคศตวรรษที่ 21” ให้เวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมโดยการวาดภาพศิลปะสะท้อนความคิดจากกิจกรรมการเรียนรู้

2. ให้ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับภาพวาดของตนเองคนละ 2 นาที ให้เพื่อนฟัง

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 7 - 8 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึกการเรียนรู้

2. ภาพเกี่ยวกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมของบุคคล และการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสมของบุคคล

3. ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับบุคคลในสังคมที่มีการดำรงชีวิตที่เหมาะสม

4. บทร้อยกรองเกี่ยวกับข้อคิดการดำรงชีวิต

5. กระดาษ A4

6. สีไม้

7. คลิปวิดีโอเกี่ยวกับ “ผลกระทบการดำรงชีวิตไม่เหมาะสม”

8. เพลง

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินผลงาน/ ชิ้นงาน
2. สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมตามกระบวนการ
3. ตรวจสอบที่การเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ผลงาน/ ชิ้นงาน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป
2. พฤติกรรมการร่วมกิจกรรมตามกระบวนการ มีคุณภาพในระดับดีขึ้นไป
3. บันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4
เรื่อง ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

ใช้เวลา 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

กิจกรรมการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 1 - 2)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนนั่งสงบนิ่งและฟังบทกวีเป็นเวลา 3 นาที น้อมใจให้สงบมีสมาธิ เพื่อเริ่มต้นการเรียนรู้

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนนำภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความรักและศรัทธาในวิชาชีพมาให้ผู้เรียนดู และชักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในภาพ
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “ทำไมครูต้องรักและศรัทธาในวิชาชีพ” ให้ความเวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมโดยการเขียนลงในกระดาษ
2. ให้ผู้เรียนนำกระดาษมาร้อยติดบนเชือกที่ผู้สอนเตรียมไว้
3. ให้ผู้เรียนจับเชือกที่ร้อยไว้เป็นวงกลม และอ่านข้อความบนกระดาษที่อยู่ตรงหน้าตนเอง ให้เพื่อนฟังจนครบทุกคน

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 1 - 2 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 3 - 4)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนกำหนดสมาธิ ตรีศตรอง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนร่วมสนทนาและตั้งคำถามถามผู้เรียนว่า “การแสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ทำได้อย่างไรบ้าง”
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “การแสดงถึงความรักและศรัทธาในวิชาชีพ” ให้เวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 20 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้โดยการแสดงบทบาทสมมุติเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 10 นาที
2. ให้ผู้เรียนนั่งล้อมวงเป็นรูปครึ่งวงกลมเพื่อรับการแสดงบทบาทสมมุติ

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 3-4 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึกการเรียนรู้
2. ภาพถ่ายจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
3. เชือก
4. กระดาษ
5. บทกวี

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินผลงาน/ ชิ้นงาน
2. สังเกตพฤติกรรมความร่วมมือกิจกรรมตามกระบวนการ
3. ตรวจสอบบันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ผลงาน/ ชิ้นงาน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป
2. พฤติกรรมความร่วมมือกิจกรรมตามกระบวนการ มีคุณภาพในระดับดีขึ้นไป
3. บันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5
เรื่อง ด้านความรับผิดชอบในวิชาชีพ

ใช้เวลา 4 ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบในวิชาชีพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีความรับผิดชอบในวิชาชีพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรับผิดชอบในวิชาชีพ

กิจกรรมการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 1 - 2)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนฟังบทเพลงบรรเลงเป็นเวลา 3 นาที เพื่อผ่อนคลายให้สงบมีสมาธิ เพื่อเริ่มต้นการเรียนรู้

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนนำภาพเกี่ยวกับขาดความรับผิดชอบในวิชาชีพมาให้ผู้เรียนดู และชักชวนพูดคุยเกี่ยวกับรายละเอียดเรื่องราวในภาพ
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนถึงความหมาย และลักษณะของความรับผิดชอบในวิชาชีพครู
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “ทำไมครูต้องมีความรับผิดชอบในวิชาชีพ” ให้ความเวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมลงบนกระดาษแผ่นเล็กที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้
2. ให้ผู้เรียนนำกระดาษที่เขียนไปติดไว้รอบห้องเรียน
3. ให้ผู้เรียนเดินศึกษาสิ่งที่ได้จากการสะท้อนคิดของทุกคน

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในช่วงเวลาที่ 1 - 2 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

(ชั่วโมงที่ 3 - 4)

กระบวนการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

1. ให้ผู้เรียนกำหนดสมาธิ ตรีศตรอง ทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา และคุณค่าที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเวลา 5 นาที

กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue)

1. ผู้สอนเล่าเรื่องสั้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบในวิชาชีพครูให้ผู้เรียนฟัง จำนวน 1 เรื่อง
2. ผู้สอนร่วมสนทนาและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนถึงความรับผิดชอบในวิชาชีพครูจากเรื่องสั้น
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตามสมัครใจ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา เรื่อง “ความรับผิดชอบในวิชาชีพครูที่ฉันควรทำ” ให้เวลาในการทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา 30 นาที

กระบวนการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

1. ให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากการเรียนรู้จากกิจกรรมลงบนกระดาษที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้
2. ให้ผู้เรียนนั่งล้อมวงเป็นวงกลมจากนั้นส่งต่อกระดาษที่ตนเองเขียนไปยังเพื่อนที่นั่งอยู่ด้านขวา
3. ให้ผู้เรียนศึกษาสิ่งที่ได้จากการสะท้อนคิดของทุกคนจนครบ

กระบวนการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

1. ให้ผู้เรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และสรุปเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกันกับผู้สอน

กระบวนการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)

1. ให้ผู้เรียนทุกคนบันทึกเนื้อหา ความรู้สึก ข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากการที่ได้เรียนรู้ต่อการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ 3 - 4 ลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สมุดบันทึกการเรียนรู้
2. ภาพเกี่ยวกับขาดความรับผิดชอบในวิชาชีพ
3. กระดาษ
4. เรื่องสั้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบในวิชาชีพครู
5. เพลง

การประเมินผลการเรียนรู้

1. ประเมินผลงาน/ ชิ้นงาน
2. สังเกตพฤติกรรมความร่วมมือกิจกรรมตามกระบวนการ
3. ตรวจสอบบันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้

1. ผลงาน/ ชิ้นงาน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป
2. พฤติกรรมความร่วมมือกิจกรรมตามกระบวนการ มีคุณภาพในระดับดีขึ้นไป
3. บันทึกการเรียนรู้จากการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีคุณภาพในระดับ 2 ขึ้นไป

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบกิจกรรม

ภาพที่ 7 ตัวอย่างกิจกรรมการเตรียมความพร้อมสู่การเรียนรู้ (Check-in)

ภาพที่ 8 ตัวอย่างกิจกรรมสุนทรียสนทนา (Dialogue)

สะท้อนความคิดจากการเรียนรู้
(Learning reflection)

ภาพที่ 9 ตัวอย่างกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ (Learning reflection)

การฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง
(Check-out)

ภาพที่ 10 ตัวอย่างกิจกรรมการฝึกทบทวนความรู้ด้วยตนเอง (Check-out)

ภาพที่ 11 ตัวอย่างกิจกรรมการทบทวนความรู้ด้วยการจดบันทึก (Journaling)